

BIG BAZAAR
Grocery, Sweets & Catering
*Fresh Vegetables Every Thursday
*Book your catering now.
Baljinder S. Ben
Ph: 317-640-2400
Like our Facebook page:
BigBazaarIndianGrocery
5425 E. Thompson Rd., Indianapolis IN 46237

Mela
INDIAN RESTAURANT • PUB
ਮੇਲਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦਾ ਖਾਣਾ ਇਕ ਵਾਰ ਖਾਓਗੇ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਓਗੇ
Baljinder S. Ben
Ph: 317-869-2400

22KT GOLD ANTIQUE JEWELRY
Regal Jewels
773-262-4377 BUY OR ORDER ONLINE 773-517-8574
www.RegalJewels.com

Buying/Selling in Michigan
All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.
Raj S. Shergill
Broker
5820 N Canton Center Rd, Suite 145
734-751-4455 (Cell)
Rajshergill@yahoo.com
CANTON REALTY

Twenty-Fifth Year of Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ
Email: punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
Punjab Times, Vol 25, Issue 22; June 1, 2024 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 'ਤੱਕੜੀ' ਡੋਲੀ ਰਣਜੀਤ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਬਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਜੀਜੇ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਿਥੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਆਪਸੀ ਕਲੇਸ਼ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਧਿਰ ਲਈ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਣ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਤਿੱਖੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੈਰੋਂ ਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਨਾਲ ਮਤਭੇਦ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਖਬਰਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਲਾ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਥਿਤ ਦਬਾਅ ਸੀ। ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ (ਮਜੀਠੀਆ-ਹਰਸਿਮਰਤ) ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਮਜੀਠੀਆ ਪਰਿਵਾਰ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਹਾਣ ਦੇ ਆਗੂ ਦੇ ਪੈਰ ਲੱਗਣ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਦੋਂ ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਸੁਖਬੀਰ ਵੱਲੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਸਲਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਨਾ ਪਵੋ। ਕੈਰੋਂ ਮੇਰੇ ਭਾਈਏ ਦਾ ਭਾਈਆ

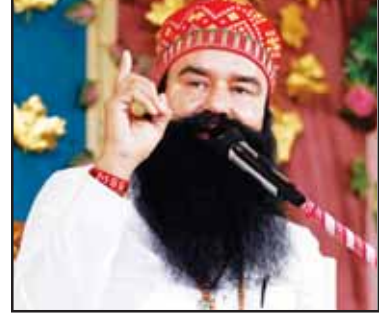
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਝਟਕੇ 'ਤੇ ਝਟਕਾ!
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਜੂਨ 1984 ਸਮੇਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਏ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ 'ਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਹਨ। ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖੜ੍ਹੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਭਾਈਏ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ, ਉਸ ਦੇ ਭਾਈਏ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਕੁਝ ਕਹਾਂਗਾ? ਇਹ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਿਓ।"
ਉਧਰ, ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਜੀਜੇ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਮਜੀਠੀਆ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਜੀਜੇ (ਸੁਖਬੀਰ) ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਹੈ। ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਜੀਜਾ ਸਾਲਿਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਮੋਹ ਕਰ ਕੇ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਗਲਾ ਨੰਬਰ ਮਜੀਠੀਆ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।
ਸਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੈਰੋਂ ਉਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ (ਨੂੰਹ-ਪੁੱਤ) ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਲੂਕਾ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਭਾਜਪਾ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਤਰੀਫਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਰਗੜੇ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਨਰਮੀ ਵਾਲੀ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਿਆਸੀ ਹਲਕੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨੇ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਲੂਕਾ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਹਲਕੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਮਲੂਕਾ ਨੇ ਤਾਂ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਈ ਵੀ ਕੋਈ ਚੋਣ ਜਲਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਪਿੰਡ ਮਲੂਕਾ ਵਿਚ ਹੋਏ ਚੋਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚੋਂ ਵੀ ਮਲੂਕਾ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਦਾ ਕੱਦ ਕਾਫੀ ਉਚਾ ਹੈ। ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇ ਦਾਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਦਾ ਤੀਜਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕੌਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੈਰੋਂ ਨੇ 1997 ਤੋਂ 2017 ਤੱਕ 20 ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਚਕੂਲਾ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ 2021 ਵਿਚ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੈਨੇਜਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 10 ਜੁਲਾਈ 2002 ਨੂੰ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਖਾਨਪੁਰ ਕੋਲੀਆਂ ਵਿਖੇ ਚਾਰ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਧਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਰਣਜੀਤ ਕਤਲ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਿਰਸਾ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਛਤਰਪਤੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅੰਸੂਲ ਛਤਰਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

India Palace Restaurant And Banquet Hall
Best Price Wholesale
Ph: 630-400-0996
Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800
Restaurant-Fine Indian Cuisine
(Ph: 317-298-0773)
Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Carmel Ph: 317-580-0828
Amber Indianapolis Ph: 317-578-4400
Royal, Indianapolis, 317-893-2633
Desi Bazar Grocery Store
Restaurant, Ph: 317-888-2040
Desi Bazar Indianapolis,
Ph: 317-709-7800

Singh Auto Group
3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com
University Motors
3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com
Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

RESTAURANT SUPPLY WHOLESALER
ਉੱਚ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ, ਪਤੀਲੇ, ਕੁੱਕਵੇਅਰ, ਸਰਵਵੇਅਰ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਜੂਸਰ, ਐਸਪਰੈਸੋ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
Prag International
RAVI KAPOOR CEO
1125 Howard Street, Elk Grove Village, IL 60007
Ph: 847-979-5970, 847-979-5990, 847-228-0150, pragint@aol.com

Regal Jewels
773-262-4377 www.RegalJewels.com
LITTLE INDIA CHICAGO
2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659
www.RegalJewels.com
PH: 773-262-4377 WA: 773-517-0574

ਤੀਜੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ 40ਵੀਂ ਵਰੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਮਾਗਮ 4 ਜੂਨ ਤੋਂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: 1984 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਵਲੋਂ ਵਰਤਾਏ ਤੀਜੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ 40ਵੀਂ ਵਰੇਗੰਢ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਅੱਗੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਜਿਸ ਦਾ ਸਮਾਂ 1 ਤੋਂ 4 ਵਜੇ ਤਕ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ 11:00 ਵਜੇ ਬੱਸ ਚੱਲੇਗੀ, ਜੋ ਵੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ 4 ਜੂਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਈ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿਲਬਰ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ 5 ਜੂਨ ਤੋਂ 8 ਜੂਨ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੇਗਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਅਤੇ ਕਥਾਵਾਚਕ ਭਾਈ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨਗੇ। 9 ਜੂਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ ਸਜਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾ, ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਪੰਥਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ 7 ਜੂਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਅੰਬੈਸੀ

ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬੱਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 6:30 ਸਵੇਰੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਆਰੰਭ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਐਤਵਾਰ 9 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9:30 ਵਜੇ ਪੈਣਗੇ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਘਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਤੇ ਕੌਮੀ ਯੋਧਿਆਂ ਵਲੋਂ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੀ ਲਾਈ ਜਾਏਗੀ।

ਛੇਤੀ ਹੀ ਡਿੱਗ ਜਾਵੇਗੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆਪ ਸਰਕਾਰ: ਸ਼ਾਹ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਲੰਮੀ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਜਦਕਿ 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਬੈਂਕਾਕ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਨਾਉਣ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2014 ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ 'ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਇਕ ਰੈਂਕ' ਦਿਵਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਦਿਵਾਈ। ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲਾੰਘਾ

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਮਾਨ ਮੁੜ ਮੋਦੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪੰਜਾਬ ਗੁਰੂਆਂ-ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ

ਬਲੀਦਾਨ ਸਦਕਾ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਧ ਰਹੇ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਨਸ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਾ ਅੱਜ

(ਐਨ.ਸੀ.ਬੀ.) ਦੇ 17 ਦਫਤਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਛੇ ਗੋਤ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 5 ਗੋਤਾਂ ਦੇ ਲਾਭੇ ਗਏ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 310 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਹੋ

ਸੱਤਾ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ ਮੋਦੀ: ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ

ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਵਾਡਰਾ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਪ੍ਰਗਤੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਸੀਟ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਝੂਠ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਝੂਠੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੱਤਾ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਜੀ ਸੱਤਾ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਡੇਗਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ: ਕੇਜਰੀਵਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਉਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਡੇਗਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ 'ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ' ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸੁਣਿਆ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ। ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ 4 ਜੂਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਡਿੱਗ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ।'

ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੇਲੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਊਰੋ

ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 6ਵੇਂ ਤੇ 7ਵੇਂ ਗੋਤ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 400 ਤੋਂ ਪਾਰ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈਰੈਟਿਕ ਹੋਣਾ ਤੈਅ ਹੈ।

ਤੀਜੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ 40ਵੀਂ ਵਰੇਗੰਢ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਮਾਗਮ 4 ਜੂਨ ਤੋਂ

1984 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਵਲੋਂ ਵਰਤਾਏ ਤੀਜੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ 40ਵੀਂ ਵਰੇਗੰਢ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ 4 ਜੂਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿਜਦੇ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ:

- 7 ਜੂਨ, 2024 (ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ) ਅਰੰਭ ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਵੇਰੇ 6:30 ਵਜੇ
- 9 ਜੂਨ, 2024 (ਐਤਵਾਰ) ਭੋਗ ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਵੇਰੇ 9:30 ਵਜੇ

9 ਜੂਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ ਸਜਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾ, ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਪੰਥਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ 7 ਜੂਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਅੰਬੈਸੀ ਅੱਗੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਜਿਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਤੋਂ 4 ਵਜੇ ਤਕ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ 11:00 ਵਜੇ ਬੱਸ ਚੱਲੇਗੀ, ਜੋ ਵੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬੱਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਸਕੇ।

ਭਾਈ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿਲਬਰ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ 5 ਜੂਨ ਤੋਂ 8 ਜੂਨ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੇਗਾ।

ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਘਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਤੇ ਕੌਮੀ ਯੋਧਿਆਂ ਵਲੋਂ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੀ ਲਾਈ ਜਾਏਗੀ।

ਪਿੰਡ ਅਖਾੜਾ ਦੀ ਮੈਂਡੀ ਬਰਾੜ ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਡਿਪਟੀ ਮੇਅਰ ਬਣੀ

ਜਗਰਾਉਂ: ਤੀਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੌਸਲਰ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਦੀ ਆ ਰਹੀ ਨੇਤਲੇ ਪਿੰਡ ਅਖਾੜਾ ਦੀ ਧੀ ਮੈਂਡੀ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਡਿਪਟੀ ਮੇਅਰ ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂਡੀ ਬਰਾੜ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਲਿਬਰਲ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਬਰੋਕਾਊਂਸਲ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਚੌਇਲ ਬਰੋਟ ਆਫ ਵਿੰਡਸਰ ਵਿਚ ਡਿਪਟੀ ਮੇਅਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਇਮਨ ਬੌਂਡ ਨੂੰ ਮੇਅਰ ਦਾ

ਅਹੁਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਅਖਾੜਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੇਖਕ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਖਾੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਰਾੜ ਉਰਫ ਮੈਂਡੀ ਬਰਾੜ ਦਾ ਵਿਆਹ ਰਾਜੇਆਣਾ (ਮੋਗਾ) ਦੇ ਹਰਵਿਖਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਡਨਹੈਡ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕੌਸਲਰ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਤੀਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਿੱਤ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ।

Matrimonials

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Looking for a Bride for American Citizen Ramgarhia Sikh boy divorced from short marriage, no kids, born in 1984, height 5'10". Looking for American citizen or green card holder girl. Contact us at: 510-200-1772 or E-mail: binnumunday@gmail.com

22-25

Parjapat Punjabi family looking for a H1B or Student visa holder Match for their Engineer son, working in MNC at Texas, USA. Age- 28, 5.10". Caste no Bar. Please Contact us at: singh.dapinder@gmail.com or call at 732-407-6683.

20-23

Looking for a suitable Ramgarhia Sikh Dhiman match in the USA/Canada for our well-settled boy (US citizen), 31, 5'11" tall, residing in Chicago. Please contact: man.rupal93@gmail.com

20-23

Ramgarhia family looking for a suitable match for their USA born Electrical Engineer boy, 31, 5'11" tall. Girl should be educated. Please call us at: 586-549-0107 or E-mail: sukhjitusa@att.net.

20-23

Jatt Sikh family seeks a suitable match for their US Citizen, very handsome, teetotaller, trimmed hair, son, 31, 5'8", Master in Education and diploma in Administration. Working as Program specialist in Maths with California govt. He is very knowledgeable, sincere and progressive. Caste no bar, no demand. Send profile with photo at whatsapp no. 661-578-2261

19-22

Jat Sikh family from California Bay Area looking for a suitable match for their son born & raised in the US, 38 Yrs., 6.2", Engineer working in an executive Position in the Bay Area. Girl should be tall and from the US. For more info. E-mail: SVSCC2013@gmail.com or call (408) 309-9026.

19-22

Looking for Educated Girl for 30 year old, Engineer Ramgharia Sikh Boy, Height 5-7 Canada Citizen. Works with planes. Girl can be from Canada or USA. Please Contact: (559) 801-5475 (USA) or WhatsApp at +919592062095 (India).

17-18

Looking for Suitable Ramgarhia Sikh Dhiman match in USA/CANADA for our well settled boy (US Citizen), July 1994 born in Ludhiana 5'3", residing in Michigan (Canton). Bachelors degree holder and currently working as a Embedded Software Engineer. please call us at : +17348001448

17-20

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Gursikh Rajput Kanda family seeks a suitable match in USA for their convent educated MBBS Doctor daughter, October 1989 born 5'4". Younger sister is also a Doctor. Please call us at: 98150-66773 or text message our Whatsapp no. 224-392-6613.

Ramgarhia Sikh family seeks a suitable match in USA for their USA Citizen well settled daughter, August 1990 born in Ludhiana 5'2", residing in Michigan (Canton). Working as a Nursing Assitant in University of Michigan Hospital. Please call us at : +17348001448 or Email :binnumunday@gmail.com

17-20

Hindu/Sikh nai family looking for a suitable match for their beautiful daughter US Citizen, 26years, 5'6" Dentist DMD degree and now working as a Dentist. Family and sibling are US citizen. Please Contact us at 516-510-9744

17-20

Rajput family looking for a suitable match for their USA Citizen daughter 29, 5'-3" beautiful, family oriented, bachelors of Science in Biology and Psychology. MBA in Healthcare Management. Working as Senior Project Manager in Oncology Research. The boy must be from the USA (Citizen, Green card or H1b visa holder), professionally qualified, good-natured & well settled. Serious enquiries only. Please do Text Message at 630-746-9793

17-20

Ramgarhia Sikh family is looking for a suitable match for their Canadian Citizen daughter 30, 5'-8" beautiful, family oriented, graduated in M.B.A (Canada). The boy must be from USA or Canada, professionally qualified, well settled, and with good family values. Serious enquiries only. Please respond to hunjan.inders@gmail.com with biodata.

16-19

ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਕਰੀ ਕੁੱਕ, ਤੰਦੂਰੀਏ ਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਆਇਓਵਾ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਕਰੀ ਕੁੱਕ, ਤੰਦੂਰੀਏ ਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਫਰੀ ਕਾਲ ਕਰੋ: ਮਿ. ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 515-291-1961

WEATHER XPERTS, INC.

ਹੀਟ ਅਤੇ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਰ ਲਗਵਾਉਣ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

- * ਅਸੀਂ ਹੀਟ ਅਤੇ ਕੂਲਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
- * ਵਧੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ
- * ਪਿਛਲੇ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੁੱਕ ਅਤੇ ਲੇਕ ਕਾਊਂਟੀ ਵਿਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ।

Call: BRIAN STREET Owner/President
847-255-2665

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at
847-436-9010

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

UMA TRAVELS

2541 W. Devon Ave.,
Chicago, IL 60659

For Delhi Amritsar-Bombay Ahmedabad,
Hydrabad-Madras
Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

ਬਰਗਾੜੀ ਕਾਂਡ: ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੋਰ ਲੰਮੀ ਹੋਈ

ਬਰਗਾੜੀ: ਫਰੀਦਕੋਟ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਦਾ ਕਸਬਾ ਬਰਗਾੜੀ ਅੱਜ ਵੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਚੀਸ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਵੱਡੀ ਚੋਣ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਰਗਾੜੀ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ ਬਰਗਾੜੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਚਰਚਾ 'ਚ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕੇਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ।

ਬਰਗਾੜੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੇੜੇ 12 ਅਕਤੂਬਰ, 2015 ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 110 ਅੰਗ ਖਿਲਾਰੇ ਹੋਏ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ, 2015 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ

ਹਕੂਮਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲੇ ਵੀ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਆਂ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਬਰਗਾੜੀ ਦੇ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹੀ ਕਟਹਿਰੇ

ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਹੁਣ ਸਭ ਇਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਵੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ

ਅੰਗ ਖਿਲਾਰੇ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸੱਥ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੇਧਿਆ। ਬਰਗਾੜੀ ਦਾ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸਿਰਫੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਕੇ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 2019 'ਚ ਬਰਗਾੜੀ 'ਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਜੋ 2437 ਸਨ। ਉਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ 1597 ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 435 ਵੋਟਾਂ ਹੀ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਰਗਾੜੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਬਹੁਤਾ ਝੁਕਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉੱਭਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਬਰਗਾੜੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਸੱਟ ਅੱਜ ਵੀ ਰੜਕਦੀ ਹੈ। ਬਰਗਾੜੀ ਦਾ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜੀਵਿਤ ਰਹੇਗਾ

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਤਾਂ ਕੀ ਮਿਲਣਾ ਸੀ, ਉਲਟਾ ਬਰਗਾੜੀ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਖੋਹ ਲਈ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਬਰਗਾੜੀ ਦੀ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੋਰਚਾ ਲਗਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਕਿਸਾਨ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਪੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਧਰਨਾ ਚੁਕਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੰਡੀ ਖ਼ਾਲੀ ਕਰ ਕੇ ਤਾਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇੱਥੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਵਗੈਰਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸਾਨ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨਵੀਂ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਕੌਮੀ ਸੜਕ ਮਾਰਗ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਆਰਜ਼ੀ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬੁੱਤਾ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਫ਼ਸਲ ਰੁਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਏਕਾ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਦੇ ਸਕਦਾ: ਸੁਖਬੀਰ

ਸ਼ਾਹਕੋਟ: ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਰੇਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਦੱਸਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਏਕਾ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇਪੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹਕੋਟ, ਨਕੋਦਰ, ਫਿਲੌਰ ਤੇ ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾੜੇ ਮਨਸੂਬੇ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰਨ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇਪੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ

ਭਾਜਪਾ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਭੜਕਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਪਿਛਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹੋਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਐਨ.ਸੀ.ਸੀ. ਕੈਡੇਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰਾਸਤ-ਏ-ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ

ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਐਨ.ਸੀ.ਸੀ. ਕੈਡੇਟਾਂ ਨੇ ਵਿਰਾਸਤ ਏ-ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਕੈਪ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਕਰਨਲ ਟੀ.ਵਾਈ.ਐਸ ਬੇਦੀ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਸੀ. ਟਰੇਨਿੰਗ ਸਕੂਲ ਰੂਪਨਗਰ ਵਿਖੇ 'ਏਕ ਭਾਰਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣ ਭਾਰਤ' ਕੈਂਪ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਐਨ.ਸੀ.ਸੀ. ਕੈਡਿਟ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਲਈ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੈਂਪ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਡੇਟਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਨਗਰੀ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ ਗਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਐਨ.ਸੀ.ਸੀ. ਕੈਡੇਟਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ-ਏ-ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ।

ਉਤੀਸਾ ਤੋਂ ਆਏ ਐਨ.ਸੀ.ਸੀ. ਕੈਡੇਟਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਹ ਟੂਰ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ ਹੈ

ਅਤੇ ਉਹ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ-ਏ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਤਲੇਆਮ 84 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: 1984 ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਪੀੜਤ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 1984 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਵਿਚ ਰੱਖੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਤਕਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ ਹੋਰ 38 ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਪੁੱਜੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ 'ਤੇ ਕਹਿਰ ਢਾਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਮਗਰੋਂ ਦਿੱਲੀ, ਕਾਨਪੁਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਵਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਇੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਕ ਵਾਰ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਧਿਆਨ

ਦਿਸ ਦੌਰਾਨ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ-ਧਾਮਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਰਿਆਂ 40 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀਆਂ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਭਟਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਜੱਸੀ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਮਾਨਸਾ: ਕਾਂਗਰਸ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਰਾਜੀਵ ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਜੱਸੀ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਹੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਬੁਲਦੀਆਂ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚੋਂ ਕੱਢਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੁਰਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਖੁਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਵਾੜ ਸੰਗਤ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 15000 ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਵਾੜ ਸੰਗਤ ਵਾਸਤੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਲਾਨਾ ਯਾਤਰਾ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਲਗਭਗ 3500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸੁਖਾਸਨ ਵਾਲੇ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਪਾਠ ਉਪਰੰਤ ਪਹਿਲੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਰਾਗੀ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦਰਾ, ਮੈਨੇਜਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀ 418 ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਟ ਕੋਰ ਦੇ ਕਰਨਲ ਵਰਿੰਦਰ ਓਲਾ ਅਤੇ ਬਿਰਗੇਡੀਅਰ

ਐਮ.ਐਸ. ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਭਾਵੇਂ ਬਰਫ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਸੰਗਤ ਨੇ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ।

ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਜ਼ਰੂਰੀ: ਮਜੀਠੀਆ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ: ਖੁਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਸ਼ਬਦੀ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਲਟੋਹਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਵੋਟ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ

ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਮਾਲੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ

ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ

ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਦੇ ਐਨ.ਐਸ.ਏ. ਤਹਿਤ ਤਤਕਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ਼ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਕੱਟਣ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਦੀ ਗੋਦ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਨਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੋਰ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕਣਗੇ।

ਅਸੀਂ 84 ਦੇ ਦੰਗਈਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਈਆਂ: ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ

ਜਲੰਧਰ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਤਕਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਦੰਗਾਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 'ਬਚਾਇਆ' ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਮੋਦੀ) ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਖੁਦ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਹਾਤ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕੇਂਦਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਪਾਈਪਾਈਟਿੰਗ ਇੰਡਸਟਰੀ ਅਤੇ ਹੈਂਡਟੂਲ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਆਧਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਇੰਡੀਆ ਗੱਠਜੋੜ ਕਾਰਨ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਆਪਣੇ 23 ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਗੜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਲਾਏ ਤੇ ਇੰਡੀਆ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇੰਡੀ ਗੱਠਜੋੜ ਕਿਹਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੀ.ਏ.ਏ.

‘ਆਪ’ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਕਾਪੀ ਦੱਸਿਆ
ਜਲੰਧਰ: ‘ਆਪ’ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਫੋਟੋਕਾਪੀ ਦੱਸਦਿਆਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੀਡੀਆ ਹਾਊਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਝੁਕ ਰਿਹਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਝਾੜ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣ ਦੇਵੇਗੀ। ਆਦਮਪੁਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਉਡਾਣਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੀਜੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਨਵੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਛੂਹੇਗਾ।

ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਬੁਖਲਾਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ: ਸੁਖਬੀਰ ਦੀਨਾਨਗਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਖਿਲਾਫ ਵੋਟ ਪਾ ਕੇ 1984 ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ 400 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ‘ਤੇ ਤਨਜ਼ ਕੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅੰਕੜਾ 200 ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਹੁਣ ਇਕ ਧਰਮ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਹਥਿਆਉਣ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਖੇਡ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਹੁੰਦੀ ਵੇਖ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਬੁਖਲਾ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬੋਤਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ‘ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ’ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ‘ਇੰਡੀਆ’ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ‘ਗੁਬਾਰਾ’ ਫਟ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਚਾਰ ਵਾਰ ਐਮ.ਪੀ. ਰਹੇ ਮਰਹੂਮ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦੀਨਾਨਗਰ ਬਾਈਪਾਸ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪੀ.ਏ.ਪੀ. ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ‘ਆਪ’ ‘ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੂੰ ਵੀ ਵੋਟ ਦੇਣਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੋਟ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੋਈ ਬਰਬਾਦੀ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਫਸਲ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਚੋਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ‘ਆਪ’ ਨੇ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦੇਣਗੇ ਪਰ ਅੱਜ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਡੀਲਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਹੁਣ ਸਮਝ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਝਾੜ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਬੋਕ ਵਾਪਰੀ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਝਾੜ ਪਾਰਟੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ

ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਭੈਣ ਭਰਾ ਉਧਰ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ ‘ਚ) ਰਹੇ ਗਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਭਾਸ਼ਣ ਵਾਗਿਰੂਰ ਜੀ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਕਹਿ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ‘ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਦਾ ਜੈਕਾਰਾ ਵੀ ਲਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਝਾੜ ਵਾਲੇ (ਆਪ) ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਰਾਮੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾ

ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਂ ਰਿਮੋਟ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਰਿਮੋਟ ਰਾਹੀਂ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖੁਦ ਇਕ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿਹਾਤ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਕੋਲੋਂ ਨਵੇਂ ਹੁਕਮ ਲੈਣ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸਹਿਜਾਦਾ (ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ) ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ‘ਚੋਂ’ ਭਾਜਪਾ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਹੋਇਆ: ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ‘ਆਪ’ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਲਈ ਰਾਜਸ਼ਾਸੀ, ਅਜਨਾਲਾ ਅਤੇ ਮਜੀਠਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਰੋੜ ਸ਼ੋਅ ਕੀਤਾ। ਰਾਜਸ਼ਾਸੀ ‘ਚ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਲੰਮੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ‘ਚੋਂ’ ਭਾਜਪਾ, ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ‘ਆਪ’ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰੱਖਤ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪੱਤੇ ਝਾੜਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਉਣ। ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਲਦੀਪ

ਧਾਲੀਵਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ‘ਚੋਂ’ ਇਕ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਢੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਉਠਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿਤਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਚੁਣਨ। ਅਜਨਾਲਾ ਵਿਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ‘ਇੰਡੀਆ’ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ

ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ‘ਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਹਨ ਜਿਸ ‘ਤੇ ਜਨਤਾ ਮੋਹਰ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਜਿਤਾ ਕੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭੇਜੇਗੀ।

ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਆਏ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਪਿਊਸ਼ ਗੋਇਲ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਛੱਡਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਸਲੇ ਮੇਜ਼ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁੱਢਲੀ

ਗੱਲਬਾਤ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਕਾਰਨ ਗੱਲਬਾਤ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਸਲ ‘ਤੇ ਵਧਾਈ ਹੋਈ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਗੂ ਵੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣਾ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਹੋਵੇਗੀ। ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ‘ਚੋਂ’ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ

ਸਮੂਲੀਅਤ ਨਾਲ ਇੱਕ ਬਹੁਮੰਤਵੀ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ

ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਇਕ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਟੀਚਾ ਪੰਜਾਬ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਇਸ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਰੋੜਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਪਾਰਕ ਸਕੀਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਿਚ ਪਛੜ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਬਾਰੇ ਠੋਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੰਧੀ ਅਧੂਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੋਦੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਆਮਦ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ

ਪਟਿਆਲਾ: ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਆਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਖਿਲਾਫ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਸਾਨ ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਚੁਫੇਰੇ ਗਰਜਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਬੈਰੀਕੇਡਿੰਗ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੈਲੀ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਨਾ ਫਟਕਣ ਦਿੱਤਾ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸੜਕਾਂ ‘ਤੇ ਜਾਮ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਮੋਦੀ ਖਿਲਾਫ ਕਾਲੇ ਝੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਰੋਸ ਜਤਾਇਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਹੰਸ ਨੂੰ ਸੰਗਰੂਰ ਰੋਡ ‘ਤੇ ਸਥਿਤ ਪਸਿਆਣਾ ਚੌਕ ‘ਚ ਇਕ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਘੇਰ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਵਰੁਣ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਫਸੀ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਕਢਵਾਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਵੇਂ ਰਸਤਿਆਂ ਰੈਲੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਰਮਿੰਦਰ

ਮੋਦੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਫੜੇ
ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ: ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਆਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਖਿਲਾਫ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੈਲੀ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਣ ਦਿੱਤਾ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪੁਲਿਸ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ ਅਤੇ ਰੈਲੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਰੋਕ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਜਾ ਰਹੇ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਲਗਭਗ 60 ਕਿਸਾਨ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਉਤਪਾੜ ਨੇੜੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ।

ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ (ਗੈਰ-ਸਿਆਸੀ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾ ਸੁਰਜੀਤ ਫੂਲ, ਜਗਜੀਤ ਡੱਲੇਵਾਲ ਤੇ ਕਾਕਾ ਕੋਟੜਾ ਸਣੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਈਗੁੱਜਰਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਾਸਿਆਣਾ ਚੌਕ ‘ਚ ਘੇਰਿਆ। ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਸੰਗਰੂਰ, ਸਿਆਣਾ, ਸਰਹਿੰਦ, ਨਾਭਾ, ਪਿਹੋਵਾ ਅਤੇ ਸਮਾਣਾ ਰੋਡ ‘ਤੇ ਧਰਨੇ ਲਾਏ। ਸਰਹਿੰਦ ਰੋਡ ‘ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ

ਬਦਲਵੇਂ ਰਸਤੇ ਰੈਲੀ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣਾ ਪਿਆ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਸੰਭੂ ਬਾਰਡਰ ‘ਤੇ 101 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਧਰਨੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਰਵਣ ਪੰਧਰ, ਮਨਜੀਤ ਘੁਮਾਣਾ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਅਭਿਮਨਿਊਯੂ, ਮਨਜੀਤ ਰਾਏ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਧਰੌੜੀ ਜੱਟਾਂ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਰੋਕ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਧਰਨਾ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਇਹ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਾ ਕਈ ਘੰਟੇ ਬੰਦ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਧਰਨਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ।

Punjab Times
Established in 2000
25th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:

Amolak Singh Jammu

Att. Editors:

Jaspreet Kaur

Amrit Pal Kaur

Photographer

Kamaljit Singh Viridi

Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal

Buta Singh

Tarlochan Singh Dupalpur

Correspondents

California

Ashok Bhaura

Detroit, MI

Rajinder Syan

734-261-0936

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 115 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ
ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ
ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ
ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ
ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਕਾਨ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ

ਕਾਨ (ਫਰਾਂਸ): ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਵੱਕਾਰੀ
ਕਾਨ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਐਤਕੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬੱਲੇ-
ਬੱਲੇ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਸਾਲ ਕਈ ਪੁਰਸਕਾਰ
ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਿਲੇ। ਪਾਇਲ ਕਪਾਡੀਆ
ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਆਲ ਵੀ ਇਮੈਜਿਨ ਐਜ਼ ਲਾਈਟ'
ਨੇ ਵੱਕਾਰੀ ਗ੍ਰਾਂ ਪ੍ਰੀ ਸਨਮਾਨ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ ਜੋ
ਮੇਲੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹੈ।
ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਵਰਗ 'ਚ ਨਾਮਜ਼ਦ
ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਹੈ।
ਕਪਾਡੀਆ ਦੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਸੂਖਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ
ਰਵਾਇਤੀ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ
ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫਿਲਮ 'ਆਲ ਵੀ ਇਮੈਜਿਨ ਐਜ਼
ਲਾਈਟ' ਦੀ ਮੁੱਖ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਨੇ
ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜੋ 'ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ'
ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ
ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਨੀ ਦੇ ਤਰਬੂਜ਼ ਰੰਗੇ ਪਰਸ ਨੇ
ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤਬਾਹੀ ਖਿਲਾਫ ਖਾਮੋਸ਼
ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।

'ਦਿ ਸ਼ੋਮਲੈੱਸ' ਵਿਚਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਲਈ
ਅਨਸੂਈਆ ਸੇਨਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ
ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿਵਾਇਆ। ਸੇਨਗੁਪਤਾ
ਨੂੰ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਮੇਲੇ ਦੇ 'ਅਨਸਰਟੇਨ

ਕਾਨ (ਫਰਾਂਸ) ਵਿਚ ਗ੍ਰਾਂ-ਪ੍ਰੀ ਇਨਾਮ ਨਾਲ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਪਾਇਲ ਕਪਾਡੀਆ।

ਰਿਗਾਰਡ' ਵਰਗ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਚਿਦਾਨੰਦਾ ਐੱਸ. ਨਾਇਕ ਦੀ ਲਘੂ ਫਿਲਮ
'ਸਨਫਲਾਵਰਜ਼ ਵਰ ਦਿ ਫਸਟ ਵਨਜ਼ ਟੂ ਨੋਅ'
ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਲਘੂ ਫਿਲਮ ਲਈ 'ਲਾ ਸਿਨੇਫ'
ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮੇਲੇ
ਵਿਚ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਹਾਸਲ

ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਨੇਮੈਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਸੰਤੋਸ਼ ਸਿਵਾਨ
ਨੂੰ ਇਸੇ ਵਰਗ 'ਚ ਵੱਕਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ 'ਪਿਅਰੇ
ਏਂਜਨਿਕਸ ਐਕਸੇਲੈਂਸ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਹਨ।

ਦਾਦੂਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਦਾਦੂਵਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ
ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ
ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲ ਕਰਨ
ਲਈ ਬਠਿੰਡਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ
ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰਸਿਮਰਤ
ਨੂੰ ਹਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾ ਦੇਣ ਪਰ
ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਹਰ ਹਾਲ
ਸ਼ਿਕਸਤ ਮਿਲਣੀ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਥ ਨਾਲ ਧਰੋਹ ਕਮਾਇਆ
ਹੈ। ਇਥੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ
ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੇ ਦੋਸ਼
ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਅਤੇ

ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਲਈ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ
ਨਾਲ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਬੰਦੀ
ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ
ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 'ਮਗਰਮਫ਼ ਦੇ
ਹੰਝੂ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ
ਕਦਮ-ਕਦਮ 'ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯਾਤ
ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੇ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਹਲਕੇ
ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ
ਖੁਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਹਲਕੇ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਫ਼ਤਵਾ ਦੇਣ ਦੀ
ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ
(ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ
ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਪਾਸੇ ਹਟਾ ਲਵੇ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਡੇਗਣ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗੀ: ਕੇਜਰੀਵਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 'ਆਪ' ਸੁਪਰੀਮੇ ਅਰਵਿੰਦ
ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ
ਮਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ
ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ
ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਨਕਾਰ ਕੇ ਜੁਆਬ ਦੇਣ
ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਭਾਜਪਾਈ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਵੋਟਾਂ ਰਾਹੀਂ
ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ
ਹੁਣ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚੁਣੀ
ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਡਿੱਗਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ
ਹਨ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸ ਗੁੰਗਾਰਦੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ
ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਡੇਗਣ ਦੀ
ਮੁਹਾਰਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗੀ। 'ਆਪ'
ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ
750 ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਰਤਾਰੇ
ਤੋਂ ਸਭ ਕਿਸਾਨ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ
ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੁਣ
ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ
'ਸ਼ਹੀਦੀ ਨਕਸਲੀ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਪੱਥਰਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ਨੌਕਰੀ: ਸ਼ਾਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ
ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ
ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਬਾਂਡ ਯੋਜਨਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਲੋਕ
ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦਾ
ਅਸਰ ਵਧੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣ ਬਾਂਡ ਯੋਜਨਾ
ਦੇ ਬਦਲ ਬਾਰੇ ਸੰਸਦ 'ਚ ਵਿਚਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ
ਹੈ। ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ
ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਤਿਵਾਦੀ
ਰਣਜੀਤ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ
ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਬਰੀ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ
ਹੀ ਪੀੜਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ
ਸਾਧਵੀ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੱਤਰਕਾਰ
ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਫ਼ਤਰਪਤੀ ਕਤਲ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਡੇਰਾ
ਮੁਖੀ ਰੋਹਤਕ ਦੀ ਸੁਨਾਰੀਆ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ
ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਪਥਰਾਅ ਕਰਨ
ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ
ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਕਥਿਤ ਵੱਖਵਾਦੀ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ
(ਐਨ.ਐਸ.ਏ.) ਲਗਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ
ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੇਲ੍ਹ
'ਚ ਹੀ ਖੁਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ
ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਾਂਡ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ
ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਾਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ
ਦੇਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਨਕਦ ਅਤੇ ਚੈੱਕ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲੇ
ਚੰਦੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਂਡ
ਸਮੇਂ ਚੈੱਕ ਰਾਹੀਂ ਚੰਦੇ ਦਾ ਅੰਕੜਾ 96 ਫੀਸਦ
ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਜੇ ਹੁਣ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦਾ
ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਬਦਲ ਲੱਭਿਆ
ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਸਦ 'ਚ ਬਹਿਸ
ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।'

ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਵੱਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਇਥੇ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ
ਮੰਤਰੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਦੀ ਲੋਕ
ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ
ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਿਲਣੀ
ਦੌਰਾਨ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ
ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ 'ਇੰਡੀਆ' ਗੱਠਜੋੜ ਹੀ ਹੈ।
ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 13 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ
ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ
ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ
ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ
ਕਰੇਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ
ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਟਰੈਵਲ
ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਠੱਗੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ
ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟ ਮੋਟੀ
ਰਕਮ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ
ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ।
ਮਗਰੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ
ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਇੰਡੀਆ
ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ
ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ: ਸੁਖਬੀਰ

ਪਟਿਆਲਾ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰ
ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ
ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ
ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ
ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਹਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਇੱਥੇ
ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਨ.ਕੇ.
ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ
ਰਹੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਇਕ
ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ 'ਜੇਕਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਗਰੋਂ
ਉਨ੍ਹਾਂ (ਮੋਦੀ) ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ
ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨਾ
ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ' ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ
ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚਾਈ
ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ
ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ

ਹੋਏ ਹਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ
ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.
ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਮ ਆਦਮੀ
ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੇਧਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ'
ਤਾਂ ਅਸਲੀ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ
ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਲ ਚੰਦ ਕਟਾਰੂਚਕ ਦੀ ਵੀਡੀਓ
ਜਨਤਕ ਹੋਈ ਸੀ, ਹੁਣ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਲਕਾਰ
ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਥਿਤ ਅਸਲੀ ਵੀਡੀਓ ਨੇ ਪੰਜਾਬ
ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ
ਅਧਿਆਇ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 'ਤੱਕੜੀ' ਡੋਲੀ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੱਟੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ।
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ
ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ
ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੱਟੀ ਖੇਮਕਰਨ ਦੇ
ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਵਿਰਸਾ
ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਨੇ 2007 ਤੋਂ 2017 ਤੱਕ ਕੀਤੀ
ਸੀ। ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਮਜੀਠੀਆ ਅਤੇ ਕੈਰੋਂ ਪਰਿਵਾਰ
ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ
ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਆਦੇਸ਼
ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੇ
ਫੈਸਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸਵਾਲ ਉੱਠਣੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹਨ।
ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ ਅਤੇ
ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ
ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ
ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਗਲਤ
ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੈਰੋਂ ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਿਰਸਾ
ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਨਾਲ ਮਤਭੇਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ
ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ 2019
ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣੀ ਤਾਂ ਕੈਰੋਂ
ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕਾਂ
ਨੂੰ ਘਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੁਝ
ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਬਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ ਹੀਰ)
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਜੋ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਸਨ, ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੇੜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਿਖੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਹਫ਼ਤੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਦੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਦੇ 6 ਜੂਨ ਤੱਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣਗੇ। ਇਸ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਗੋਲੀ ਵੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਨੁਕਸਾਨੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਮਾਡਲ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਦੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਈ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ

ਨੇ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਹਫ਼ਤੇ ਦੌਰਾਨ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕਰਕੇ ਤਤਕਾਲੀ ਕਾਰਗਰ

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਵਾਪਰੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲਗਾਈ ਗਈ।

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਬਰਸੀ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜੂਨ 84 ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ 40ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਯਾਦ ਮੌਕੇ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ 6 ਜੂਨ ਤੱਕ ਸ਼ਹੀਦੀ ਹਫ਼ਤਾ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 4 ਤੋਂ 6 ਜੂਨ ਤੱਕ ਕਾਲੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਉਣ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਦੁਪੱਟੇ ਲੈਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਤਤਕਾਲੀ ਕਾਰਗਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਅਤੇ 37 ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਮਿਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਜੋਂ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਘਿਨੌਣੀ

ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਆਫੀ ਤਾਂ ਕੀ ਮੰਗਣੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕੇ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਤੀਜੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ 40ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ: ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਬਣੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ

ਸਰਹੱਦ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚੋਂ 11 ਕਿੱਲੋ ਹੈਰੋਇਨ ਬਰਾਮਦ

ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ: ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ ਨੇੜਲੇ ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਾਂਝੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ 11 ਕਿੱਲੋ ਹੈਰੋਇਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਤੋਂ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੀ ਗਈ 11 ਕਿੱਲੋ ਹੈਰੋਇਨ ਸਵੇਰੇ ਪਿੰਡ ਅਗਵਾਨ ਅਤੇ ਬਰੀਲਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਂਝੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਹੈਰੋਇਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਾਣਕਾਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਹੈਰੋਇਨ ਇਕ ਡਰੋਨ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਹੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਇਕ ਡਰੋਨ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਾਣਾ ਕਲਾਨੌਰ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਗੋਤ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਗੋਤ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਦੀ ਵੋਟਿੰਗ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਨਵੀਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ 2015 ਨੂੰ ਹੀ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਵਿਚ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਤੇ ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਾਪਰੇ ਅਤੇ 9 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਕਾਂਡ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦਰਮਿਆਨ ਹੈ। ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ

ਫਰੀਦਕੋਟ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਚੋਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ

ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਨੇੜੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਦਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਜੋ ਫਰੀਦਕੋਟ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਹੀ ਵਾਸੀ ਸਨ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਫੌਜ ਹਵਾਲੇ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਸਨ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਐਸ.ਐਸ. ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਹੀ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਸਮਰਥਨ ਕਾਰਨ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਉਸ ਦਾ ਪੱਲੜਾ ਭਾਰੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਹਲਕਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੰਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ

ਮੋਗਾ: ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਾਖਵਾਂ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਦਾ ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਡਟਵਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਝੰਡੇ ਫੜ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਖਿਲਾਫ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ।

ਕਿਸਾਨ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਕੰਧ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ

ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਵਰਗ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਕਾਲੀਏਵਾਲਾ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਚੜਕੋ ਤੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਚੋਣ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਦੀ ਇਕ ਭਾਵੁਕ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੌਲਤਪੁਰਾ ਵਿਚ ਇਕ ਚੋਣ ਵਿਚ ਚੋਣ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅੱਗੇ ਝੁਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਜੇਕਰ ਪਹਿਲੀ ਤਰੀਕ (ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵੋਟਿੰਗ ਹੋਣੀ ਹੈ) ਤੱਕ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਮਿਲਾਂਗੇ। ਜੇਕਰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਸੋਚ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਓ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ। ਫਕੀਰ ਕਾਹਦਾ ਜਿਹੜਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰੇ। ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਓ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਇਓ ਜਿਹੜੇ ਗ਼ਰੀਬੀ, ਬਿਮਾਰੀ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਅਮੀਰ ਦਾ ਪਾੜਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਸਕਣ।"

ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਦਰਜ ਕੇਸ 'ਚੋਂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਬਰੀ

ਜਲੰਧਰ: ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਤਾਰਾ ਖ਼ਿਲਾਫ ਜਲੰਧਰ ਦਿਹਾਤੀ ਦੇ ਗੁਰਾਇਆ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਰੋਕੂ ਐਕਟ (ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ.) ਅਤੇ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਾ ਸੀ ਕਿ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਫਿਰ ਤਾਰਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਹੋਈ। ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਕੇਐੱਸ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਲ 2012 ਵਿਚ ਗੁਰਾਇਆ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਤਾਰਾ ਖ਼ਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ। 20 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਰੇਤ ਮਾਫੀਆ ਵੱਲੋਂ ਮਾਈਨਿੰਗ ਅਫਸਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ

ਸ਼ਾਹਕੋਟ: ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਰੇਤ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਮਾਈਨਿੰਗ ਨੂੰ ਰੁਕਵਾਉਣ ਲਈ ਮਾਈਨਿੰਗ ਅਫਸਰਾਂ 'ਤੇ ਰੇਤ ਮਾਫੀਆ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਮਲਾਵਰ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਭੰਨਤੋੜ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਪੱਤਰ ਅਤੇ 2 ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਪਰਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਸ਼ਾਹਕੋਟ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਰੀਬ 30 ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਈਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਾਹਕੋਟ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਹਾਇਕ ਮਾਈਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ

ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਮਨਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਮੋਗਾ ਦੀ ਹੱਦ 'ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਨਾਜਾਇਜ਼

ਮਾਈਨਿੰਗ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਗਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੇਤ ਮਾਫੀਆ 2 ਟਰੈਕਟਰ-ਟਰਾਲੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕੁਝ

ਆਮੀਰ ਸਾਹੀ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਦੂਸਰਾ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਕੈਂਸਰ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਗੈਰ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ, ਆਮੀਰ ਸਾਹੀ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਇੱਕ (ASF) ਨੇ ਆਪਣਾ ਦੂਸਰਾ ਸਾਲਾਨਾ ਦਿਵਸ 'ਬੋਲੀਵੁੱਡ/ਭੰਗੜਾ ਬਾਲ' 19 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਡਾਊਨਟਰਜ਼ ਗਰੋਵ ਵਿਚ ਆਸ਼ਿਆਨਾ ਬੈਕਾਇਟ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਮਨਾਇਆ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪੋਤੇ/ਪੁੱਤਰ ਆਮੀਰ ਸਾਹੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਮੀਰ ਨੂੰ ਦਸੰਬਰ 2018 ਵਿਚ MPNST (ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਰਕੋਮਾ) ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ

ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਆਧੁਨਿਕ ਇਲਾਜ ਕਰ ਕੇ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣਗੇ। ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੋਰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਇਕ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਦੋ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਏਐੱਸਐੱਫ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਦੋਵੇਂ ਕੈਂਸਰ ਮੁਕਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੈਂਸਰ

ਦੂਸਰੇ ਅਜਿਹੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।" 12 ਅਗਸਤ 2019 ਨੂੰ ਆਮੀਰ 21 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਹੋਈ ਜਿੱਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਤਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਦਾਨੀ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਕਿ ਮਿਲ ਕੇ ਹੋਰ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਏਐੱਸਐੱਫ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ 'ਦਸਵੰਧ ਨੈੱਟਵਰਕ' (ਡੀਵੀਐੱਸ) ਦਾ ਵੀ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। DVS ਇਕ ਗੈਰ ਮੁਨਾਫਾ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ www.DVNetwork.org 'ਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਏਐੱਸਐੱਫ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਡੀਵੀਐੱਸ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜਸਵਿੰਦਰ (ਸਨੀ) ਸਾਹੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਰੂਬੀ ਸਾਹੀ ਨੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਮੀਰ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਗਸਤ 2021 ਵਿਚ ਏਐੱਸਐੱਫ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਏਐੱਸਐੱਫ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਾਰਥਵੈਸਟਰਨ ਮੈਡੀਸਿਨ, ਰਾਜ ਹੋਸਪਿਟਲ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਅਧੀਨ 'ਰੋਗੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਫੰਡ' ਅਰੰਭਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫੰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾਨ ਮੈਡੀਕਲ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲੇਗੀ।

ਆਮੀਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਤੇ ਦਾਨੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਮੀਰ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ www.aameersahifoundation.org 'ਤੇ ਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਏਐੱਸਐੱਫ ਨੇ ਨਾਰਥਵੈਸਟਰਨ ਮੈਡੀਸਿਨ ਵਿਖੇ ਇਕ ਕਲੀਨਿਕਲ ਟਰਾਇਲ ਵੀ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਦੂਜੇ

ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ: ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਦਾ ਲੰਬੇ ਦਿਨੀਂ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਸਥਿਤ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 1932 ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ 1966 ਤੋਂ 1987 ਤੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਅੰਤਲੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਖੋਜ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਗਤਮਾਲਾ (ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਈ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ), ਸਾਖੀ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ (ਸਾਖੀਕਾਰ ਸੈਦ ਜੱਟ) ਅਤੇ ਸਾਖੀ ਮਹਲ ਪਹਿਲੇ ਕੀ (ਸਾਖੀਕਾਰ ਸੀਹਾਂ ਉੱਪਲ) 'ਤੇ ਖੋਜ ਮਗਰੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਕੀਤੀ।

ਮਿਲਵਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 1976 ਤੋਂ 1979 ਤੱਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਭਾਰਤ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਸਾਖੀ ਮਹਲ ਪਹਿਲੇ ਕੀ ਵੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਸੀ।

Dhillon Travel Plaza Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph: 571-606-0829, 317-242-9936

Sistar Mortgage
A Nationwide Lender

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans
Available In Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859
balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal@sistarmortgage.com
<http://www.nmlsconsumeraccess.org>

Davenport Family Funeral Homes and Crematory

Lake Zurich
(847) 550-4221

Crystal Lake
(815) 459-3411

SERVICES

- On Site Crematory
- viewing Room Available
- Large, Beautiful Chapels
- Competitive Prices

**FAMILY FUNERAL HOMES
And Crematory**

Serving Families As We Would Want Ours Served
Barrington/Crystal Lake/Lake Zurich

Serving the Sikh Community
with Dignity and Care

Please call or visit our website at www.davenportfamily.com

ਹਲਕਾ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ: ਪੰਥਕ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨ ਬਦਲੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦਾ ਪੰਥਕ ਮੈਦਾਨ ਵੋਟ ਜੰਗ ਵਾਸਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 27 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪੰਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਾ, 'ਆਪ' ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਨਾ ਮੀਆਂਵਿੰਡ, ਬਸਪਾ ਵੱਲੋਂ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਵਾਰਿਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ' ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, 'ਆਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਜੈ ਸਿੰਘ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਾਰਟੀ (ਰੰਗਰੇਟਾ) ਵੱਲੋਂ

ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਵਿਰਾਸਤ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਕੁੱਲ 27 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 18 ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਜ਼ਾਦ

ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਾਂਗਰਸ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ 'ਵਾਰਿਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ' ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿਚਾਲੇ ਸਖਤ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਮਦ ਨੇ ਇਸ ਪੰਥਕ ਹਲਕੇ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹਲਕੇ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸਫ਼ਬੰਦੀ ਉੱਭਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮਰਥਨ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਮਿਹਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ

ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਬੈਠਿਆ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ 'ਵਾਰਿਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ' ਮੁਖੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਲੇਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਸਫ਼ਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਲਕੇ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਜਾਂ ਪੰਥਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਪੰਥ ਲਈ ਕੱਟੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ

ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਾ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। 'ਆਪ' ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੋਟ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਹੇ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਨਾ ਮੀਆਂਵਿੰਡ ਮੈਦੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵੋਟ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੀਰੀਆ ਵਿਚ ਫਸੀ ਪੰਜਾਬਣ ਦੀ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਹੋਈ

ਜਲੰਧਰ: ਸੀਰੀਆ 'ਚ ਢਾਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਫਸੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧੀ ਆਖਰਕਾਰ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਤ ਆਈ ਹੈ। ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਨਿਰਮਲ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਆਈ ਪੀੜਤਾ ਨੇ ਹੱਡਬੀਤੀ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੋਗਾ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਪੀੜਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਟਰੇਵਲ ਏਜੰਟ ਨੇ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ 27 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਬਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਜਦੋਂ ਟੂਰਿਸਟ ਵੀਜ਼ਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਰੀਆ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੀਰੀਆ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਕੰਮ ਲਈ ਤੜਕੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਰਾਤ ਭੇੜ-ਦੋ ਵਜੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੀ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਤ ਇਕ ਵੇਲੇ ਹੀ ਖਾਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੀੜਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ 10 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਰ ਲੜਕੀਆਂ ਵੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਰਗਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕੰਮ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਟਰੇਵਲ ਏਜੰਟ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਕਰੀਬ 4 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਸਣੇ 25 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ 25 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਏਜੰਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਗ਼ਰੀਬ ਵਰਗ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ: ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹੇ ਘਾਗ ਸਿਆਸਤਦਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਸੂਬੇ ਦੇ ਘਾਗ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਦੂਰੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਵੀ ਪਟਿਆਲਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਦਿਨ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਚੋਣ ਜਲਸੇ ਵਿਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਏ।

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਨੇ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਠਿੰਡਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੂਬਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੁਲੌਂ ਵੀ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਉੱਧਰ, ਆਵਾਜ਼-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਵੀ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖੇ।

ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਦਿਲ ਦੀ ਸਰਜਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਉਹ ਘਰ ਆਰਾਮ ਕਰਦੇ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਸੁਖਦੇਵ

ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ ਚੋਣ ਮੰਚ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਰਲੇਵੇਂ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ ਨੂੰ ਸੰਗਰੂਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਸਮੇਤ 'ਆਪ' ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ।

ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬੈਠੇ ਮਿਲੇਗੀ ਪੋਲਿੰਗ ਬੁਥਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਵੋਟਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਨੂੰ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪੋਲਿੰਗ ਬੁਥ 'ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜਾਣ ਸਕਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਥ 'ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਲੋਕ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਿਬਿਨ ਸੀ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ 'ਵੋਟਰ ਕਿਊ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਐਨ.ਆਈ.ਸੀ. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਮੈਟਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਿਬਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਊ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵਟਸਐਪ ਨੰਬਰ 74474-47217 ਉੱਤੇ 'ਵੋਟ' ਲਿਖ ਕੇ ਮੈਸੇਜ ਭੇਜਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਲੂਕਾ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹੇ

ਮਾਨਸਾ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਅਚਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਮਲੂਕਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਨ ਅਤੇ 9 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੂੰ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਅਪਰੈਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਲਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ

'ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮਲੂਕਾ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੂੰ ਪਰਮਪਾਲ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਨੇ ਨਵੀਂ ਚਰਚਾ ਛੇੜੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਚੋਣ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਚਰਚੇ ਛਿੜ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਏਜੰਡਾ ਐਲਾਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਦਫ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 13 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੋਟ ਨਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ, ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਨੇ 'ਇੰਡੀਆ ਗੱਠਜੋੜ' ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ

ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਤਾਬੜ-ਤੋੜ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤਰਫ਼ੋਂ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਹੱਲੇ ਬੋਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਨਾ ਬੋਲਣਾ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੰਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ

ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣੀ ਮਤਲਬ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਟੈਂਡ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਖਾੜੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕੇ ਕਈ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਰੈਲੀ ਵਿਚ

ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹੱਲੇ ਬੋਲੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਿਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਚਰਚਾ ਛਿੜ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮੁੜ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਆਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਮੁੜ ਜੋੜੀ ਹੀ ਪਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ਾਇਦਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੋਦੀ ਨੇ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

‘ਕਾਫ਼ਲਾ’ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਮੋਹ ਭਿੰਨੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਬਚੈਂਪਟਨ: ‘ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਮਾਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਟੋਰਾਂਟੋ’ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਬੰਮੂ, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਮੋਹ ਭਿੰਨੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਸਤੀਆਂ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ

ਜਿਸਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਪਾਤਰ ਵਿਲੱਖਣ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਤੇ ਜੁਬਾਨ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਉਸਦਾ ਵੱਡਾ ਗੁਣ ਸੀ।” ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ

ਉਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਉਹ ਸਹਿਜ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਤੇ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਤੁਰ ਗਿਆ।” ਨਿਰਮਲ ਜਸਵਾਲ ਨੇ ਕਲਾ ਭਵਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪਾਤਰ ਨਾਲ ਮਿਲਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ “ਉਹ ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਜੀਵੇ ਤੇ ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਗਏ।” ਸੰਦੀਪ ਧਨੋਆ

ਪਾਤਰ ਦੀ ਸ਼ਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਬਿਤਾਏ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਰਫ਼ਪਾਲ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਪਾਤਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦੁਸਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।” ਰਿੱਟੂ ਭਾਟੀਆ

ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਬਟਾਲਵੀ, ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘੜਾ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੀਰਾ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ, ਨਿਖਿਨ ਸੋਢਤ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਬਰਾੜ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੇ

ਨੂੰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਫ਼ਲਾ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਸਟੇਜ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਪਾਤਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਤੁਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ‘ਸ਼ਿਵ-ਪਾਸ਼-ਪਾਤਰ ਯੁੱਗ’ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।” ਡਾ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਵਜੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਪਾਤਰ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਪਾਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਐਵਰੈਸਟ ਦੀ ਚੋਟੀ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਢਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨਾਅਰੇ ਜਾਂ ਲਲਕਾਰੇ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਰਮਜ਼ ਤੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ। ਲਾਲ ਝੰਡਾ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋ ਕੇ, ਉਹਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਤਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।”

ਪਹੁੰਚੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ ਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਤਰ ਦੇ ਕੁਝ ਸ਼ਿਅਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਵੰਡਦੇ ਸਨ। ਕੁਲਜੀਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਬਾਰੇ ਨਾਂਗ-ਪੱਖੀ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ। ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਤਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਦੋਹੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਭੁਪਿੰਦਰ ਦੁਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵੱਡਾ ਰੁੱਖ ਡਿਗਿਆ, ਮੈਂ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਾਤਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੋਢਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।” ਡਾ. ਸੁਖਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਤਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਪੀੜ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਪਾਤਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੱਦ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਲੱਭਣੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।” ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਪਾਤਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਅਸਰ ਲੋਕਾਂ ‘ਤੇ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਪਰਮਜੀਤ ਦਿਓਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਪਾਤਰ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਖੁੱਸ ਗਿਆ ਹੈ।” ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਰਦੀ ਨੇ ਵੀ

ਨੇ ਪਾਤਰ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲ, ‘ਸ਼ਾਇਰ ਬਣ ਜਾ, ਬਹਿਬਲ ਹੋ ਜਾ’ ਤਰਨਮ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਰਾਠੌਰ, ਬਲਜੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਟੀ, ਗਰੀਬ ਦਾਸ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਿੰਦਰ, ਏਪੀ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ, ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ

ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਉਪਕਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੋਈ ਮੌਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਮੌਤ ‘ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਇੱਕੋ ਹੀ ਪਰਵਾਰ ‘ਚੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਏਨੇ ਜੀਆਂ ਦਾ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਕਹਿਰ ਭਰਿਆ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ।” ਅਖੀਰ ‘ਤੇ ਕਾਫ਼ਲਾ ਸੰਚਾਲਕ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਕੁਦੋਵਾਲ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪਾਤਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇੱਕ ਗ਼ਜ਼ਲ ਤਰਨਮ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਤਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਕੱਦ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਹੈ

ਡਾ. ਬਲਜਿੰਦਰ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤੇ ਪਾਤਰ ਇੱਕੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਪਾਤਰ ਸਾਹਿਬ ਨਰਮ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਤਲਖ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਲਿਖ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਰਾਜਪਾਲ ਹੋਠੀ ਨੇ ਪਾਤਰ ਨਾਲ ਦੋ ਵਾਰ ਮਿਲਣੀ ਦੇ ਪਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਡਾ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਪਾਤਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ,

ਰਿਚਫੀਲਡ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ‘ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਸਿੰਪੋਜ਼ੀਅਮ 2024’

ਕਲੀਵਲੈਂਡ (ਬਿਊਰੋ): ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਗਰੇਟਰ ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਰਿਚਫੀਲਡ ਵਿਖੇ ਸਟੇਟ ਸਿੱਖ ਸਿੰਪੋਜ਼ੀਅਮ-2024 ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਓਹਾਇਓ ਦੇ 6 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਮੁਤਾਬਕ 5

3 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਨੂਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਾਰੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜੇਤੂ ਬੱਚੇ ਹੁਣ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਡੈਲਸ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਥ ਸਿੰਪੋਜ਼ੀਅਮ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ।

ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੂਰ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਲੰਗਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਰਿਚਫੀਲਡ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਯੂਥ ਸਿੰਪੋਜ਼ੀਅਮ ਵਿਚ ਗਰੁੱਪ 1 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਵਨੂਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ

Grow your business with our Strategic

COMERCIAL LOAN SOLUTIONS

Partner with us for expert guidance and support

Contact Us at

317-620-4100

www.goldenkeylending.com

We speak your Language
English • ਪੰਜਾਬੀ • ਹਿੰਦੀ • اردو

325 S. College Avenue, Indianapolis, Indiana 46202

NMLS 147421

ਸਟਾਰਟ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਤੋਂ ਲਵੋ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ

CDL COURSES
From \$ 2500

Call us at: +18442272162

Address: 2605 US-130 Cinnaminson, NJ 08077

- * ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ
- * ਫੀਸ ਕੇਵਲ 2500 ਡਾਲਰ
- * ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ
- * ਗੈਰ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ
- * ਆਨਲਾਈਨ ਟਰੇਨਿੰਗ ਉਪਲੱਬਧ
- * ਟਰੇਨਿੰਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਹਫਤੇ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
847-359-0746

ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚੋਂ ਗਾਇਬ ਰਹੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਮੈਦਾਨ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਤੇ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਡਟੇ। ਪਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ 'ਆਪ' ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਵਾਲ ਉੱਠ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜਸੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਲਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ 13 ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ, ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤੇ ਸਾਰੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਪਾਠਕ ਕੋਲ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜ

ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ, ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਾਹਨੀ, ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ, ਸੰਜੀਵ ਅਰੋੜਾ, ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਠਲ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੋਣ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਤੇ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਰਤ ਆਏ ਹਨ। ਉਹ ਇਕ ਵਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੀ ਆਏ ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਚੱਢਾ 'ਆਪ' ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਟਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜਸੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਏ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤੋਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਉਸ ਵਕਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਆ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਣਛ ਵਿਚ ਹੋਏ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਦਰਸ਼ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤੋਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਜਿਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ 'ਚ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਦਾ ਕਹਿਰ ਜਾਰੀ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਡਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਮੇਤ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਦਿੱਲੀ, ਪੱਛਮੀ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਲੂ ਚੱਲਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ 'ਰੈੱਡ ਅਲਰਟ' ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਮਹੱਦਰਗੜ੍ਹ 47 ਡਿਗਰੀ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰਮ ਸਥਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 45.2 ਡਿਗਰੀ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰਮ ਸਥਾਨ ਰਿਹਾ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਪਮਾਨ 44.5 ਡਿਗਰੀ ਰਿਹਾ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਲੂ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਦਾ ਕਹਿਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਫਲੌਦੀ ਵਿਚ ਤਾਪਮਾਨ ਮੁੜ 50 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇਖੇ ਗਏ। ਰਾਜ ਦੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਲੂ ਕਾਰਨ 40 ਸਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਅਤੇ ਮੱਧਮ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਪਈ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਚ ਤਾਪਮਾਨ 30.6 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਮੌਸਮ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰਮ ਦਿਨ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰਮ ਰਿਹਾ, ਜਿੱਥੇ ਤਾਪਮਾਨ 44.4 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਚ ਇਸ ਮੌਸਮ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰਮ ਦਿਨ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਪਾਰਾ 30.6 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਵਿਨੀਪੈਗ: ਹਮਬੋਲਟ ਬ੍ਰੋਕੋਸ ਜੂਨੀਅਰ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਭਿਆਨਕ ਬੱਸ ਹਾਦਸੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਜਸਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਆਇਆ। ਜਸਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਸਕੈਚਵਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 2018 ਦੇ ਬ੍ਰੋਕੋਸ ਬੱਸ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਲਈ ਅੱਠ ਸਾਲ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਜੂਨੀਅਰ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ 16 ਮੈਂਬਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ 13 ਹੋਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਹੰਬੋਲਟ ਬ੍ਰੋਕੋਸ ਬੱਸ ਹਾਦਸਾ ਸਸਕੈਚਵਨ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕੇ ਟਿਸਡੇਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਵਾਂ ਵਿਆਹਿਆ ਪਰਮਾਨੈਂਟ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ

ਜਸਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਟਰੱਕ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੰਟਰ ਸੈਕਸ਼ਨ (ਚੌਰਾਹੇ) 'ਤੇ ਬਣੇ ਸਟਾਪ ਸਾਈਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੁਕਿਆ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਇੱਕ ਬੱਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਬੱਸ ਹੰਬੋਲਟ ਬ੍ਰੋਕੋਸ ਦੀ ਜੂਨੀਅਰ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਲਿਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਫੈਡਰਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਸਕੀਰਤ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਖ਼ਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਸਕੀਰਤ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਬਾਰਡਰ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਸਕੀਰਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਫ਼ ਅਪਰਾਧਿਕ ਚਿਕਾਰਤ ਅਤੇ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੇ ਪਛਾਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਰਡਰ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਚੀਂਡਸਾ ਅਤੇ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹੱਥ ਖਿੱਚੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੀਂਡਸਾ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਜਾਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਆਦੇਸ਼ ਪੁਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਉਲਟ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਚੀਂਡਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੇਅਰ ਬੀਬੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦਾ

ਅਕਸ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਚੀਂਡਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਰੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਜਾਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵੀ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਤੰਬਰ 2023 ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਲਈ 33 ਫ਼ੀਸਦੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਹੁਣ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਟਿਕਟ ਵੰਡ ਮੌਕੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹੱਥ ਖਿੱਚੇ ਲਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 13 ਲੋਕ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਕ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ, ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰ

ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ, ਪਰਮਪਾਲ ਕੌਰ ਮਲੂਕਾ, ਅਤੇ ਅਨੀਤਾ ਸੋਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਨੇ ਇਕ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਦੋ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਯਾਮਿਨੀ ਗੋਮਰ ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸਾਹੋਕੇ

ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਅਤੇ ਬਸਪਾ ਨੇ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਮੌਕੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ-ਪਰਖੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉੱਝ ਬਸਪਾ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਡਾ. ਰੀਤੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਸੰਗਰੂਰ ਹਲਕੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮਹਿਲਾ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਦ ਕਿ ਸੰਗਰੂਰ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 7 ਲੱਖ, 29 ਹਜ਼ਾਰ, 92 ਹੈ। ਉੱਜ ਹੁਣ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ।

ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਕਿਸਾਨ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲਏ

ਜਗਰਾਉਂ: ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਲਈ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਾਲੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣਾ-ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਹਾਈਵੇਅ 'ਤੇ ਚੌਕੀਮਾਨ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਰੋਹ ਵਿਚ ਆਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਹੀ ਧਰਨਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਮੋਦੀ ਹਕੂਮਤ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਬੀ.ਕੇ.ਯੂ. ਏਕਤਾ (ਡਕੋਂਦਾ) ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਰ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਰਭੈ ਸਿੰਘ ਢੁੰਡੀਕੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਲਈ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਧਰ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਕਾਰਕੁਨ ਅੱਗੇ ਵਧਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਟੌਲ ਵਾਲੇ ਧਰਨੇ 'ਚ ਬੀ.ਕੇ.ਯੂ.

(ਲੱਖੋਵਾਲ), ਬੀ.ਕੇ.ਯੂ. (ਰਾਜੇਵਾਲ), ਜਮਹੂਰੀ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ, ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੁਲਿਸ

ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਟੌਲ 'ਤੇ 'ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਵਾਪਸ ਜਾਓ, ਮੋਦੀ ਭਜਾਓ ਦੇਸ਼ ਬਚਾਓ' ਤੇ ਹੋਰ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਰੋਧ
ਬਠਿੰਡਾ: ਕੇਂਦਰੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਠਿੰਡਾ ਫੋਰੀ ਮੌਕੇ ਬੀ.ਕੇ.ਯੂ. (ਬੋਧ) ਦੇ ਸੂਬਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮਾ ਸਰਜਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਚਿੰਗ ਰੋਡ 'ਤੇ ਬਣੇ ਨੰਨੀ ਛਾਂ ਚੌਕ ਵਿਚ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ ਰਾਜਨਾਥ ਦੀ ਰੈਲੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਗਰੇਵਾਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਿੰਡ ਗੋਨੇਆਣਾ ਖੁਰਦ, ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਗੋਨਿਆਣਾ ਖੁਰਦ, ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੋਨੇਆਣਾ ਕਲਾਂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਗੁੱਜ ਉੱਠੀ। ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਢੁੰਡੀਕੇ ਤੇ ਧਨੋਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਨਾਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੋਦੀ ਤੇ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਜ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ

ਫਾਸੀਵਾਦੀ ਲੀਗ 'ਤੇ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਦੇਸ਼, ਇਕ ਬੋਲੀ, ਇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੌਮਾਂ, ਧਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਰੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀ ਆਈਬੀ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਢੁੰਡੀਕੇ ਦੇ ਘਰ ਛਾਪਾ ਮਾਰ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 1 ਜੂਨ, 2024

ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਿਖੜਾ ਪੈਂਡਾ

ਐਤਕੀਂ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਸਫਰ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਦਬਦਬਾ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਲ 2023 ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਕਿਆਸਆਰਾਈ ਲਾਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਪੂਰੇ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਕਾਂ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਇਹ ਭਰਮ ਟੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਆਰੰਭ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚਿਤ-ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇਉਂ ਫਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਫਿਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਏਕੇ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਮੱਥਾ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਏਕੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਛਾੜ ਵੀ ਵੱਜੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਚੋਣ ਜਾਬਤਾ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਇੰਨੀ ਵੀ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਐਤਕੀਂ ਇਕੱਲਿਆਂ 370 ਅਤੇ ਐੱਨ.ਡੀ.ਏ. ਵੱਲੋਂ 400 ਤੋਂ ਉਪਰ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਹੋਕਰੇ ਮਾਰ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਾਫ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ 400 ਵਾਲਾ ਅੰਕੜਾ ਕਾਫੀ ਔਖਾ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਅਗਲੇ ਗੇੜ ਲੰਘਦੇ ਰਹੇ, ਇਹੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆਈਆਂ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕਾਫੀ ਸੁਥਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤਕੜੀ ਟੱਕਰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਤੇ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਵਰਗੇ ਲੀਡਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੁਣ 400 ਵਾਲਾ ਅੰਕੜਾ ਪਾਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਹ ਵਕਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਨੰਗੇ-ਚਿੱਟੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਸਿਆਸਤ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਏ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦਾਅਵੇਸ਼ਨ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਮੰਗੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ, ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੋਟੀਦਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਅਯੁੱਧਿਆ ਵਿਚ ਉਸਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਰਾਮ ਅੰਦਰ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਦਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਭਾਰ ਕੇ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਅੱਧੇ-ਅਧੂਰੇ ਮੰਦਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਯੋਗੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਯੁੱਧਿਆ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਇਹ ਮਸਲਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਪੂੜ ਵਿਚ ਓਹਲੇ ਹੋਏ ਪਏ ਸਨ। ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ 'ਮੋਦੀ ਕੀ ਗਾਰੰਟੀ' ਵਾਲਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਮੋਦੀ ਦੇ ਇਸ ਰਾਗ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕੁ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਉਭਾਰਨ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ।

ਐਤਕੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਨਿਰਾਲਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਮੁਲਕ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਦਾ ਰੰਗ ਕਿਤੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ; ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਔਖਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ; ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮਾਲਵਾ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਲੋਕ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕੱਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ 2027 ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਟ੍ਰੇਲਰ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ 2027 ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਧੜਾ-ਧੜ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਲੀਡਰ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨ ਨਾਰਾਜ਼ ਵੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਸ ਪਾਸੇ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਡਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਸੀ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਕੱਲਿਆਂ ਵਿਚਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੌਲੀਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉੱਝ, ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈਂਦਾ ਗਿਆ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਹ ਆਧਾਰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਜਿੰਨਾ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਅਸਲ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵੋਟ ਫੀਸਦ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ, ਐਤਕੀਂ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਸਮੇਤ ਮੁੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ

ਸਾਰੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ, ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ, ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ, ਪੁਸ਼ਕਰ ਧਾਮੀ, ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਗਾਂਧੀ, ਮਾਇਆਵਤੀ ਆਦਿ ਲੀਡਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੈਲੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਗੂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਛੇ ਗੇੜ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਇਕ ਸੀਟ ਸਮੇਤ 57 ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਆਖਰੀ ਗੇੜ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਿਖਰਾਂ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਆਖਰੀ ਗੇੜ ਦੇ ਚੋਣ ਅਮਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਮਾਹੌਲ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ 13 ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਸੂਬੇ

ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਈਮੇਲ: n4navkiran@gmail.com

ਵਜੋਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤੀਸਰੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ 'ਆਪ' ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਚੱਲੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਗਰੂਰ ਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਚੱਲੀ ਧਾਰਮਿਕ ਹਵਾ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੋਸ਼ੋਪੰਜ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ, ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ, ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ, ਪੁਸ਼ਕਰ ਧਾਮੀ, ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਗਾਂਧੀ, ਮਾਇਆਵਤੀ ਆਦਿ ਲੀਡਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੈਲੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਗੂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲਵਾ, ਦੁਆਬਾ ਅਤੇ ਮਾਝਾ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਤਾਂ ਗਿਣਾਏ ਗਏ ਪਰ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਦੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਵਰੀ 2022 ਵਿਚ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੋਦੀ ਜੀ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ; ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਵਾਰ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੋਦੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਰੈਲੀਆਂ ਸਫਲ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਵਾਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜੇ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕੀ ਕਰਨਗੇ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ 2020 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫ਼ਸਲਾਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐੱਮ.ਐੱਸ.ਪੀ.) ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੀ

ਮੰਗ ਵੱਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਧੂਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਫਰਵਰੀ 2024 ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ

ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਠ ਅਤੇ ਖਨੋਰੀ ਬਾਰਡਰ ਉੱਪਰ ਰੋਕ ਕੇ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ। ਭਾਜਪਾ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਲਾਠੀਆਂ, ਗੋਲੀਆਂ, ਅੱਬਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲੇ, ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੁਛਾੜਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 100 ਦਿਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਬਾਰਡਰਾਂ ਉੱਪਰ ਡਟਿਆ ਹੋਇਆਂ ਲੇਕਿਨ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਦੋ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਮੀਡੀਆ ਅਦਾਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਿਜ਼ ਹਫਤੇ-ਦਸ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਚੁਣੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਐੱਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੀ ਆਵੇ ਜਾਂ 'ਇੰਡੀਆ' ਦੀ; ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਤੈਅ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐੱਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਐੱਮ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦਾ ਭਾਅ ਤੇ ਝਾੜ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਭਾਅ ਤੇ ਝਾੜ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲੱਗਭੱਗ ਹਰ ਸਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਬਣਿਆ, ਉਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ; ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਇੱਥੇ ਰੇਤ ਮਾਫੀਆ, ਡਰੱਗ ਮਾਫੀਆ ਤੇ ਸੂਟਰ ਗੈਂਗ ਦੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕਰਜ਼ੇ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ" ਲੇਕਿਨ ਉਹਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੌਰਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਨਸ਼ਿਆਂ, ਬੇਲੋੜੇ ਪਰਵਾਸ, ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਜਾਂ ਹੱਲ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਇ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਤਾ ਖੇਡਣ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ। ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲ-ਬੋਲ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਮਘਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੋਦੀ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਗਿਣਾਏ। ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ 2019 ਵਿਚ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਂਘਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਆ ਕੇ ਮੋਦੀ ਜੀ ਜਿੰਨੀਆਂ ਮਰਜ਼ੀ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰਨ ਲੇਕਿਨ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੱਤਾ ਦੌਰਾਨ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ 'ਤੇ ਜਬਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਇਸਾਈ ਧਾਰਮਿਕ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸੰਸਥਾ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਮੈਥੋਡਿਸਟ ਚਰਚ (ਯੂ.ਐੱਮ.ਸੀ.) ਦੀ ਜਨਰਲ ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸਾਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਉੱਤੇ ਵਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯੂ.ਐੱਮ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਤੇ ਵਿਚ ਮਨੀਪੁਰ ਅੰਦਰ ਇਸਾਈਆਂ ਉੱਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮੰਗਲ ਸੂਤਰ ਖੋਹ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਟੋਕ ਵਿਚ ਤਾਂ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਾਂਗਰਸ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਖੋਹ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

'ਆਪ' ਮੁਖੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ 'ਆਪ' ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਲੱਗਭੱਗ ਅੱਧੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਜਾਂ 'ਆਪ' ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹੋ ਸਥਿਤੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਲੰਘੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ), ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਅੱਕੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਮਹਿਜ਼ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਸੰਗਰੂਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੇ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਂਗ 'ਆਪ' ਤੋਂ ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਲਹਿਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਤੇ ਮੁੱਖ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੀਟਾਂ ਉੱਪਰ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚੋਂ ਹੀ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਸਿਰਜਿਆ ਬਿਰਤਾਂਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਸੀਟਾਂ ਉੱਪਰ ਮੁਕਾਬਲਾ 'ਆਪ' ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਸੰਗਰੂਰ, ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਉੱਪਰ ਪੰਥਕ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ; ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਗੇੜਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੋਲ ਹੋਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੋਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹਨ ਤੇ ਇਹੋ ਹਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਆ

ਇੱਕ ਜੂਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਹੱਕ ਲੈਣ ਲਈ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸੀ ਹੋ ਗਏ ਕੁਰਬਾਨ ਯਾਰੋ। 'ਮੁੱਲ ਵੋਟ' ਯਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਲੋਭ ਅੰਦਰ ਕਿਪਰੇ ਹੋ ਨਾ ਜਾਇਉ ਗਲਤਾਨ ਯਾਰੋ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਜਾਂ 'ਫਿਰਕੇ' ਨਾ ਦੇਖਿਉ ਜੀ ਕੈਂਡੀਡੇਟ ਦੀ ਕਰਿਉ 'ਪਹਿਚਾਨ' ਯਾਰੋ। ਨੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਚੁਣ ਲਏ ਉਹ ਤਾਂ ਹੋਉ ਨੁਕਸਾਨ ਯਾਰੋ। ਲੋਕ-ਰਾਜ ਹਿਤ ਚਾਹੀਦੀ ਬੰਦ ਕਰਨੀ ਤਾਨਾ-ਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਵੱਜਦੀ 'ਤਾਨ' ਯਾਰੋ। ਸੌ ਸੌ ਵਾਰ ਕਰ 'ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ' ਜਾਇਉ ਇੱਕ ਜੂਨ ਨੂੰ ਕਰਨ 'ਮੱਤ-ਦਾਨ' ਯਾਰੋ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਾਸ ਮੁੱਦੇ

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਗਣਤੰਤਰ ਵਾਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਦਲ ਕੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਦਲਿਤਾਂ, ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਰੇਣੀਆਂ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਪੱਖ ਪੂਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਅਖ਼ਬਾਰ ਅਤੇ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਪੱਖਪਾਤੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਉਦਾਸੀਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ

ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਫੋਨ: +91-98550-82857

ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਭਿਆਨਕ ਮਾਰ ਖਾਧੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬਾ ਵੰਡ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਫਿਰ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਬਣਾਇਆ। 1975-77 ਦੌਰਾਨ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਇਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਹੱਲ ਵਾਸਤੇ 2020-21 'ਚ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਏ। ਹੁਣ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸਮੇਂ ਬਣਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣ।

ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਸਾਰੂ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਵੰਡਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਲ ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਨ, ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ। ਲੋਕ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਮੁੱਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ, ਕੁਝ ਆਰਥਿਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਕਟ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਪੁਨਰਗਠਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਸਲੇ

*ਨਵੰਬਰ 1966 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮਸਲਾ 58 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

*ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

*ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਮਸਲਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਹੈਂਡਵਰਕਸ ਵਾਸਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਭਾਖੜਾ ਬਿਆਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਬੋਰਡ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੈਂਡਵਰਕਸ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਿਵਾਉਣਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਮਸਲੇ

ਪੰਜਾਬ 1980ਵਿਆਂ ਅਤੇ 90ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਗਹਿਰੇ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮਸਲਿਆਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ:

*ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਤੱਕ ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ ਹੈ ਜੋ 3.42 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਪੁੱਜਾ ਹੈ। ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਮੁਲ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲੀਏ ਦਾ 1/3 ਹਿੱਸਾ ਖਾ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਮ ਖਰਚੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਮੌਜੂਦ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ਾ ਹਰ ਸਾਲ ਲੈਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਹਰ ਸਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਰਿਟਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

*ਸੂਬਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 1991-92 ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ

ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਦਸਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਘਾਟ ਹੈ।

*ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਗਹਿਰੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹੈ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਆਤਮ-ਹਤਿਆਵਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਵੱਲ ਕੋਈ ਤਵੱਜੋ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਾਜਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ।

*ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕੇਂਦਰ ਉਜੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਬਟਾਲਾ 1980ਵਿਆਂ ਤੇ 90ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਏ। ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਗੋਰਾਇਆ ਵਿਚੋਂ ਉਦਯੋਗ ਪਿਛਲੇ ਦੋਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਕੋਈ ਤਾਲਮੇਲ ਨਹੀਂ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕੰਪਿਊਟਰ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਪੈਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਜੰਮ ਨਹੀਂ ਸਕੇ।

*ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਨਹੀਂ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਗੁਣਵਤਾ ਮਾੜੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਭਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੱਚੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਗੁਣਵਤਾ ਹੇਠਾ ਡੇਰੀ ਹੈ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੀਰੀਆਡਿਕ ਲੇਬਰ ਫੋਰਸ ਰਿਪੋਰਟ-2022 ਅਨੁਸਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਰ 7.2% ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਰ 6.4% ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਰ 26.33% ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮੁਲਕ ਪੱਧਰੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਰ 21.84% ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ:

(ੳ) ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੌਧਿਕ

ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਸਰਮਾਇਆ ਫੀਸਾਂ, ਕਿਰਾਏ ਅਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ਅ) ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਰਗ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਵੱਲ ਧੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(ੲ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਕਾਰਨ ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ।

*ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਖ਼ਾਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖਾਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕਣਕ ਝੋਨੇ ਦੀ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਸਾਇਆ, ਹੁਣ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ।

*ਖੇਤੀ ਦੇ ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਕੇਵੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਅਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪਲੀਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਹਵਾ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਰਸਾਇਣਾਂ ਨਾਲ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈਆਂ।

*ਪੰਜਾਬ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹਰ ਸਾਲ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ।

*ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਕਾਲਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੋਣਾਂ 1983 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦ ਹਨ।

*ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

*ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 73ਵੀਂ ਤੇ 74ਵੀਂ ਸੋਧ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੇ ਨਿਗਮਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ

ਹੇਠ 29 ਮਹਿਕਮੇ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ 3-4 ਮਹਿਕਮੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਹਨ। ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ।

ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮਸਲੇ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਸੰਘੀ (ਫੈਡਰਲ) ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਕਈ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਘੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਐਸੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚਲਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੂਬਾ ਤੋੜ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਅਜਿਹੇ ਮਸਲੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮਸਲੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ:

*ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 1950 ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸੀਮਾ/ਏਰੀਆ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚੁਣੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਬਦਲਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ।

*ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜਾ ਦਖਲ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

*ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਬਜਾਏ 5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

*ਜੀ.ਐੱਸ.ਟੀ. ਨਾਲ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਹਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਫੋਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਟੈਕਸਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਿੱਧਾ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

*ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟ ਛਾਪਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ।

*ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਚਾਰਜ ਲਗਾ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਫੰਡ ਵੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣ।

*ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸੀ.ਬੀ.ਐ.ਐ., ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਬਗੈਰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ।

*ਬਦਨਾਮ ਯੂ.ਏ.ਪੀ. ਐਕਟ, ਮਨੀ ਲਾਂਡਿੰਗ ਐਕਟ, ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵਾਪਸ ਲਈਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ ਬਚਾਏ ਜਾ ਸਕਣ।

*ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਰਹੱਦ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਰੇ।

ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਮੁੱਦੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਸਥਾਨਕ, ਖੇਤਰੀ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਸੂਬੇ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਦੋਂ ਇਉਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਚੋਣਾਂ...

ਉਦੋਂ ਮੈਂ 10 ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਹਲਕੇ ਭਦੌੜ (ਬਰਨਾਲਾ) ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੋਂ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਸੀ.ਪੀ.ਐ.ਐ.) ਦੇ ਆਗੂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚਮਕ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭੋਤਨਾ
ਫੋਨ: +91-77197-66917

ਕੋਈ ਐਸਾ ਗੋਤ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚਮਕ ਦੀ ਚੋਣ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈ।

1964 ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਅਪਰੈਲ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਅਗਲੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ

ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਫਿਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸੂਤ ਦੇ ਬਣਾਏ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਂ ਗਏ। ਸਕੂਲ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਜੋ ਬੀਹੀ ਸੀ, ਉੱਧਰੋਂ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮੋਰੀਆਂ ਸਨ। ਉੱਥੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਅਸੀਂ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਰਾਜਾ (ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ) ਦੇਖਿਆ, ਮਸਾਂ 4 ਫੁੱਟ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਉਦੋਂ ਬੱਚੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਕੋਈ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਿਨ ਵਜ਼ੀਰ ਪੰਡਤ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਆਏ, ਫਿਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਘਰ-ਘਰ ਫਿਰ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗਦੇ ਦੇਖੇ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਤ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੇ ਲੈਂਪਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਜਲਸਾ ਕਰ ਗਏ।

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਪਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਮਸਤ ਜਲਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਡਰਾਮੇ ਸਾਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਸੀ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਟਰਾਲੀ ਵਿਚ ਭਰੇ ਆਮ ਲੋਕ 'ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰਦੇ ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਮੁਹਰੇ ਦੀ ਲੰਘਦੇ, ਕਾਰਾਂ ਤਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਨਿਆਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਿਸੇ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਚੁੱਘਾ ਦੇ ਕੱਚੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਜੀਪ ਸੜਕ ਚੜ੍ਹੀ। ਇਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਝੰਡੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਰੰਗ ਦੇ ਝੰਡੇ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ। ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਤਿਰੰਗੇ ਅਤੇ ਲਾਲ ਝੰਡੇ ਹੀ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਸਨ। ਨੇੜੇ ਆਏ ਤਾਂ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਨੇ

ਸਿਆਣ ਕੱਚੀ: ਉਹ ਤਾਂ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਸਨ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਡਰਾਇਵਰ ਕਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਠਿੰਡੇ ਤੋਂ ਬਣਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਪੱਖੋਂ ਅਤੇ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਪਤੰਗ ਸਨ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸੰਤਾਂ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਪੱਤੀ ਸੋਖਵਾਂ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਲੈ ਗਏ। ਉੱਥੇ ਕਿਸੇ ਮਾਈ ਨੇ ਮੰਜਾ ਡਾਹ ਕੇ ਚਾਦਰ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀ। ਸੰਤ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਪਤੰਗ ਨੇ ਬਿਨਾ ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਇਆ... ਇੰਨੀਆਂ ਸਾਦੀਆਂ ਸਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ।

ਪਾਤਰ ਦਾ ਚਲਾਣਾ: ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਲਈ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਹੋਇਆ! ਇਹ ਦੋ ਸ਼ਬਦ 'ਮਾਤਾ ਹੋਇਆ' ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣੇ-ਅਨਜਾਣੇ ਦਾ ਚਲਾਣਾ ਸੁਣ ਕੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਸੁਤੇ-ਸਿਧ ਹੀ ਬੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਮੌਤ ਵੇਲੇ ਸਮਾਜਕ ਸੁਚੱਜ ਇਹੋ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਸੂਰਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਨਿਰੋਲ ਰਸਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੁਛ ਸੂਰਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਾਤਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਸੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਨਿਰੋਲ ਸੱਚ ਹਨ। ਉਹਦਾ ਅਚਾਨਕ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਸਵੇਰ ਦੀ ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰ ਵਟਸਐਪ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਫੇਰ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਲੈਪਟਾਪ ਖੋਲ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਵਟਸਐਪ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ
ਫੋਨ: +91-80763-63058

ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਿੱਤਰ ਐਸ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਅਨਖੋਲ੍ਹੇ ਸੁਨੇਹੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਬਦ 'ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ' ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੰਸੇ ਨਾਲ ਉਗਲ ਛੋਹੀ। ਦਿਲ ਬੈਠ ਗਿਆ। 'ਮਾਤਾ ਹੋਇਆ' ਵਾਂਗ 'ਨਾ ਪੂਰਿਆ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ' ਵੀ ਹਰ ਮੌਤ ਲਈ ਵਰਤ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਪਾਤਰ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਜੋ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਵਾਲਾ ਉਹਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਕਲਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਸੀ ਇਸ ਕਲਮਕਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ! ਇਹ ਸ਼ਿੱਦਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਤੀਤ ਦੇ ਭਲੇ-ਬੁਰੇ ਦੀ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ-ਮੰਦੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਦੀ ਉਹਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਨਿਰਖ-ਪਰਖ ਵਿਚੋਂ ਜਨਮੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਅਤੀਤ ਦੀ ਇਹੋ ਸੋਝੀ ਸੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਉਲਝਵੇਂ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਉਹਦੀ ਸਮਝ ਲਈ ਆਧਾਰ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਇਹ ਸਮਝ ਉਹਦੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸੀਸੇ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੰਦੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਸ ਸੀਸੇ ਵਿਚ ਦੇਖਦਾ ਸੀ, ਉਹਦੀ ਰੂਹ ਕੰਬ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਇਸ ਕਾਂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿੱਕਲਦੀਆਂ ਉਹਦੀਆਂ 'ਆਇਆ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ', 'ਮਰ ਰਹੀ ਹੈ ਮੇਰੀ ਭਾਸ਼ਾ' ਤੇ 'ਅਰਦਾਸ' ਜਿਹੀਆਂ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ। ਕਥਿਤ 'ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ' ਦੇ ਇਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਬਹੁਤੇ ਲੇਖਕ ਸਿਆਹੀ ਦੀ ਥਾਂ ਛੱਪੜ ਦੇ ਗੀਧਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਕਲਮ ਡੋਬ ਕੇ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ, ਪਾਤਰ ਕਲਮ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਡੋਬ ਕੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਕਲਮ ਵੱਲ ਆਪਣੀ ਇਸੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਸਦਕਾ ਸੀ ਕਿ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਬਰਨਾਲੇ ਦੇ ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਬੋਲਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤ ਪਾਉਣ ਦੀ ਵੰਗਾਰ ਪਾਈ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਵੱਲ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸੁਹਿਰਦ ਹਾਂ।

ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਸਭਿ ਤੁਧੁ ਸੇਵਦੇ ਇਕ ਢਾਢੀ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ।... ਰੱਬਾ, ਤੈਨੂੰ ਸੇਵਦੇ ਤਾਂ ਸਭ ਹੀ ਹਨ, ਮੈਂ ਢਾਡੀ ਬਣ ਕੇ ਤੇਰੇ ਦਰ ਪੁਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।" ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਬਥੇਰੇ ਕਲਮਾਂ ਵਾਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਾਤਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਬਣਿਆ। ਪੁਕਾਰ ਬਣਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ "ਹਉ ਢਾਢੀ ਦਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਦਾ" ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਢਾਡੀ ਬਣ ਕੇ, ਇਹਦੇ ਸਾਰੇ ਔਗੁਣਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਗੁਣ ਸਿਮਰ-ਸਿਮਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਗਾਈਆਂ। ਉਹਦੇ ਇਸ ਗੁਣਗਾਣ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕਾ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਗੁਣਵੰਤ ਪੰਜਾਬ ਮੁੜ-ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਲਲਕਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਦਿਲਾਸਾ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ, "ਜੇ ਆਈ ਪਤਝੜ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੀ ਏ, ਤੂੰ ਅਗਲੀ ਰੁੱਤ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਰੱਖੀ।"

ਮੇਰਾ ਚਿਰ-ਪੁਰਾਣਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਖਰੇ ਲੇਖਕ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਗਮੀਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝੀ, ਨਿੱਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਛੋਟਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੱਡਾ। ਪਾਤਰ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਪਰਿਵਾਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਨਗਿਣਤ ਪਾਠਕ ਤੇ ਸਰੋਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਪਹਿਲਾ ਫੋਨ ਪ੍ਰੋ. ਰੋਣਕੀ ਰਾਮ ਦਾ ਆਇਆ। ਕਹਿੰਦੇ, "ਮੈਂ ਪਾਤਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ। ਦਿਲ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਾਂਘਦਾ ਸੀ। ਤੁਹਾਡਾ ਚੇਤਾ ਆਇਆ।" ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਵੱਲ ਉਹਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦੀਆਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਉਹਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀਆਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੰਗੇਰੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਯਕੀਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਤੇ ਗੁਣਵੰਤ ਉਸ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਠਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ, ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਹੀ ਡੂੰਘੀ, ਪੇਚਦਾਰ ਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਹੋਵੇ, ਸਰਲ-ਸਹਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਆਖ ਸਕੇ। ਪਾਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਗੇਣਵੇਂ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਣੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਬੌਧਿਕਤਾ ਦੀ ਬੋਝਲ ਪੰਡ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਖਾਹਮਖਾਹ ਲੱਦਣ ਤੋਂ ਉਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਨਕਾਰੀ ਰਿਹਾ। "ਮੈਂ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆਉਣਾ ਕਿਤੋਂ ਕਲਮਾਂ, ਤੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਜੋਗੀ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਖੀ" ਆਖਣ ਸਮੇਂ ਉਹ ਅਰਬਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜਾਉਣ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ-ਮੁਖੀ ਕਲਮਾਂ ਦੀ ਇਸੇ ਘਾਟ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਉਹਨਾਂ ਸੁੱਚੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਉੱਚੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਉੱਚੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸਮਾਜਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਤਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਰਲ-ਸਹਿਜ ਬੋਲੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਪਰਤਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਵਿਰਲੇ-ਟਾਂਵੇਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸਕਰੋਂਦੀ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 2019 ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਸੁਣਾਈ ਜੋ ਇਥੇ ਦੱਸਣਜੋਗ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ

ਸਮਾਰਟ ਸਕੂਲ ਛਾਜਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਨ ਪਰ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਖਰੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਾਤਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਕੁਛ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਹਿਤਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਸਕੂਲ ਦਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਬਦਲ ਗਿਆ।

ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ ਦੱਸ ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਉਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਤਾਂ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਰੁਝੇ ਵਿਆਂ ਕਾਰਨ "ਫੇਰ ਕਦੇ!" ਗੱਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਅਜਿਹਾ ਕਈ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਆਈਆਂ ਤੇ ਬੋਲੀਆਂ, "ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਪਾਤਰ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣਗੇ-ਆਉਣਗੇ ਕਹਿ ਛੱਡਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?" ਉੱਤਰ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸ ਕੇ ਫੋਨ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨੇ ਨਾ ਆਉਣ ਦਾ ਉਲਾਂਭਾ ਦੇ ਕੇ ਆਖਿਆ, "ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਾਂ। ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਾਂ। ਕਵਿਤਾ-ਉਚਾਰਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗਾ ਕੇ ਇਨਾਮ ਜਿਤਦੀਆਂ ਹਾਂ।... ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਕਈ ਨਾ ਆਇਓ! ਪਰ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ ਤੇ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹਾਂਗੀਆਂ।" ਪਾਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪੁੱਤਰ, ਫੋਨ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੇ-ਦੇ।" ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਦਿਨ ਪਾਤਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਦੋ ਘੰਟੇ ਸਾਢੇ ਛੇ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਬੀਤੇ! ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਸੀ ਪਾਤਰ ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਨਮੋਹਕ ਸਨ ਉਹਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ!

ਉਹ ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਮੁੱਦਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਸਭੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਕਿਰਤੀ-ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਆਵਾਸ ਦੇ ਅਸਰ ਦੀਆਂ ਸਭੇ ਪਰਤਾਂ ਵੀ ਪਛਾਣਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਤੇ ਆਵਾਸ ਦੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਬੁਣੇ ਤੇ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਦੋਵਾਂ ਵਿਕਰਾਲ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਭ ਪੱਖਾਂ, ਵਿਸਤਾਰਾਂ ਤੇ ਅਸਰਾਂ ਦੇ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ 'ਅਰਦਾਸ' ਦੀ ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਪਾਤਰ ਹੀ ਪਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਉਹ ਅਰਬਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਚੁੱਕ ਸਕਣ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵੱਡੇ ਪਸਾਰੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵੀ ਖਿਲਾਰ ਪਾਏ ਬਿਨਾਂ ਬੋਝੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਕੁਛ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਆਖੀ ਹੋਈ ਉਹਦੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਪਾਠਕ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਆਪਣੇ ਦੀ ਆਈ ਚਿੱਠੀ ਵਾਂਗ, ਤਹਿਯਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਆਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਰੱਥਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਉਹਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਉਹਦੇ ਜਿਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਕਹਾਵਤਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਈਆਂ। ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਬ-

ਸਮਰੱਥ ਆਰਥਿਕ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸਮਾਜਕ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਸੱਚ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਤੇ ਤੁਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਸੁਣੋ: "ਏਨਾ ਸੱਚ ਨਾ ਬੋਲ ਕਿ 'ਕੱਲਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ', ਚਾਰ ਕੁ ਬੰਦੇ ਛੱਡ ਲੈ ਮੋਢਾ ਦੇਣ ਲਈ!" ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਇਸ ਉਲਝਣ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਦੀ ਦੁਚਿੱਤੀ: "ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਹਨੇਰਾ ਜਰੇਗਾ ਕਿਵੇਂ, ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸ਼ਮ੍ਹਾਦਾਨ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ!"

ਅਸੀਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੇਸ ਦੀਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਦਗ਼ਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਅਨਸੁਣੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਨਿਕਰਮਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਿਆਨਣ ਲਈ ਕੁਲ ਸੱਤ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਹਨ: "ਇਸ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਬੰਦੇ ਬਿਰਖ ਹੋ ਗਏ।"

ਮੇਰੇ ਤੇ ਪਾਤਰ ਦੇ ਦਿਲੀ ਸਾਹਿਤਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਹਾਲਤ ਵੱਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਦੁਰਦਸਾ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਸਾਂਝ ਸਦਕਾ ਇਕ ਦਿਨ ਫ਼ਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਉਹਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਅਸਲ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਇਹਦੀ ਅਜੋਕੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਾਂ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭਾਵੇਂ ਕਵੀ ਵਜੋਂ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਵਾਰਤਿਕ ਵੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲਿਖਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸੂਰਜ ਮੰਦਰ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ' ਪੜ੍ਹਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਦੱਸ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਾਰਤਿਕ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਕਰੇ। ਉਹ ਕੁਛ ਕਹੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁਸਕਰਾ ਪਿਆ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜਚਦਾਂ ਤੇ ਸੋਹਣਾ ਜਵਾਬ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ 'ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਪਰਿਸ਼ਦ' ਦੀ ਉਹਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਗੌਰਵ' ਆਖ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਰੋਲਿਆਂ ਸਮੇਂ ਹੀ ਦੇਸ ਵਿਚ ਚੱਲੀ ਇਨਾਮ-ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮੌਤਨ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਰੋਸ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚ ਪਾਤਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਇਕ ਸਿੱਤਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਰਾਤੀਂ ਉਹ ਨਿੱਤ ਵਾਂਗ ਸੁੱਤਾ ਸੀ, ਸਵੇਰੇ ਜਾਗਿਆ ਨਹੀਂ।" ਅਜਿਹੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਲੋਕ 'ਸੰਤਾਂ ਵਾਲੀ ਮੌਤ' ਆਖਦੇ

ਹਨ। ਪਰ ਸੰਤਾਂ ਵਾਲੀ ਮੌਤ ਵੀ ਵੇਲੇ-ਸਿਰ ਆਈ ਹੀ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਉਹਦੀ 79 ਸਾਲ, ਮੈਥੋਂ ਕੁੱਲ 8-9 ਸਾਲ ਘੱਟ ਉਮਰ ਜਾਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਸਚਰਜ ਹੋਇਆ। ਉਹਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਜ਼ਰੂਰ ਰੰਗ ਬਦਲ ਕੇ ਕਾਲੀ ਤੋਂ ਚਿੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ ਪਰ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਲੇਪ ਨੂੰ ਉਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਬੁਲੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਧੌਂਦਾ-ਲਾਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਰਚਨਾਕਾਰੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਵੱਡਾ ਪਰ ਉਮਰ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਲਗਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਮਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹਦਾ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਕੁਵੇਲੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੈ। ਅਜੇ ਉਹ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਤੇ ਉਹਦੀ ਸਰੀਰਕ ਹਾਲਤ ਵੀ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ ਸੁਭ-ਚਿੰਤਕ ਆਖ ਸਕਦੇ, ਹੁਣ ਉਹਦਾ ਜਾਣਾ ਹੀ ਠੀਕ ਸੀ। ਪਰ ਹਰ ਵਿਛੋੜਾ ਪਿਛਲਿਆਂ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਰਾਹ ਛੱਡਦਾ ਹੈ, ਸਬਰ ਦਾ ਰਾਹ, ਜੀਹਨੂੰ ਲੋਕ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਤਿਉਤੀ-ਮੁਕਤ ਮੱਥੇ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਂਤ-ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ, ਲੜਨਾ-ਖਹਿਬੜਨਾ ਤਾਂ ਦੂਰ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਬੋਲਦਾ, ਰੁੱਖਾ ਬੋਲਦਾ, ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਾਂਤ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਆਖਣ ਵਾਲੇ ਮਾਸ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਇਸ ਦਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਦਿਲ ਹੋਰ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਦਿੱਖ ਦਿਲ, ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਤੇ ਅਨੁਭਵਾਂ, ਚੀੜਾਂ ਤੇ ਪਿਆਸਾਂ, ਪਰਾਪਤੀਆਂ-ਅਪਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀਆਂ-ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀਆਂ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦਾ ਦਿਲ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਸਿਆਣੇ ਦਰਿਆਉ-ਸਮੁੱਚੇ ਡੂੰਘਾ ਦਿਲ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ! ਉਸ ਦਿਲ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਕਿਸੇ ਵੈਦ-ਹਕੀਮ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਪਾਤਰ ਆਪਣੇ ਇਕੋ ਸ਼ਿਅਰ "ਜੇ ਦਿਲ ਫੋਲ ਲੈਂਦੇ ਯਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਦਿਲ ਫੋਲਣਾ ਨਾ ਪੈਦਾ ਔਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ" ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬੜੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਮਿਸਰੇ ਵਿਚ ਉਹ ਅਦਿੱਖ ਦਿਲ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਯਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਕੇ ਮਨ ਦਾ ਭਾਰ ਹੌਲਾ ਨਾ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਦਾ ਝੋਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਮਿਸਰੇ ਵਿਚ ਦੂਜੇ, ਮਾਸ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਔਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਪਿਆ ਦਸਦਾ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤਕ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲੇਖਕ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜੋ ਉਹ ਸਭ ਕੁਛ ਕਹਿ ਸਕਿਆ ਹੋਵੇ ਜੋ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲਈ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸੀ। ਪਾਤਰ ਨੇ ਵੀ ਔਝੜ ਵਿਚ ਭੁਟਕ ਰਹੇ ਦੇਸ ਅਤੇ ਬੇਮੰਜ਼ਲੇ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਕਹਿਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਸਾਥੋਂ ਖੁੱਸ ਗਏ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਦੇ ਝੋਰੇ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਲਈ ਉਹਦੇ ਦੇਣਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਗਿਆ। ਖਰਾ ਲੇਖਕ ਉਹੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਜੋਗ ਰਚਨਾ ਕਰੇ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮਾਣ ਵੀ ਕਰੇ। ਪਾਤਰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, "ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਾਂਗਾ ਮੇਰੇ ਗੀਤ ਰਹਿਣਗੇ, ਪਾਣੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਗੀਤ ਮੈਂ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਲੀਕ ਹਾਂ।" ਦੇਹ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲਕੀਰ ਵਾਂਗ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਦੇਹ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜੇ-ਨਿੱਸਰੇ ਵਿਚਾਰ ਰੂਪ ਬਦਲ ਕੇ ਅਮਰ ਰਹਿੰਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਮਿਟਦੇ ਨਹੀਂ।

ਵੀਰ ਪਾਤਰ, ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਤੇਰੇ ਅਨਗਿਣਤ ਪਾਠਕ ਕੁਵੇਲੇ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਤੇਰੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਸਦਕਾ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹਨ!

"ਕਤਾਕੇ ਦੀ ਗਰਮੀ 'ਚ ਠੰਢਕ, ਤਾਜ਼ਗੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਡੋਲੀ ਤਰਬੂਜ ਫਲ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੱਚੇ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਰਸੀਲਾ ਫਲ ਤਰਬੂਜ ਦਾ ਜੂਸ ਅਤੇ ਸਲਾਦ ਦੀ ਸ਼ਕਲ 'ਚ ਟੁਕੜੇ ਗਰਮੀ ਭਰ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ

ਅਨਿਲ ਪੀਰ

ਲਾਲੋ-ਲਾਲ ਤਰਬੂਜ (ਵਾਟਰਮੈਲਨ) ਖਾਓ-ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਓ

"ਚ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਜ਼ਰੂਰ ਲਵੋ"- ਅਨਿਲ ਪੀਰ।

ਹੈਲਥ ਮੀਡੀਆ ਕੈਨੇਡਾ: ਗਰਮ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਸਰੀਰ-ਮਨ ਨੂੰ ਠੰਡਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਲਾਲ, ਰਸੀਲਾ ਅਤੇ ਮਿੱਠਾ ਫਲ ਤਰਬੂਜ ਹਰ ਪਾਸੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ, ਨੌਜਵਾਨ, ਮੱਧ ਉਮਰ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਾਲਤੂ ਪੈਟਸ ਵੀ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਖਾਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਇਸਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਂ: ਹਦਵਾਣਾ, ਤਰਬੂਜ, ਮਤੀਰਾ, ਤੋਂ ਵੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਤਰਬੂਜ ਦੇ 100 ਗ੍ਰਾਮ ਟੁਕੜੇ ਤੋਂ : ਐਨਰਜੀ-127 ਕੇਜੀ (30 ਕੇਸੀਐਲ),

ਕਾਰਬੋਹਾਈਡ੍ਰੇਟ-7.55 ਗ੍ਰਾਮ, ਸ਼ੂਗਰ-6.2 ਗ੍ਰਾਮ, ਫਾਈਬਰ-0.4 ਗ੍ਰਾਮ, ਚਰਬੀ-0.15 ਗ੍ਰਾਮ, ਪ੍ਰੋਟੀਨ-0.61 ਗ੍ਰਾਮ, 'ਤੇ ਵਿਟਾਮਿਨ ਮਾਤਰਾ- % ਡੀ.ਵੀ: ਵਿਟਾਮਿਨ-ਏ ਸਮਤੋਲ, ਬੀਟਾ-ਕੈਰੋਟੀਨ-3%, 28 ਯੂਜੀ, ਥਿਆਮੀਨ-3%, ਰਿਬੋਫਲੇਵਿਨ- ਬੀ2-2%, ਨਿਆਸੀਨਬੀ 3-1%, ਪੈਂਟੋਥੈਨਿਕ ਐਸਿਡ ਬੀ5-4%, ਵਿਟਾਮਿਨ ਬੀ6-3%, ਚੋਲੀਨ-1, ਵਿਟਾਮਿਨ ਸੀ-9%, ਖਣਿਜ, ਮਾਤਰਾ, ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ-1%, ਲੋਹਾ-1%, ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ-2%, ਮੈਗਨੀਜ਼-2%, ਫਾਸਫੋਰਸ-1%, ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ-4%, ਸੋਡੀਅਮ-0%, ਜ਼ਿੰਕ-1%, ਪਾਣੀ-91.5%,

ਅਤੇ ਲਾਈਕੋਪੀਨ-4532 ਯੂਜੀ ਵਗੈਰਾ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮੌਸਮ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੈਲਦੀ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਰੀਰ ਦਾ ਹਾਈਡਰੇਟਿਡ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਦਾ ਨਿਯਮ, ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਆਮ ਕੰਮ, ਸੈੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ, ਅਤੇ ਸੁਚੇਤਤਾ ਕੇਵਲ ਕੁੱਝ ਸਰੀਰਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਾਧਨ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹਾਈਡਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉੱਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪਾਣੀ ਦੇਣ 'ਚ

ਮਦਦ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਤਰਬੂਜ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਾਣੀ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਾਧਨ ਹੈ, ਇਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੇਵਨ ਲਈ ਵਧੀਆ ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰਬੂਜ 'ਚ ਘੱਟ ਕੈਲੋਰੀ ਘਣਤਾ ਹੈ- ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ, ਇਸਦੇ ਕੁੱਲ ਭਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕੈਲੋਰੀਆਂ ਹਨ। ਤਰਬੂਜ ਵਰਗੇ ਘੱਟ ਕੈਲੋਰੀ ਘਣਤਾ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤੱਕ ਭਰਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ 'ਚ ਹੈਲਪ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨੋਟ: ਡਾਇਬਟੀਜ਼ ਦੇ ਰੋਗੀ, ਪੁਰਾਨੀ ਖੰਘ, ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਰੋਗ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਜ਼ਰੂਰ ਲਵੋ।

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ 25ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਭਰਿਆ ਮੇਲਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਘੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ; ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਿਵੇਕਲੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁੜੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਪਾਉਣ, ਬੇਲਾਗ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ, ਸਚਾਈ ਲਈ ਅਟੱਲ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ 25ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਲੰਬੇ ਦਿਨੀਂ ਇਥੋਂ ਦੀ ਸਬਰਬ ਆਰਲਿੰਗਟਨ ਹਾਈਟਸ ਦੇ ਅਟਲਾਂਟਿਸ ਬੈਂਕਇਟ ਹਾਲ ਵਿਚ ਮਨਾਈ ਗਈ। ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਸਭ ਦੇ ਪਿਆਰੇ

ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ਪਰ ਮੈਂ ਭੈਣ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਸਲੂਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੂੰ ਚਾਰ ਕਦਮ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹ ਲੈ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਘੇ ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਭ ਨੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ਦਾ ਮੌਨ ਧਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਤਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ‘ਦਿਲ ਹੀ ਉਦਾਸ ਹੈ ਜੀ ਬਾਕੀ ਸਭ ਖੈਰ ਹੈ’, ‘ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਹਨੇਰਾ ਜਰੇਗਾ ਕਿਵੇਂ’ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਿਅਰੋ-ਸ਼ਾਇਰੀ ਨਾਲ

ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਿੱਥੇ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉਘੇ ਸ਼ਾਇਰ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ- ‘‘ਸਾਡੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੀ ਇਕ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੈਰੋਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੁੰਡਾ ਲਿਖਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਹੱਸ ਪਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਤੂਤੀ ਬੋਲਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ

ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਤਰ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰ ‘ਆਦਮੀ ਮੌਤ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ, ਚੰਦ ਮੁਖ ਰੇਤ ਵਿਚ ਰਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ’ ਰਾਹੀਂ ਮੌਤ ਦੀ ਅਟੱਲ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ, ‘‘ਐਤਕੀ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨਾਈਟ ਵਿਚ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੇ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੇ

ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ‘‘ਪਾਤਰ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇ ਅਮੋਲਕ ਨੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ। ਜਿਵੇਂ ਪਾਤਰ ਨੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ. ਜੰਮੂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵੀ ਤਾਜ਼ਾ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੀ ਅਮੀਰੀ, ਨਵਾਸਤ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ   ਸੁੱਖੀ ਬਾਠ   ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੰਨਠ   ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੰਗ   ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ   ਐੱਸ ਐੱਸਕੋ ਭੌਰਾ   ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ   ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ   ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ   ਡਾ. ਆਤਮਜੀਤ ਸਿੰਘ   ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ   ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ   ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ   ਗੁਰਮੁਖ ਭੁੱਲਰ   ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ   ਰਾਜ ਲਾਲੀ ਬਟਾਲਾ   ਕਸ਼ਿਸ਼ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰੀ   ਸਾਜਿਦ ਚੌਧਰੀ   ਗੁਲਾਮ ਮੁਸਤਫਾ ਅੰਜੁਮ   ਆਬਿਦ ਰਸ਼ੀਦ

ਮਰਹੂਮ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਾਥੀਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ, ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਅਯੋਧਿਆ ਸਲਵਾਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਪੁੱਜੀਆਂ ਅਦਬੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨਾਲ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ। ਹਰ ਹਫਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਰਾਂ ‘ਤੇ ਦਸਤਕ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਣ ਹਾਸਿਲ ਹੈ ਕਿ ਅਨੇਕ ਔਕੜਾਂ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਲੰਮੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਅੱਜ ਇਹ ਇਸ ਮੁਕਾਮ ‘ਤੇ ਪੁੱਜਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਰੌਣਕ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਮੁਅਜ਼ਜ਼ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਉਘੇ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੰਨਠ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਸੁੱਖੀ ਬਾਠ ਅਤੇ ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ ਮੇਜਰ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ, ਡਾ. ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਏ ਜੇ ਸੰਧੂ, ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਅਰਕਨਸਾਂਸ ਤੋਂ ਹਰਮਨ ਬਿੰਦ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ‘ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਦਿਆਂ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਉਘੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਸ. ਆਤਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ‘‘ਅਮੋਲਕ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਸਾਂਝ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੋਹਲ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਉਣੀ ਸੀ ਪਰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੀ ਦੇਰੀ ਕਾਰਨ ਉਹ ਨਾ ਪੁੱਜ ਸਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਡਾ. ਆਤਮਜੀਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਹਿਆਂ ‘ਜੁਗਨੂੰ ਆਇਆ ਚੀਰ ਕੇ ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਰਾਤ, ਸੁੱਤਾ ਸੂਰਜ ਸੋਚਦਾ ਮੇਰੀ ਕੀ ਔਕਾਤ’ ਅਤੇ ‘ਹੇਠਾਂ ਜੰਡ ਦੇ ਅਣਖ ਹੈ ਉਤੇ ਬੇਵਸ ਪੌਣ, ਪੰਜ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ ਦੀ ਇਹੀ ਬਚੀ ਪਛਾਣ’ ਨਾਲ ਲੁਆਈ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਵਜੋਂ ਪੁੱਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਰਿਆਮ

ਪਾਤਰ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਂ, ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਹੈ ਸੀ ਇਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਅਸਮਾਨ ਉਤੇ ਛਾ ਗਿਆ। ਕਦੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ

ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਮਿਲਾਇਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤੇ ਜਾਨਦਾਰ ਪਰਚਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਇਕੋ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਅਖਬਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ

ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।’ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਦੀ ਤਕਰੀਰ ਇੰਨੀ ਬਾਦਲੀਲ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਰੋਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁੰਨ ਹੋਏ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰ ਮੁਗਧ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਵਿਭਿੰਨ ਪਹਿਲੂ ਇੰਨੀ ਬੇਬਾਕੀ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਤੇ ਇੰਨੀ ਸੁਰਮਗਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ ਪਰ ਪਾਤਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਸਕਣਾ। ਮੈਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਮਿਲਿਆ, ਤਰੀਕਾਂ ਮਿੱਥੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਅ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਆਉਣੈ।’ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ - ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ

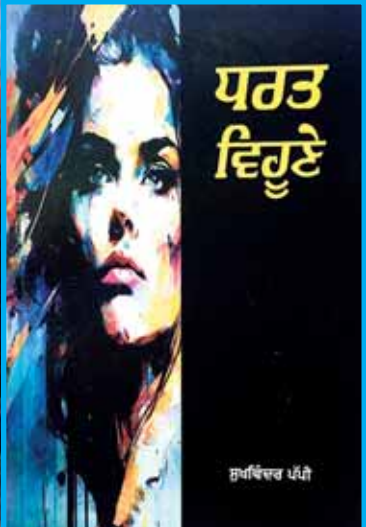

(ਹੋਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਫਾ 24-25 ਉੱਤੇ)

ਜੁੜਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਵਾਲਾ ਸਫ਼ਰ 'ਧਰਤ ਵਿਹੁਣੇ'

ਨਾਵਲਕਾਰ ਅਜੋਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਸਜੀਵ ਪੱਖ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਲੋਕ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੀ ਸਰਲ ਭਾਸ਼ਾ ਪੌਂਹਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਾਲਾ ਸੰਵਾਦ ਗੌਲਣਯੋਗ ਹੈ: ਇਹ ਮੇਰੀ ਐਨਕ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਮੇਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੇ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੈ।...

ਕਿਤਾਬ 'ਧਰਤ ਵਿਹੁਣੇ' ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਪੱਪੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਵਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਦੋ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵੀ ਛਪਵਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਵੀ ਤੇ ਸੰਪਾਦਕ (ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਸਰੋਕਾਰ') ਵਜੋਂ ਵੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ 34 ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਂਝੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਨਾਵਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਜਾਣਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਉਂ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਪਾਤਰ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦਾ ਆਰੰਭ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ: ਜਿਉਂ ਹੀ ਸ਼ਿਵ ਭੋਲੇ ਦਾ ਡਮਰੂ ਵੱਜਿਆ, ਤੀਨ ਲੋਕ 'ਚ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚ ਗਈ। ਤਿੰਨੋਂ ਵਾਸੀ ਸੰਸਿਆ 'ਚ ਪੈ ਗਏ। ਇਹ ਕਿਸ ਦੀ ਔਧ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਐ ਬਈ? ਤੇਤੀ ਕਰੋਤ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਪੱਪੀ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਧਰਤ ਵਿਹੁਣੇ' ਦਾ ਮੁਖੜਾ।

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਪੱਪੀ

ਲਿਖਣ ਦਾ ਭੇਤ ਜਾਣਨ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਵਚਨ ਦੇਣਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ: ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਜੀਵਨ ਮੁੱਲ, ਉਸ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ, ਉਸ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਯੁੱਧ ਕਲਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਉਸ ਦੀ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੀ ਲੋਕ-ਮਨਾਂ 'ਚੋਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਨਾਵਲਕਾਰ ਅਜੋਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਸਜੀਵ ਪੱਖ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਲੋਕ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੀ ਸਰਲ ਭਾਸ਼ਾ ਪੌਂਹਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਤਰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਤੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਾਵਲ ਕੋਈ ਸੰਘਣਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾਵਲਕਾਰ ਜੋ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਚਿਹਨਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਮਨਬਚਨੀ ਨਾਲ ਬੁਲਵਾਇਆ ਸੰਵਾਦ ਗੌਲਣਯੋਗ ਬਣਦਾ ਹੈ: ਇਹ ਮੇਰੀ ਐਨਕ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਮੇਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੇ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਸਮਾਨ ਤਕ ਮੈਂ ਖੁਦ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਹਾਰੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ।

ਕਵੀ ਤੇ ਸੰਪਾਦਕ ਤੋਂ ਨਾਵਲਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਪੱਪੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਇਹ ਨਾਵਲ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਅੱਪੜਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਨਾਵਲ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦ
ਆਪਾਂ ਮੱਧ-ਵਰਗੀ ਔਰਤ ਦੇ ਉਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ 'ਆਸਮਾਨ' ਵਿਚ ਉੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਆਪਾਂ ਦਲਿਤ ਔਰਤ ਦੇ ਉਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ 'ਜ਼ਮੀਨ' 'ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਆਸਮਾਨ' 'ਚ ਉੱਡਣ ਦੀ 'ਇੰਸਪਾਇਰ ਸਟੋਰੀ' ਰੋਜ਼ ਅਖਬਾਰਾਂ, ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲਾਂ ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਪਰ 'ਜ਼ਮੀਨ' 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਰੋਜ਼ ਗੁਨਾਹ ਤੇ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਖ਼ਤਰੇ ਦਾ ਪਰਚਮ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਾ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਨਾ ਸਵਰਗ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੌਕਸ਼। ਇਹ ਸਨਾਤਨੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਗਜ਼ਬ ਚਿਹਰਾ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 8 ਜੂਨ 2024 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-641

ਹਾੜ੍ਹ ਮਹੀਨੇ ਗਰਮੀ ਹੋਈ, ਟਿਕੀ ਹੈ ਤਿੱਖੜ ਦੁਪਹਿਰ, ਸਾਹ ਨਾਲ ਸਾਹ ਨ ਰਲਦੇ, ਹਵਾਵਾਂ ਰਲ ਗਏ ਜ਼ਹਿਰ। ਵੱਢ ਕੇ ਜੰਗਲ ਬੋਲੇ ਮੁਕਾਏ, ਜੀਵਾਂ 'ਤੇ ਢਾਹੁੰਦੇ ਕਹਿਰ, ਰੁੱਸੀਆਂ ਛਾਵਾਂ ਬੱਦਲ ਰੁੱਸੇ, ਤੇ ਰੋਡੇ ਭੋਡੇ ਪਿੰਡ ਸ਼ਹਿਰ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-639

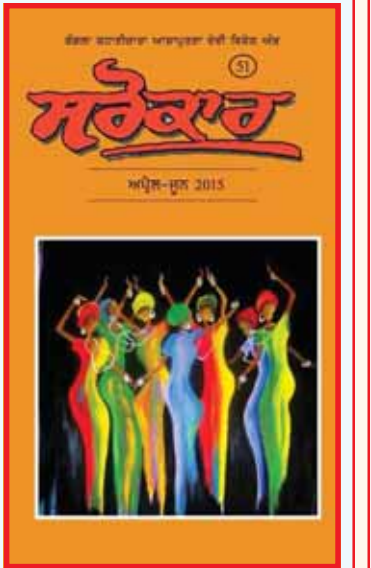
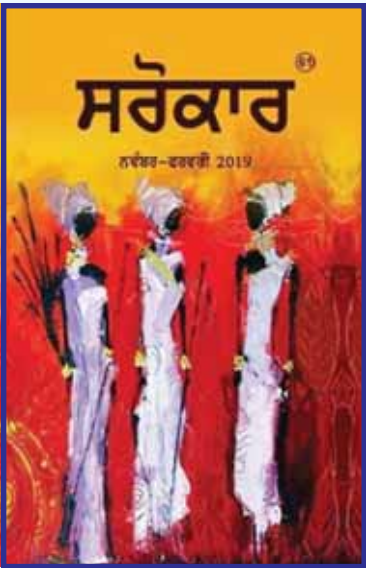
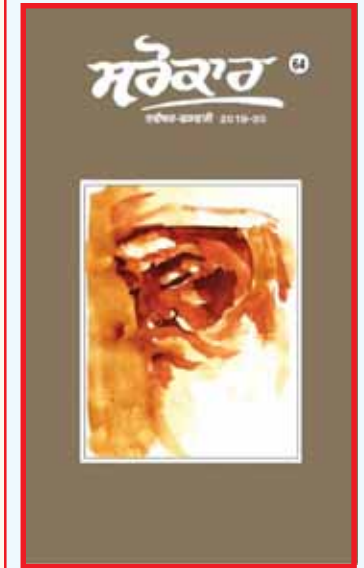
ਰੋੜੇ ਇੱਟਾਂ ਚਿਣ-ਚਿਣਾ ਕੇ ਗੋਹੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਪੋਚਾ ਲਾਇਆ। ਘਾਹ ਫੂਸ ਦੀ ਛੱਤ ਬਣਾ ਕੇ ਮਸਾਂ ਸੀ ਸਿਰ ਢਕਣ ਕਰਾਇਆ। ਮੀਂਹ ਆਇਆ ਤਾਂ ਖੁਰਦਾ ਜਾਵੇ ਚਿੱਤਾ ਨੇ ਹੈ ਬਹੁਤ ਸਤਾਇਆ। ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜੋ ਮਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੈ ਮੌਸਮ ਭਾਇਆ। -ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ

ਗੋਟ 'ਤੇ ਪਾਈ ਛੱਪਰੀ। ਸਰਕੰਡੇ ਦੀ ਛੱਤ, ਲਿਪੀ-ਪੋਚੀ, ਕੋਨ 'ਤੇ ਪਾਈ ਮਾਲਾ, ਬਚਾਉ ਦੀ ਛਿਕੜੀ। ਬਰਸਾਤ ਪਾਇਆ, ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਘੋਰਾ, ਮਮਤਾ ਨੂੰ ਚਿੱਬੜੀ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਿਕੜੀ। ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਰਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕੂੜ ਡਾਰ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ। -ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਕੁਲਬੁਰਛਾਂ (ਪਟਿਆਲਾ) ਫੋਨ: 9878469639

ਗੋਹੇ, ਗਾਰੇ-ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਇਹ ਢਾਹ ਕਈ ਗੁੱਝੇ ਭੇਤ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹ ਵੀ ਹੈ ਦਰਸਾ ਰਿਹਾ ਕੋਈ ਗੜੀ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਹੋ ਜੋ ਤਖ਼ਤ ਪਲਟ ਸਕਦੇ ਹੋ ਗੁਆਉਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਬੀਜ ਜੇ ਬੀਜੋਗੇ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਧੇ ਫੁੱਲ ਬੂਟੇ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣੂ ਆਉਣ ਲਈ ਨਿੱਝੋਕ ਅੱਗੇ ਸਿਦਕ, ਸਿਰਤ ਰਾਹ ਚੁੰਮ ਤੁਹਾਡੇ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਵੋਟਾਂ ਨੇ ਆਈਆਂ

ਵੋਟਾਂ ਨੇ ਆਈਆਂ ਲੀਡਰ, ਡਮਰੂ ਵਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ, ਜਨਾਜਾ ਸਜਾ ਰਹੇ ਨੇ।
ਦਲਬਦਲੂਆਂ ਦੇ ਟੋਲੇ, ਸ਼ਰੇਆਮ ਓਹ ਧੂਮ ਧੜੱਕੇ ਜਮੀਰਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਘੁੱਟ ਕੇ, ਗੰਗਾ ਨਹਾ ਰਹੇ ਨੇ।
ਵਾਹ ਵਾਹ ਹੈ ਕੀ ਤਮਾਸ਼ਾ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੂੰਹ ਤਮਾਚਾ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦ ਹੀ ਖੁਦ ਨੂੰ, ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਵਿਖਾ ਰਹੇ ਨੇ।
ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ, ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਚਕਾਈ ਜਾਂਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਨਤੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ, ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ।
ਬੋਦਲਾਂ ਦੇ ਸੁੱਖਵਿੰਦਰਾਂ ਸੱਚ ਹੈ, ਜਨਤਾ ਵੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਬੋਲੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਜੋ ਪਾ ਰਹੇ ਨੇ। -ਸੁੱਖਵਿੰਦਰ ਬੋਦਲਾਂਵਾਲਾ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਪੱਪੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਹੇਠ ਨਿੱਕਲਦੇ ਤ੍ਰੈਮਾਸਿਕ 'ਸਰੋਕਾਰ' ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਮੁਖੜੇ।

ਜੂਨ ਚੁਰਾਸੀ: ਹੱਡ ਬੀਤੀ

ਚਾਲੀ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਫੌਜ ਵੜਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣੇ ਹਾਲਾਤ ਅੱਜ ਵੀ ਲੂ-ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਧੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਮੁੱਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਕੁਝ ਵਾਕਿਆਤ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨਾਲ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੁੜੇ ਉਘੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

31 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਲੈਕਚਰਾਰ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਅਜੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੰਬਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਈ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏ ਕਹਿੰਦੇ ਸਰ ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਘਰ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਛੁੱਟੀ ਲਾਉਣੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਸੇਵਾ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰ ਲੈਣੇ ਆਂ। ਫੌਜੀ ਗੱਡੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਰੋਕ ਰੋਕ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਬਤ ਪਿਲਾਉਂਦੇ।

ਇਕ ਜੂਨ 1984 ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰੇਡੀਓ ਸੁਣਨੇ, ਟੀਵੀ ਦੇਖਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਲੇ ਫੌਜ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ। ਆਖਰ ਖਬਰ ਸੁਣੀ - ਫੌਜ ਨੇ ਮੁਕੰਮਲ ਸਵਾਇਆ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਸੁਖਦਿਆਲ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ- ਕੀ ਕੀਤਾ ਏਸ ਸਾਧ ਨੇ? ਨਾਲੇ ਆਪ ਮਰ ਗਿਆ, ਨਾਲੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਸਮਝ। ਮੈਂ ਘਰੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਦੋਸਤ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚਲੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦੋਸਤ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਇੰਨਾ ਕਿਹਾ - ਏਥੋਂ

ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: +91-94642-51454

ਦੇਰ ਲਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਫਿਰ ਕਹਿੰਦੀ- ਹੁਣ ਤੂੰ ਜਾਗ। ਹਰ ਪਾਸਿਉਂ ਅਜਿਹਾ ਸਲੂਕ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਖੌਕ ਗਿਆ ਤੇ 24 ਜੂਨ ਨੂੰ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਬੀਵੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ- ਸੁਖਦਿਆਲ ਆਇਆ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਸਨ ਫੌਜੀ। ਦੋ ਕੁ ਘੰਟੇ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਪੰਨੂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਭੇਜ ਦੇ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ। ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਲਾਗੇ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਚੌਧਰੀ ਦਾ ਕੈਂਪ ਹੈ।

ਮੈਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਖਤ ਪਹਿਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਚੌਧਰੀ ਕੋਲ ਪੁੱਜਾ। ਉਸਨੇ ਡਾਇਰੀ ਫਰੋਲੀ। ਕਿਧਰੇ ਫੋਨ ਮਿਲਾਏ। ਮੇਰਾ ਹੁਲੀਆ ਨੋਟ ਕੀਤਾ। ਘਰ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਘੰਟੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਕਹਿੰਦਾ- ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਘਰ ਰਹਿਓ। ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਬੁਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਸੀ? ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਪੱਚੀ-ਛੱਬੀ ਜੂਨ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ। ਬਾਹਰ ਸਰਚ ਲਾਈਟਾਂ। ਬਖਤਰਬੰਦ ਗੱਡੀਆਂ। ਮੈਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸੇ ਅਫਸਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ- ਪੁੱਛੇ ਸੁਣਾਏ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਚਾਰ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ, ਬਾਕੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲੱਗੇ। ਮੈਂ ਪੀਐਚ. ਡੀ, ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਹਜ਼ਾਰ ਕੁ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਪੰਨੇ ਚੁੱਕੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇ। ਛਪੀ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੀ। ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ ਲੈ ਗਏ।

ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ- ਇਸ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠ। ਮੈਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਗੱਡੀ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ

ਫੌਜੀ ਕਹਿੰਦਾ- ਉਧਰ। ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਈਡ ਵਾਲੇ ਬੈਚ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਫੌਜੀ ਨੇ ਧੱਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ - ਬਹਿਨ ਚੋ... ਨਿਚੋ ਬੈਠ। ਹਮਾਰੇ ਬਰਾਬਰ ਬੈਠੇਗਾ?

ਮੈਂ ਹੇਠ ਫਰਸ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਰਾਜਪੁਰਾ ਰੋਡ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਤਾਂ ਇਕ ਫੌਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਕਰ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ, ਫਿਰ ਅੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਗੰਦਾ ਤੌਲੀਆ ਲਪੇਟ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਬੂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਨੱਕ ਉਪਰੋਂ ਕੱਪੜਾ ਉੱਪਰ ਕਰ ਦਿਓ? ਇਹ ਸੁਣਦਿਆਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਘਸੁੰਨ ਅਤੇ ਨੁੱਡੇ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਗਾਲਾਂ ਦੀ ਵਾਛੜ।

ਅੱਧੇ ਕੁ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਗੱਡੀ ਕਿਤੇ ਰੁਕੀ। ਡਾਲਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ, ਚੁੱਕ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਪਟਕ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਿੰਨ ਜੂਨ ਨੂੰ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਫੜੇ ਮੁੰਡੇ ਸਨ। ਫੌਜੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ - ਬੜੀ ਮਛਲੀ ਪਕੜੀ ਹੈ। ਖੂਬ ਭੇਦ ਖੁਲੋਗੇ। ਮੈਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ - ਕੌਣ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ - ਤੁਸੀਂ, ਹੋਰ ਕੌਣ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੂਖਾਰ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕੱਪੜਾ ਨਹੀਂ, ਅਲਫ ਨੰਗੇ। ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਹਥਕੜੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ। ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਕੱਪੜਾ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਇੰਟੈਰੋਗੇਸ਼ਨ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਰ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਵਿਸਲ ਵੱਜਣ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਖਲੇ ਜਾਣਗੇ, ਫਿਰ ਬੈਠ ਜਾਣਾ। ਹੱਥ, ਪਿੱਛੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਣ, ਬੰਦਾ ਲੇਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕਰੰਟ ਲਾਉਂਦੇ, ਫਰਸ 'ਤੇ ਬਜਰੀ ਖਲਾਰ ਕੇ ਗੋਡਣੀਆਂ ਭਾਰ ਰਿੜ੍ਹਨ ਲਈ ਆਖਦੇ। ਜਖਮ ਹੋਏ, ਮੱਖੀਆਂ ਨਾ ਉਡਾ

ਸਕਦੇ, ਕਈਆਂ ਦੇ ਜਖਮਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਪੈ ਗਏ। ਮੈਨੂੰ ਵਧੀਕ ਟਾਰਚਰ ਇਸ ਲਈ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਹੱਥਿਆ ਹੋਇਆ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ, ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ। ਮਿੰਨਤ ਕਰਦੇ ਜਖਮ ਉੱਤੇ ਰੇਤ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਪਾ ਦਿਓ ਮੱਖੀਆਂ ਨਾ ਖਾਣ। ਜਖਮ 'ਤੇ ਠੁੱਡਾ ਮਾਰਦੇ।

ਕੋਈ ਕੈਪਟਨ ਮਹਿਰਾ ਇਸ ਤਸੀਹਾ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ ਜੋ ਅਕਸਰ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਦਿੰਦਾ - ਇਨ ਹਰਾਮਜ਼ਾਦੋਂ ਸੇ ਬਾਤ ਮਤ ਕਰੋ। ਤੁਮਾਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਇਨ ਕੇ ਕਾਨੋਂ ਮੈਂ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋ ਗਈ ਤੋ ਆਵਾਜ਼ ਸੇ ਤੁਮੇ ਪਹਿਚਾਨ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਂਗੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੱਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਪ੍ਰੋ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਤਿਵਾੜੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਥੋਂ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ- ਉਏ ਪੁੱਛੇਸਰ, ਤੂ ਬੜਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਮੈਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੁੱਛਿਆ ਬੰਦੂਕ ਕਹਾਂ ਸੇ ਲਾਇਆ ਥਾ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਅੰਬਰਸਰੋਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ। ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ ਫਿਰ ਬੰਦੂਕ ਕਹਾਂ ਛਿਪਾਈ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ - ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਫੜਾ ਆਇਆ ਸਾਂ। ਦਰਾਮਦਗੀ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁੱਟਿਆ। ਸਮਾਣੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਫੜੀਆਂ, ਕਹਿਰ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਹੁਣ ਪੁੱਛੇਸਰ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਤਸੀਹਿਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਡਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ 'ਤੇ ਹਾਂ। ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਲਾਇਆ ਵੀਸੀ ਜੋਗਲ ਬਿਨਾ ਨੋਟਿਸ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਅਹੁ ਮਾਰੇਗਾ।

ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੱਤ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਧੁੱਪੇ ਖਲਾਰ ਕੇ 12 ਕੁ ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ। ਨੰਗੇ ਜਿਸਮ ਭੱਠੀ ਵਿਚਲੇ ਦਾਇਆਂ ਵਾਂਗ ਭੁੱਜਦੇ। ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਗੇ। ਇਸ

ਲਈ ਦਰਦ ਹੋਣੋਂ ਹਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣਗੇ, ਮਰਾਂਗੇ ਨਹੀਂ, ਪੱਟਾ ਪੱਟਾ ਦਰਦ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ, ਸਾਡੇ ਜਿਸਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਦਬੂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਇੰਨੇ ਦਿਨ ਨਾ ਨਹਾਤੇ ਨਾ ਦਾਤਣ ਕੀਤੀ। ਸੌ ਵਕੀਲ ਸਾਡੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਫਰੀ ਲੜਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਜਦੋਂ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਗਏ, ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਖਮੀ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਖਤਰਨਾਕ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਜੇਲ੍ਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜੇਲ੍ਹ ਨਾਭੇ ਵਿਚ ਛੱਡ ਆਏ ਜਿੱਥੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਕੱਲਿਆਂ ਕੱਲਿਆਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਤੇ ਜਮਾਨਤਾਂ ਨਾ ਕਰਾ ਲੈਣ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕਿਊਰਟੀ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ।

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਐਮ.ਫਿਲ. ਦਾ ਵਾਈਵਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਡਾ. ਤੁਲੋਕ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦ, ਡਾ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰੀ ਅਤੇ ਡਾ. ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ। ਡਾ. ਟਿਵਾਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਪੰਨੂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦੋ। ਮੇਰੀ ਕੋਠੜੀ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ। ਮੈਂ ਵੀ ਸੁਪਰਡੰਟ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਡਾ. ਟਿਵਾਣਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ- ਪੰਨੂ, ਵੀ.ਸੀ. ਡਾ. ਜੋਗਲ ਤਿੰਨ ਗਵਰਨਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੋ, ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ, ਸਤਾਰਾਵਾਲਾ ਨੂੰ ਤੇ ਅਰਜਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿ ਤੇਰੀ ਰਿਹਾਈ ਹੋਵੇ, ਸਭ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਾਡੇ ਵਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਿਲਦ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸਾਡਾ ਇਕ ਪੁੱਛੇਸਰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹੈ, ਰਿਹਾਅ ਕਰੋ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਚਾਹ ਆ ਗਈ। ਡਾ. ਸੂਰੀ ਕਹਿੰਦੇ - ਕਮਾਲ ਐ, ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਸੋਹਣੀ ਕਰਾਕਰੀ? ਕਮਾਲ ਐ, ਏ.ਸੀ. ਚੱਲ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਆਇਆ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੇਲ੍ਹ ਇੰਨੀ ਸੋਹਣੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਐ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਬੈਠੇ ਹੋ ਸੂਰੀ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਜੇਲ੍ਹ ਨਹੀਂ, ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੰਟ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਨਾ ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਦੇਖੀ, ਰੱਬ ਕਰੇ ਨਾ ਦੇਖੋ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ

ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਜਾ ਵਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਰੇਮ ਨੇ 1986 ਵਿਚ 'ਮਰਸੀਏ' ਨਾਂ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਛਾਪਿਆ ਸੀ। ਇਹਦੇ ਵਿਚਲੇ 'ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ' ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਾਊਲਰ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਦੀ ਇੱਕ ਕੰਧ ਦਾ ਸ਼ਿਗਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਯਾਦ ਉਹਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੀ ਪਿਆਰੀ, ਮੋਤੀ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿਗਾਰਦੀ ਰਹੀ। ਬਹਿ ਕੇ ਕੋਲ ਦਲੀਪ ਦੇ ਸੁਬੂ ਸ਼ਾਮੀ, ਸਿੱਖੀ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਉਭਾਰਦੀ ਰਹੀ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਖੂਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਵਾਲੇ ਮਰਸੀਏ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉੱਚੀ ਕੁਰਸੀ ਨੀਵੀਂ ਸੋਚ
ਅਗਾਮੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਬੀ ਆਰ ਅਬੰਦੇਕਰ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਪਛਤਾਈਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ, ਅਤਿਅੰਤ ਹਾਸੇਗੀਣਾ ਹੈ। ਕੀ ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਕਾਂਸਟੀਚੂਐਟ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾਇਆ? ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਮੋਦੀ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਬੱਲਿਓਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸੱਤਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਤਾਂ ਸੁਣ ਲਈ ਸੀ, ਕੱਚਾਬੂਟਾ ਟਾਪੂ ਵਾਲੀ ਵੀ; ਪਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੱਚ 'ਤੇ ਪੌਚਾ ਫਿਰਦਾ ਵੇਖਣਾ

ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਵੇਖੋ ਕੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁੰਦਰ ਦਿੱਲ ਬਣੀ ਸਿਮਰ ਵਿੱਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਗਈ ਮੇਰੀ ਭਾਣਜੀ ਸਿਮਰ ਵਿੱਲੋਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਮਿਸਿਜ਼ ਬੀਊਟੀਫੁੱਲ ਹਾਰਟ

ਸਿਮਰ ਵਿੱਲੋਂ ਤੇ ਉਸਦੇ ਟਾਈਟਲ

ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਮਿਸਿਜ਼ ਇੰਡੀਆ ਵਰਲਡਵਾਈਡ ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਏਸ ਵਾਰੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਡੁਬਈ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਸੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਭਾਗ ਲੈਣ ਆਈਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਮਰ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਈ ਹੈ। ਖੂਬੀ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਫੇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕੋਟ

ਫਤੂਹੀ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਵੀ ਮਿਲਣ ਆਈ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵੀ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਦੀ ਸਿਮਰ ਦੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ

ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, (ਬੀ ਐਡ ਕਾਲਜ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਲਿਆ ਕੇ ਚੰਗੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ। ਐੱਸ ਸਿਮਰ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਕਿਰਨਦੀਪ ਵੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਹੈ ਤੇ ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਭਰਾ ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕੁੱਦ

ਪਿਆ ਹੈ। ਸਿਮਰ ਦੇ ਦੁਬਈ ਤੋਂ ਕੋਟ ਫਤੂਹੀ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਉਹ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਿਜੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਬੇਨਾ ਚੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਦੂਰੋਂ ਆਈ ਭੈਣ ਲਈ ਚੋਣਵੇਂ ਪਲ ਹੀ ਕੱਢ ਸਕਿਆ।

ਚੋਟੀ ਚੋਟੀ ਲਈ ਸਿਮਰ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਕੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਬੈਂਕ ਆਫ ਕਾਮਰਸ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਉਹ ਇਕ ਸਾਖਾ ਦੀ ਬਰਾਂਚ ਮੈਨੇਜਰ ਹੈ। ਫੈਸ਼ਨ ਤੇ ਬੀਊਟੀ ਉਸਦਾ ਸੁਗਲ ਹੈ। ਮਿਸਿਜ਼ ਇੰਡੀਆ ਵਰਲਡਵਾਈਡ ਦੀ ਸੱਜਰੀ ਫੇਰੀ ਵੀ ਉਸਦੇ ਸੁਗਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਫੇਰੀ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਸਵਾ ਚਾਰ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਾਇਆ ਵੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੱਜਲ ਰਿਸਰਚ ਐਂਡ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਰਾਹੀਂ ਲੋੜਵੰਦ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਵਰਤੋਗੀ।

ਸਿਮਰ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ ਉਸਦੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਵਿਚ ਦਸਤਕ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮੂਲ ਮਨੋਰਥ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈਨਿਰਭਰ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ 'ਚੋਂ ਸਮਾ ਕੱਢ ਕੇ ਦੁਬਈ ਤੱਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਉਸਦੇ ਸੁਗਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਸਜੱਲ ਟਰੱਸਟ ਲਈ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁੰਦਰ ਦਿੱਲ ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਜਿੱਤਣ ਸਮੇਤ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਕਲਮ ਪੁਰਸਕਾਰ
ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਕਲਮ ਦੇ ਕਰਤੋ ਧਰਤਿਆਂ ਨੇ 20ਵੇਂ ਕਲਮ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਾਪੂ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਕੰਬੋਜ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਕਵੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਲਈ ਡਾ. ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ, ਗਜ਼ਲਗੋ ਅਮਰੀਕ ਡੋਗਰਾ ਤੇ ਅਤਰਜੀਤ ਦਾ ਚੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਹੀ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਸੋਚ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ 31 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਘੱਟ। ਰਾਸ਼ੀ ਵਲੋਂ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਧਾਰਨਾ ਵਧਾਈ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੇ ਜੇਤੂਆਂ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹਨ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਾਲੇ ਸਨਮਾਨ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ।

ਅੰਤਿਕਾ
ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ।
ਯਾਰ ਮੇਰੇ ਜੁ ਇਸ ਆਸ ਤੇ ਮਰ ਗਏ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਬਣਾਵਾਂਗਾ ਗੀਤ ਜੇ ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਹੀ ਰਿਹਾ ਜੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕਿਹਾ ਬਣ ਕੇ ਰੂਹਾਂ ਸਦਾ ਭਟਕਦੇ ਰਹਿਣਗੇ

ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰਾ ਅਪਣਾ ਵਹਿਮ ਹੈ ਕੋਈ ਦੀਵਾ ਜਗੋਗਾ ਮੇਰੀ ਕਬਰ 'ਤੇ ਜੇ ਹਵਾ ਇਹ ਰਹੀ ਕਬਰਾਂ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਕੀ ਸਭ ਘਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਦੀਵੇ ਬੁਝੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਇਕ ਕੈਦੀ ਦੀ ਹਾਕ ਅਤੇ ਹੋਕਾ

“... ਨਹੀਂ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਇਕੱਲੀ ਨਹੀਂ ਮਰਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਦਾ ਲਈ ਨਿਆਂ ਵੀ ਜਲਾਵਤਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੌਮ ਸੰਤਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਟੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।”

—ਐਲਬਰਟ ਕਾਮੂ ('ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ, ਬਗ਼ਾਵਤ ਅਤੇ ਮੌਤ' ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚੋਂ)

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਏ ਨਾਗਰਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਗੌਤਮ ਨਵਲੱਖਾ ਨੂੰ ਅਗਸਤ 2018 ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਐਲਗਾਰ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ 16 ਕਾਰਕੁਨਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਲੇਖ ਗੌਤਮ ਨਵਲੱਖਾ ਨੇ ਕੈਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਲਿਖਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਕੈਦੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਸਮਝ, ਇਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਨਾਲ ਹੀ ਤੀਬਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਅਤੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਰੋਕਾਂ, ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਤੇ ਭਾਸ਼ਣ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਨਵਾਜ਼ਿਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਜਟਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕੈਦੀ ਭੋਜਨ, ਪਾਣੀ, ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਦੇ ਵੀ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮੂਲ ਹਨ) ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਨਾਲ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਅਤੇ ਕੈਦ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਵੱਈਏ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਤੋਂ

ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੀਤ ਲਿਖੇ, ਸੰਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਗਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਬੇਮੇਲ ਨਿਯਮ ਆਮ ਹੀ

ਵਾਸਤੇ ਧਾਰਾ 51 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਤੋਂ ਕਿੰਤੂ ਰਹਿਤ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਜੋਂ ਸਹੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ (ਰੋਕੂ) ਐਕਟ (ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ.) ਤਹਿਤ ਸੱਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ 'ਭਾਰਤ ਪੱਖੀ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਜ਼ਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ' ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਆਪਕ ਆਲੋਚਨਾ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣਾ ਪਿਆ। ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸੁਭਾਵਕ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਕੱਸਣਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਸੌਂਤੇ ਅੰਧਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀ ਪੈੜ 'ਚ ਪੈੜ ਧਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਰੁਤਬਾ ਯੂ.ਪੀ. ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਉਦੋਂ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਈ ਜਦੋਂ 2021 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਚ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਜਸ਼ਨ ਵਿਚ 'ਦੇਸ਼ਧੋਹ' ਦੀ ਬੇਅ ਆਈ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਪੁਣੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 'ਨਿਰਭੈ ਬਾਨੋ ਅੰਦੋਲਨ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਮੈਜ਼ਬਾਨੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਉੱਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਿਖਿਲ ਵਾਗਲੇ ਨੇ ਬੋਲਣਾ ਸੀ। ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਖ਼ੁਦੀਆਂ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਖ਼ਲਲ ਪਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੋਰ ਦੇਖੋ, ਪੁਣੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ (ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਭੜਕਾਉਣ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ।

ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਇੰਨੀ ਸੁਹਿਰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੀਰਾ-ਭਾਇੰਦਰ ਅਤੇ ਵਸਈ-ਵਿਰਾਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਹਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ 'ਸਟਾਰ ਪਰਫਾਰਮਰ' ਵੱਲੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਫਰਤ ਭਰੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਅਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਹੁਣ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। 10 ਅਪਰੈਲ 2023 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਵੇਦ ਅਹਿਮਦ ਹਜ਼ਾਮ ਦੀ ਵਟਸਐਪ ਪੋਸਟ ਵਿਚ 'ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ' ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ 'ਕਾਲਾ ਦਿਨ' ਕਹਿ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 'ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਦੀਆਂ ਮੁਬਾਰਕਾਂ' ਦੀ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾ ਭੇਜੀ ਸੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਲਹਾਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ।

ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾਲ ਇਹ ਕੇਸ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਜਸਟਿਸ ਅਭੈ ਐੱਸ. ਓਕਾ ਅਤੇ ਉਜਵਲ ਭੁਈਆਂ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 7 ਮਾਰਚ 2024 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇਹ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਉਚਿਤ' ਭਾਸ਼ਣ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡ 1947 'ਚ ਜਸਟਿਸ ਵਿਵੀਅਨ ਬੋਸ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ: "... ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਉਚਿਤ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਦਿਮਾਗ ਵਾਲੇ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਅਤੇ ਦਲੇਰ ਆਦਮੀਆਂ (ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਦੁਆਰਾ ਅੰਗਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਿਰੋਧੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿਚ ਖੜਤੇ ਦੀ ਬੇਅ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।"

ਮੈਂ 'ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾਲ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ, ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਗੌਤਮ ਨਵਲੱਖਾ ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣਾ, ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਬਿਹਤਰੀਨ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਨਿਬੇੜੇ ਨੂੰ ਟਾਲਦੇ ਜਾਣਾ। ਜ਼ਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲੈਣ, ਦਿਨ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਧੁੱਪ 'ਚ ਬੈਠਣ, ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਲੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੇਰਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੇਰੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਸਟੋਡੀਅਨ ਕੋਰਟ (ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ) ਦਾ ਰੁਖ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਲਈ ਸੈਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਤਲੋਜਾ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ 3500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕੱਲਾ ਕੈਦੀ ਸੀ। ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਰਬੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਿਹਿਤ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਵਾਹ ਹਕੀਕਤ ਨਾਲ ਪਿਆ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਕੈਦੀ ਤੋਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, 'ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਾਮਲੇ' ਵਾਂਗ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ 'ਬੇਨਤੀ' ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਸਵਾਲ ਕਰਨਾ ਨਾਗਰਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਫਿਤਰਤ ਹੈ। ਰੂਸੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਲੇਖਕ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਨਬੋਕੋਵ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਿ 'ਉਤਸੁਕਤਾ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁੱਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਵੱਗਿਆ ਹੈ' ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਮੇਰਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਇਸ ਦੇ ਤੌਰ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਮੇਰੀ ਜਿਗਿਆਸਾ 'ਚੋਂ ਉਪਜਿਆ।

ਨਾਗਰਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਕੁਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਜੋ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਓਨਾ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਜਿੰਨਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ। ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਇਸ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੋਕ ਕੈਦ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਆ ਜਾਣਗੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਰੁਝੇਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੇਵੱਸ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡਾ ਜੁੜਾਓ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਏਜੰਸੀ/ਜ਼ਰੀਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਕੁਝ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਤੇ ਨਾਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਡਟੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ, ਮਿਲਣ ਤੇ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਰਿਸਤੇ ਗੰਢਣ, ਹੋਰ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਤਾਕਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਸਿੱਖੀ। ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਨਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਮਕਸਦ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮੌਕਿਆਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ 'ਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਛੋਟੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ।

ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪਛਾਣ ਆਪਣਾ ਅਰਥ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ 80 ਆਬਾਦੀ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਕੈਦੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਨਾਲ ਬੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਜਾਂ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਹੱਸਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਅਧਿਆਇ 26, 'ਜੇਲ੍ਹ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ' - ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਜੇਲ੍ਹ ਨਿਯਮਾਵਲੀ, ਨਿਯਮ 19 ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਐਕਟ 1894 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 45 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਤਹਿਤ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 19(1) 'ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇਣ' ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ, ਗਾਉਣ, ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਹੱਸਣ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ' ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ)।

ਮੈਨੂੰ ਹੱਸਣ ਅਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਵਾਲਾ ਨਿਯਮ ਇਤਰਾਫ਼ਯੋਗ ਲੱਗਿਆ। ਜੇ ਕੋਈ ਹੱਸਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੈਦੀ ਉਸ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਜਾਂ ਚੁੱਪ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਿਉਂ ਹੋਈਏ? ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ 'ਉੱਚੀ ਗੱਲ ਕਰਨ' ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਂਡਾ ਸੈੱਲ (ਉੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇਕਾਤ ਕੈਦ) ਵਿਚ 'ਬੰਦੀ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ (ਜਦੋਂ ਕੈਦੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ), ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈੱਲ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਜਦੋਂ 'ਬੰਦੀ' ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਹਿਜ ਹੋ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਿਹਤ ਜਾਂ ਆਮ ਰਾਜ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਵਰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉੱਚੀ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਸਿਵਾਇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚ

ਤੋੜੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਾਡੇ ਅਹਾਤੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉੱਚੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗਾਏ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਨਿਯਮ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਧੀਮੀ ਸੁਰ
ਅਜਿਹੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰਲੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀ ਧਾਰਨਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ਿੱਦਤ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਇੱਥੇ ਮੈਂ ਦੱਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਹੀ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇਖਣ ਲਈ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਝਰੋਖਾ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਜਾਂ ਨਿਰੀਖਣ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੇ ਉਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਮਿਸਾਲ ਲਈ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 2 ਜਨਵਰੀ 2022 ਨੂੰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਇਆ ਹੈ" ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਚੇਤਿਆਂ 'ਚ 1975-77 ਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਤੌਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਕਰਤੌਤਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਮਈ 25 2024 ਦੇਖੋ)

ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਫਰਦ ਜਮਾਬੰਦੀ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਛਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਿਆ। ਹੁਣ ਹੇਠਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੇਖ ਲਈਏ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਆਨਲਾਈਨ ਅਪੁਆਇੰਟਮੈਂਟ ਆਪਣੇ ਫੋਨ ਜਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜਾਂ ਸੁਵਿਯਾ ਸੈਂਟਰ ਤੋਂ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਕਦਮ ਹਨ:

ਪਹਿਲਾਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਖੋਲ੍ਹੋ-
revenue.punjab.gov.in
ਫਿਰ

Online Services, iPr Fard ਅਤੇ
ਫਿਰ Registration of Documents.

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਫਰਦ ਕੱਢਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਰਦ ਦਬਾਓ, ਜੇ ਰਜਿਸਟਰਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਏਗਸਿ-ਟਰਅਟੀਨ ਦਬਾਓ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਸਾਈਟ igr.punjab.gov.in ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਸਾਈਟ ਦਾ ਕਮਾਲ ਦੇਖੋ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਪਣੀ ਅਪੁਆਇੰਟਮੈਂਟ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੇ ਸਮਾਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਜੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਰ ਕਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਪਾਵੇਗਾ।

ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅਪੁਆਇੰਟਮੈਂਟ 'ਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਰੀਖ ਤੇ ਵਕਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਰ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਪਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇਗਾ। ਜੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਫਜ਼ਲ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਵੰਗਾਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੁਣ ਜਦ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਹਰ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੇਗਾ।

igr.punjab.gov.in
ਇਸ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਟਾਈਮ ਦੱਸਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਤੁਰੰਤ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਲੈਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਹੋਰ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਬੁਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਦੀ

ਤਹਿਸੀਲਾਂ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਵਤ ਬੰਦ? - 2

ਇਕ ਝਲਕ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
Steps to Register Property
Online

igr.punjab.gov.in
Steps to Register
ਇਥੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਸੈਂਕੜੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਾਈਟ connect.punjab.gov.in ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਦੋਵਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

connect.punjab.gov.in
revenue.punjab.gov.in

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤੇ ਟਰੈਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੇਠ ਫਰਦ ਜਮਾਬੰਦੀ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਕੰਪਿਊਟਰ ਕਿਵੇਂ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰਾਂ ਗੋਚਰ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲੀ ਚੋਰ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਖੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

**ਫਰਦ ਜਮਾਬੰਦੀ 1/2
ਫਰਦ ਜਮਾਬੰਦੀ ਦੇ 8 ਕਾਲਮ ਹਨ।
ਆਓ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ...**

ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਨਕਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਖੇਵਟ ਨਾਮਕ ਖਾਤਾ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੇਵਟ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਾਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਖੇਵਟ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨੰਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੋਈ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ, ਪੁੱਤਰ, ਧੀ ਆਦਿ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸੰਯੁਕਤ ਧਾਰਕਾਂ ਦਾ ਬੈਂਕ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਖਾਤਾ ਖੇਵਟ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਹਿੱਸੇ ਫਰਦ ਕਾਲਮ 3 ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਲਮ 6 ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਖਸਰਾ/ਪਲਾਟ ਦਾ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ: ਖੇਵਟ ਨੰਬਰ 1 = ਮਾਲਕ ਏ - ਖੇਤਰ 2 ਕਨਾਲ (ਖਸਰਾ/ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 1): ਇਸ ਲਈ ਏ ਦਾ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ 2 ਕਨਾਲ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੈ।

ਖੇਵਟ ਨੰਬਰ 2=ਮਾਲਕ ਏ 1/2 ਬੀ 1/2

- ਖੇਤਰ 2 ਕਨਾਲ (ਖਸਰਾ/ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 1)
: ਇੱਥੇ ਏ ਕੋਲ 1 ਅਤੇ ਬੀ ਕੋਲ 1 ਕਨਾਲ
ਰਕਬਾ ਖਸਰਾ 1 ਨੰਬਰ ਵਿਚੋਂ ਹੈ।
ਖੇਵਟ ਨੰਬਰ 3=ਮਾਲਕ ਏ 1/12, ਬੀ 1/4, ਸੀ 1/4 (ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 2)
ਜੇਕਰ ਏ ਆਪਣੇ 1/2 ਵਿਚੋਂ 1/4 ਸ਼ੇਅਰ

ਬੀ ਨੂੰ ਵੇਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਏ 1/4, ਬੀ 1/2, ਸੀ 1/4 ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ (ਏ 1/2-1/4=1/4; ਬੀ=1/4+1/4=1/2)
ਹੁਣ ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਏ 1/4 ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਹਿੱਸਾ ਡੀ ਨੂੰ ਵੇਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੀ 1/2, ਸੀ 1/4 ਅਤੇ ਡੀ 1/4 ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਨਵਾਂ ਖੇਵਟ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏ ਨੂੰ ਡੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਲਈ ਸ਼ੇਅਰ 1/2, 1/4 ਆਦਿ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਏ, ਬੀ, ਸੀ, ਡੀ ਜਾਂ ਖਸਰਾ (ਨੰਬਰ 1, 2 ਜਾਂ 3) ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਖੇਵਟ/ਖਾਤਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਵਾਂ ਖੇਵਟ (ਖਾਤਾ) ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਏ ਜਾਂ ਬੀ ਜਾਂ ਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਖਸਰਾ (ਟੁਕੜਾ) ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ। ਖੇਵਟ ਖਾਤਾ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਖਸਰਾ ਨਾਮਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਖਾਸ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇੱਕ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਖਾਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਬੈਂਕ ਵਿਚ। ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਇੱਕੋ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਇੱਕ ਚੈਕਿੰਗ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਡੈਬਿਟ ਖਾਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ 2 ਖਾਤੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਖੇਵਟ ਖਾਤਾ ਕੁਝ ਖਾਸ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਖਸਰਾ (ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਟੁਕੜਾ) ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਫਰਦ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 1 ਵਿਚ ਖੇਵਟ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 3 ਵਿਚ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੇਲ ਡੀਡ ਜਾਂ ਮਾਰਗੇਜ਼ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪਟਵਾਰੀ ਲਾਲ ਸਿਆਹੀ ਵਿਚ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 8 (ਰੀਮਾਰਕਸ) ਵਿਚ ਮਾਲਕੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਗਲੀ ਜਮਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਖਸਰਾ ਵਿਚ ਅਸਲ ਜੋੜ ਘਟਾਓ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਾਲਮ 3 ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਫਰਦ ਕਾਲਮ 3 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਫਰਦ ਦਾ ਕਾਲਮ 8 ਪੜ੍ਹੋ। ਜੇਕਰ 8 ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਿਕਰੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਲਮ 8 ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਕਾਲਮ 3 ਪੜ੍ਹੋ।

ਕਾਲਮ 1 ਖੇਵਟ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ 3/12 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ 3 ਇਸ ਖੇਵਟ (ਖਾਤੇ) ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨਵਾਂ ਨੰਬਰ ਹੈ ਅਤੇ 12 ਪੁਰਾਣਾ ਨੰਬਰ ਹੈ।

ਕਾਲਮ 2 ਖੇਤਰੀ ਹੈ = ਇਹ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਖਾਤਾ ਨੰਬਰ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਾਲਮ 4 ਵਿਚ ਹਨ। ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਨੁਪਾਤਾਂ ਵਿਚ ਕਾਸ਼ਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ

ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਹ ਮਾਰੂਸੀ (ਲੰਮੀ ਮਿਆਦ) ਜਾਂ ਗੈਰ-ਮਾਰੂਸੀ (ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ); ਜਾਂ ਕਾਲਮ 3 ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਖੁਦ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ (ਖੁਦਕਾਸ਼ਤ)।

ਜੇ ਕੁਝ ਖਸਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਮੁਮਕਿਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਮਾਰਤ, ਸੜਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਨਾ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਾਲਮ 5. ਇਹ ਸਿੰਜਾਈ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਿੰਜਾਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕਾਲਮ 6. ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਕਿੱਲਾ ਨੰਬਰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ 4//16 (4 ਮੁਰੱਬਾ ਨੰਬਰ ਹੈ ਅਤੇ 16 ਕਿੱਲਾ ਨੰਬਰ ਹੈ)।

ਕਾਲਮ 7. ਇਸ ਵਿਚ ਕਨਾਲ-ਮਰਲੇ ਜਾਂ ਬਿਸਵੇ-ਬਿਸਵਾਸੀ ਵਿਚ ਰਕਬਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਿਸਮ (ਚਾਹੀ, ਬਰਾਨੀ, ਬਾਗੀਚਾ, ਗੈਰ-ਮੁਮਕਿਨ ਆਬਾਦੀ) ਲਿਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਨਾਲ ਮਰਲੇ ਦੇ ਹੇਠ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਖੇਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਹੈਕਟੇਅਰ, ਏਅਰ ਅਤੇ ਸੈਂਟੇਅਰ (1) ਦੀ ਮੀਟਰਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਂਟੇਅਰ =1 ਵਰਗ ਮੀਟਰ; 100 ਸੈਂਟੇਅਰ=1 ਏਅਰ; 100 ਏਅਰ=ਹੈਕਟੇਅਰ ਜਾਂ 10,000 ਵਰਗ ਮੀਟਰ।

ਕਾਲਮ 8. ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਲਮ ਹੈ। ਮਲਕੀਅਤ, ਗਿਰਵੀਨਾਮਾ, ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮ, ਵਿਕਰੀ ਖਰੀਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਇਸ ਵਿਚ ਲਾਲ ਸਿਆਹੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਲਮ 8 ਹੀ ਪੜ੍ਹੋ। ਕਾਲਮ 3 ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਵੇਚਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਲਮ 8 ਵਿਚ ਐਂਟਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਫਰਦ ਕਾਲਮ 6 ਦੇ ਹੇਠਾਂ 'kitey' ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਉੱਪਰ ਕਿੰਨੇ ਖਸਰੇ ਹਨ।

ਕਾਲਮ 7 ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਇਸ ਫਰਦ ਦਾ ਕੁੱਲ ਰਕਬਾ ਕਨਾਲ-ਮਰਲੇ ਜਾਂ ਬਿਸਵੇ ਵਿਚ ਹੈਕਟੇਅਰ-ਏਅਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (1-02-10.5=10,210.5 ਸਕ੍ਰੇਅਰ ਮੀਟਰ)।

ਤੁਸੀਂ ਹਰੇਕ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕੁੱਲ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ 1/4 ਆਦਿ ਨੂੰ ਕਾਲਮ 7 ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜਾਂ ਹਰੇਕ ਖਸਰੇ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਕਾਲਮ 7 ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਖਸਰਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰਕੇ।

ਸਮੁੱਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਰਥਿਕਤਾ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਘਾਰ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹਾ ਪੈਸਾ ਝੋਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਮੁਲਕ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਲਗਾਤਾਰ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ

ਪੁਸ਼ਪਿੰਦਰ
ਫੋਨ: +91-95305-33274

ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਸਾਲ 2023 ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 916 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਫੌਜੀ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ ਜਦਕਿ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 38 ਸੂਬੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀਸੀ, ਨਿਊਯਾਰਕ, ਡੈਨਵਰ, ਸਿਆਟਲ, ਲਾਸ ਐਂਜਲਸ, ਬੋਸਟਨ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਸਿਰ ਤਕਰੀਬਨ 34 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕੁੱਲ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦਾ ਲਗਭਗ 100 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਹ ਅੰਕੜਾ 100 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਿਘਾਰ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਕੁੱਲ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਲਗਭਗ 25.5 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਰ ਹੈ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਿਰ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਵਾਲੀਆ ਹੋਣ ਕੰਢੇ

ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 53 ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਦਾ ਬੋਝ ਢੋਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਿਊਯਾਰਕ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਲਗਭਗ ਦੋ ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਸਿਰ ਵੀ ਲਗਭਗ 96 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਲਾਸ ਐਂਜਲਸ ਸ਼ਹਿਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਇਕ ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ 37 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ; ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ 765 ਅਰਬ ਡਾਲਰ, ਸਾਂਠ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ 670 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਤੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀਸੀ ਦੀ 608 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਸਿਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 38 ਅਰਬ ਡਾਲਰ, 35 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਤੇ 25 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਜੋੜ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ। ਰੇਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀ 'ਫਿਚ ਰੇਟਿੰਗ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਹਰ ਵਸਨੀਕ ਉੱਪਰ ਲਗਭਗ 42 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਂਠ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੇ ਹਰ ਵਸਨੀਕ ਉੱਪਰ 27,500 ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵੱਲ ਧੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਕੰਗਾਲੀ
ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਠੰਮ੍ਹਣਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਮਾਏਦਾਰ

ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਸੁਸਤੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਮਾਏਦਾਰਾ ਤਰਕ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਤਨਖਾਹ ਐਨੀ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਨ - ਘਰ ਖਰੀਦਣ, ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਤੇ ਰੋਜ਼ਮਰ੍ਹਾ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਜ਼ਾ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਜੁਗਤਬਾਜ਼ੀ ਵਕਤੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਲਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਇੱਕ ਨਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੋੜਨਾ ਤਾਂ ਪੈਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਧਦਾ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਇਹ ਭੁਕਾਨਾ ਫਟਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੂਰੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਡੁੱਬਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ 2008 ਦੀ ਸਬਪ੍ਰਾਈਮ ਮੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਜ਼ਾ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਵਧਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਕਰਜ਼ਾ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਚ ਝੋਕਿਆ। ਲੋਕਭਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਗੱਢੇ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਅੱਜ ਅਮਰੀਕਾ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ 2002 ਦੇ 6 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ 34 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਾਣੀ ਲਗਭਗ ਛੇ ਗੁਣਾ! ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਵਧਣ ਪਿੱਛੇ ਫੌਰੀ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਇਰਾਕ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ,

ਸੀਰੀਆ ਆਦਿ 'ਤੇ ਬੇਪੀਆਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਜੰਗਾਂ ਤੇ 2007-08 ਦੀ ਮੰਦੀ ਵੇਲੇ ਤੇ ਲੋਕਭਾਉਣ ਵੇਲੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਬੋਲਆਉਟ ਗੱਢੇ ਹਨ। ਪਰ ਪਿੱਛੇ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਇਸ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਵਜੂਦ ਸਮੇਏਆ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਦਰ ਡਿੱਗਣ ਦਾ ਨੇਮ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਤਿਕਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਿਸ ਉੱਤੇ ਪਵੇਗਾ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਬੋਝ?

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਿਰ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਜੋ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਬੋਝ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਸਿਰ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਵਿੱਤੀ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜਨਤਕ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰੇ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਹਤ ਬਜਟ ਵਿਚ 7 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਦੇ ਕੱਟ ਲਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬੱਚਤਾਂ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਨੀਤੀਵਾਨ, ਦਰਬਾਰੀ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਜਾਰੇਦਾਰ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਜੰਗਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਖਰਚ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਧਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੱਟ ਲਗਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਮੋੜਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੈਅ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲੇਗਾ ਕਿ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ

ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਖੜ੍ਹਤ ਮਾਰੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਹੋਰ ਹੇਠਾਂ ਧੱਕੇ ਜਾਣਗੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੱਟ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਪੱਧਰ ਹੋਰ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗੇਗਾ ਜਿਸਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਆਮ ਆਬਾਦੀ 'ਤੇ ਪਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿੱਤੀ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਕਟੌਤੀ ਕਰ ਕੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮੋੜਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ।

ਅੱਜ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਥੱਲੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਯੂਕਰੇਨ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਅਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਹੋਰ ਮਦਦ ਭੇਜ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਬੋਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਭਵਿੱਖ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਬੋਝ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਬਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਕਰਜ਼ੇ 'ਤੇ ਲੀਕ ਮਾਰੇ, ਵੱਡੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਮੋਟੇ ਟੈਕਸ ਲਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਖਰਚ ਕਰੇ ਆਦਿ। ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ, ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਇਸ ਲੋਟੂ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਚੀਨ-ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਵਪਾਰਕ ਪੇਚਾ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਸਿਆਸਤ

ਪੱਛਮ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚਕਾਰ ਤਣਾਅ ਠੀਕ ਠੀਕ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁੱਕੇ ਜ਼ੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਫਿੱਛਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਏਸ਼ੀਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਖਿੱਤੇ ਅੰਦਰ ਅਮਰੀਕੀ ਜਲ ਸੈਨਾ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਇਸ ਨੇ ਡਰਾਵੇ (ਡੈਟਰੈਸ) ਵਾਲਾ ਪੈਂਤੜਾ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ ਛੱਡ ਕੇ (ਪਾਬੰਦੀਆਂ) ਬਚਾਅ ਦੀ ਮੁਦਰਾ (ਅਮਰੀਕੀ ਮੰਡੀਆਂ ਦੁਆਲੇ ਮਹਿਸੂਲਾਂ ਦੀ ਕੰਧ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਕੇ) ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪੱਛਮ ਦੀ ਇਮਦਾਦ ਰੂਸ

ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਚਾਓਵਾਦੀ ਹਥਕੰਡੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਾਹਿਰਾਨਾ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀਆਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਹਿਰਾਨਾ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀਆਂ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸੰਕੇਤ ਦਾ ਧੁਰਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਆ ਬਾਇਡਨ ਦਾ ਘਰੇਲੀ ਸਿਆਸੀ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ-ਸੁੰਦਿਆਂ ਚੀਨ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਰੱਖੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਤਪਾਦਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੋਰ

ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਈਪਾਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰੂਸ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਭੰਡਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਡਾਲਰ ਨਾਲੋਂ ਰੈਨਮਿਨਬੀਜ਼ (ਚੀਨੀ ਕਰੰਸੀ ਯੂਆਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਾਂ) ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ ਤੇ ਚੀਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਅਠਾਰਾਂ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸੋਨਾ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ। ਪੀਪਲਜ਼ ਬੈਂਕ ਆਫ ਚਾਈਨਾ ਕੋਲ ਪਿਆ 2250 ਟਨ ਸੋਨਾ ਆਪਣੇ ਉਚਤਮ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਕੁੱਲ ਭੰਡਾਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਫੀਸਦ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਚੀਨ

ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਬਾਇਓਥੇਅ (ਸ਼ੁਘਾਈ ਨੇੜੇ ਸੁਚਾਓ ਵਿਖੇ ਨਵੀਨ ਕਾਵਾਂ ਲਈ ਬਣੀ ਮੈਗਾ ਹੱਬ) ਜਿਹੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਚ ਬਾਇਓਫਾਰਮਾ ਅਤੇ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚੀਨ ਚੌਥੇ ਵਿਮਾਨ ਵਾਹਕ ਬੇੜੇ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਪਰਮਾਣੂ ਉਰਜਾ ਨਾਲ ਚੱਲੇਗਾ। ਇਹ ਨਵੀਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਉਭਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਲਈ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਭੇਡਨ ਵਿਚ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ, ਰੂਸ ਤੇ ਚੀਨ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕਾਫੀ ਕਰੀਬ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੂਟਨੀਤਕ ਜਿੱਤਾਂ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੂਸ ਨੇ ਸੀਰੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪੱਤਾ ਬਾਖੂਬੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਇਰਾਨ ਤੋਂ ਡਰੋਨ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਚੀਨ ਨੇ ਇਰਾਨ ਅਤੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਵਿਚਕਾਰ ਸੁਲ੍ਹਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਵੱਲੇ ਸਬੰਧ ਆਮ ਵਰਗੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਫਰੀਕੀ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚ ਇਸ ਵਕਤ ਚੀਨ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਹੈ; ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਮੁਲਕ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਤਕਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇਮਦਾਦ ਲਈ ਰੂਸੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਚੀਨ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜੁੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਿਚ ਵੀ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਚੀਨ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹ ਰਹੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਮਦਾਦ ਲਈ ਗੈਰ-ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਯੂਕਰੇਨ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਜਦੋਂ ਇਹ ਯੂਕਰੇਨ ਤੇ ਗਾਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਪੈਂਤੜੇ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਪੱਛਮ ਦੀ ਕੋਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ।

ਪੱਛਮੀ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸਨਅਤਾਂ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਰੰਸੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵਧਾ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਵਪਾਰਕ ਮੁਨਾਫ਼ਿਆਂ ਜ਼ਰੀਏ ਤਜ਼ਾਰਤੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਚੀਨ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਅਗਾਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ ਕਿ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਘਰੇਲੀ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਪੱਧਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਮਸਲਨ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀਆਂ 139 ਦੇ ਕਰੀਬ ਕੰਪਨੀਆਂ ਉਭਰ ਆਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੋਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਟਿਕਣਗੀਆਂ, ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੀਵਾਈਡੀ ਜਿਹੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹੀ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਆਪਣਾ ਪਰਚਮ ਲਹਿਰਾ ਸਕਣਗੀਆਂ।

ਟੀ.ਐੱਨ. ਨੈਨਾਨ

ਨੂੰ ਡੱਕ ਨਹੀਂ ਪਾਈ। ਮਾਓ ਜੇ ਤੁੰਗ ਨੇ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰਬ ਦੀ ਪੇਂਟ ਪੱਛਮ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਇਦ ਹੁਣ ਵਾਪਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਪੱਛਮੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਚੀਨ ਤੇ ਰੂਸ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਪੜ੍ਹਤ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੂਸ ਨੂੰ ਇੱਛ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਥਿਰ ਹੈ; ਵਾਲਦੀਮੀਰ ਪੂਤਿਨ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸਾਇਦ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ 'ਚ ਬਿਮਾਰ ਆਗੂ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਚੀਨ ਦੇ ਚੌਫ਼ਾਲ ਡਿੰਗਣ ਦੇ ਕਿਆਫ਼ੇ ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਰੂਸ ਨੇ ਹੈਰਾਨਕੁਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੱਛਮੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਯੂਕਰੇਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਉਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪੂਤਿਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਜਕਾਲ ਲਈ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਚੀਨ ਆਪਣੇ ਹਾਈ ਆਮਦਨ ਪੱਧਰਾਂ ਵਾਲੇ ਅਰਥਚਾਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮੰਡੀਆਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਅਮਰੀਕੀ ਦਰਾਮਦਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਆਈਟਮਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਬਦਲਵਾਂ ਸਰੋਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਣਾ। ਚੀਨ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਸਪਲਾਈ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕੀ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਾਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਅੰਸ਼ਕ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ। ਰੂਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੇਲ ਤੇ ਗੈਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਗਾਹਕ ਲੱਭ ਲਏ; ਯੂਰਪ ਨੇ ਸਸਤੀ ਉਰਜਾ ਦਾ ਅਹਿਮ ਸਰੋਤ ਗੁਆ ਲਿਆ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਜਰਮਨੀ ਜਿਹੇ ਕਈ ਅਰਥਚਾਰੇ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰੂਸੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਅਜੇ ਵੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਬਿਜਲਈ ਵਾਹਨਾਂ, ਸੌਰ ਊਰਜਾ ਅਤੇ ਲਿਥੀਅਮ ਬੈਟਰੀਆਂ ਦੇ ਸਵੱਛ ਉਰਜਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਚੀਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਨਅਤਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਅੱਗੇ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਮੰਡੀਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਣ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕਸ, ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਅਰਕੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁਆਵੇ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ 7-ਐੱਨ.ਐੱਮ. (ਨੈਨੋਮੀਟਰ) ਚਿੱਪਾਂ ਵਾਲਾ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਪੱਛਮ ਨੂੰ ਦੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਇਹ ਹੁਣ 5 ਐੱਨ.ਐੱਮ. ਚਿੱਪਾਂ ਵਾਲਾ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਤੱਕ ਚਿੱਪ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ 70 ਫੀਸਦੀ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਦਵਾ ਬਣਾਉਣ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਸਮੀਖਿਅਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰੂਸ ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਧਿਓਂ ਵੱਧ ਤਬਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦਾ ਹੋਰ ਹਿੱਸਾ ਹੱਥ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਜੇ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣ ਕੇ ਵਾਪਸੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 'ਨਾਟੋ' ਨੂੰ ਲੰਗਤਾ ਬਣਾ ਦੇਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਧਮਕੀ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਗੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਯੂਰਪੀ ਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦਾ ਨਫ਼ਰੀ, ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ, ਲੜਾਕੂ ਕੁੱਵਤਾਂ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਉਤਪਾਦਕ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਦੀਦ ਸੀਮਤਾਈਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਮੁੱਚਾ ਯੂਰਪ ਅਚਨਚੇਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਯੂਰਪੀ ਰੱਖਿਆ ਬਜਟਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ (ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ.) ਦੇ ਦੋ ਫੀਸਦ ਦੇ ਟੀਚੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਇਮਦਾਦ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਨ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਦਹਾਕਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵਸਤਾਂ ਉਪਰ ਮਹਿਸੂਲ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੋਈ ਮੁਕੰਮਲ ਵਪਾਰ ਯੁੱਧ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਚੀਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਵੇਚੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਮਸਲੇ

ਇੰਸੋਰੈਂਸ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਿਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਸਿਹਤ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ 65 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸੀਮਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਚੰਗਾ ਫੈਸਲਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਵਾਲ ਹੈ: ਕੀ ਬੀਮਾ ਆਧਾਰਿਤ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਪਰਕ ਘੱਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕੱਲਾਪਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਡੀਆ ਏਜਿੰਗ ਰਿਪੋਰਟ 2023 ਨੇਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 2050 ਤੱਕ 60 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਕੁਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 20.8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ 34.7 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। 2020 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 70 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 5.25 ਕਰੋੜ ਸੀ ਅਤੇ 75 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 2.8 ਕਰੋੜ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਇਸ ਸਮੂਹ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਉਮਰ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਆਬਾਦੀ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਚਟੋਪਾਧਿਆਏ ਆਦਿ ਨੇ 2022 ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਕਿ 60 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 36 ਫੀਸਦ ਹੀ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 5% ਕੋਲ ਫੁੱਲ ਟਾਈਮ ਨੌਕਰੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ 25 ਫੀਸਦ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੰਮ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ 92.4% ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਕਾਮੇ (ਬਿਨਾਂ ਲਿਖਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ, ਅਦਾਇਗੀ ਛੁੱਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਾਭਾਂ ਦੇ) ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਮਾਜਿਕ ਲਾਭ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ

ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਮੰਦਭਾਗੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਪਰਿਵਾਰ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਪਚਾਰਕ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬੇ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਜੇਰੀਏਟਰਿਕ (ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ) ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਲਈ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਕਈ ਸਿਹਤ ਸਕੀਮਾਂ ਸਿਹਤ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੀ.ਜੀ.ਐੱਚ.ਐੱਸ., ਈ.ਸੀ.ਐੱਚ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਈ.ਐੱਸ.ਐਈ.ਸੀ. ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀਮਤ ਕਵਰੇਜ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਯੁਸ਼ਮਾਨ ਸਣੇ ਇਹ ਸਕੀਮਾਂ ਸਿਰਫ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਲਾਭ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਓ.ਪੀ.ਡੀ. (ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਬਿਨਾ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲੈਣਾ ਜੋ ਅਕਸਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ) ਦੇਖਭਾਲ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਓ.ਪੀ.ਡੀ. ਵਿਚ ਡਾਕਟਰਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਤੇ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਯੁਸ਼ਮਾਨ ਕਾਰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਕਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ

ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਦੋ, ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਪਹੀਆ ਵਾਹਨ ਹਨ, ਖੇਤੀ ਦੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਸੰਦ ਹਨ, ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, 10000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਫਰਿੱਜ ਅਤੇ ਲੈਂਡਲਾਈਨ ਟੈਲੀਫੋਨ ਹੈ, ਵਧੀਆ ਘਰ ਹੈ, ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ 50000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਰੈਡਿਟ ਲਿਮਟ ਵਾਲਾ ਕਿਸਾਨ ਕਾਰਡ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਯੁਸ਼ਮਾਨ ਕਾਰਡ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਆਬਾਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿਹਤ ਬੀਮਾ ਖਰੀਦਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਬੀਮੇ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੀਮਾ ਕਵਰ ਲਈ 71-75 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਮੈਡੀਕਲੇਮ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਲ ਕਵਰ ਲਈ 57024 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 18% ਜੀ.ਐੱਸ.ਟੀ. ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਓ.ਪੀ.ਡੀ. ਦਾ ਇਲਾਜ ਇਸ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਉੱਚ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਵੱਡੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲਈ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨਿਭਾਏ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਿਹਤ ਲਈ ਬਜਟ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 6% ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ

ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਖਰਚ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਜਿੰਦਲ ਸਕੂਲ ਆਫ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਐਂਡ ਪਬਲਿਕ ਪਾਲਿਸੀ, ਓ.ਪੀ. ਜਿੰਦਲ ਗਲੋਬਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੋਨੀਪਤ (ਹਰਿਆਣਾ) ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਇੰਦਰਨੀਲ ਦੇ 15 ਮਈ 2024 ਨੂੰ 'ਦਿ ਹਿੰਦੂ' ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਲੇਖ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2021 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਨਤਕ ਖਰਚ ਸਿਰਫ (25 ਡਾਲਰ) 2045 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਭੂਟਾਨ (69 ਡਾਲਰ) 5727 ਰੁਪਏ, ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ (347 ਡਾਲਰ) 28800 ਰੁਪਏ, ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ (352 ਡਾਲਰ) 29216 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਚੀਨ (363 ਡਾਲਰ) 30129 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ 1.24% ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦਾ ਸਿਹਤ ਖਰਚ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਦਾ 13% ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਖਰਚ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ 0.96% ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਿਰਫ 0.28% ਹੈ; ਭਾਵ, ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਖਰਚਾ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ। ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਤਜਰਬੇ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਾਜ ਨੇ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ (ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਹੈਲਥਕੋਅਰ) ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਆਧਾਰਿਤ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਤੀਜੇ ਬਿਹਤਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਗਰਿਕਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਢੁੱਕਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਅਰੁਣ ਮਿੱਤਰਾ ਫੋਨ: +91-94170-00360

ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਾਡੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦੋਵੇਂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਕਿਅਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਖੋਰਨ ਵਾਲੀਆਂ 'ਡੀਜੈਨਰੇਟਿਵ' ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਸਿਹਤ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਧਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਗਠੀਆਂ, ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਕੈਂਸਰ, ਸਾਹ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਸੇਰੋਬਰੈਵੈਸਕੁਲਰ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ, ਪਾਰਕਿਨਸੋਨਿਜ਼ਮ ਅਲਜ਼ਾਈਮਰ ਰੋਗ, ਓਸਟੀਓਪੋਰੋਸਿਸ, ਡਾਇਬੀਟੀਜ਼, ਲਾਗ ਅਤੇ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਂ ਉਹ ਸਮਾਂ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ’ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ

‘ਫਿਰਿ ਬਾਬਾ ਆਇਆ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਿ’ -2

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਹਿਲੀ ਪਾਰਮਿਕ ਹਸਤੀ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਦੂਰ ਅਰਬ ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਏ। ਨਾ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਤੋਂ ਨਾ ਮਹਾਵੀਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਗਏ। ਕੇਵਲ ਸੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਭਾਰਤ ਭਰ ਵਿਚ ਭ੍ਰਮਣ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਧਰਮਸਾਲਾਵਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰ ਆਏ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਨਾਨਕ ਨਾਮ-ਲੇਵਾ ਸੰਗਤ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜਸ ਗਾਉਂਦੀ, ਗੁਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੀ। ਹੁਣ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਭਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਬਣੀਆਂ ਧਰਮਸਾਲਾਵਾਂ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਥਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੌਸ਼ਨ-ਮਿਨਾਰ! ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਦਾਸੀ ਪਹਿਰਾਵਾ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਮ ਸੰਸਾਰੀ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਸਾਧਾਰਨ ਸਿੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਖੇਤੀ

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 647-535-1539
ਵਾਟਸਐਪ-98726-02296

ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਵੰਡ ਛਕੋ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪੋ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਕਰਵਾਇਆ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ:-
ਫਿਰਿ ਬਾਬਾ ਆਇਆ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਿ ਭੇਖ ਉਦਾਸੀ ਸਗਲ ਉਤਾਰਾ॥
ਪਹਿਰਿ ਸੰਸਾਰੀ ਕਪੜੇ ਮੰਜੀ ਬੈਠਿ ਕੀਆ ਅਵਤਾਰਾ॥
ਉਲਟੀ ਗੰਗ ਵਹਾਈਓਨਿ ਗੁਰ ਅੰਗਦੁ ਸਿਰਿ ਉਪਰਿ ਧਾਰਾ॥
ਪੁਤਰੀ ਕਉਲੁ ਨ ਪਾਲਿਆ ਮਨਿ ਖੋਟੇ ਆਕੀ ਨਸਿਆਰਾ॥
ਬਾਣੀ ਮੁਖਰੁ ਉਚਾਰੀਐ ਹੁਇ ਰੁਸਨਾਈ ਮਿਟੈ ਔਧਾਰਾ॥
ਗਿਆਨ ਗੋਸਟਿ ਚਰਚਾ ਸਦਾ ਅਨਹਦਿ ਸਬਦਿ ਉਠੇ ਧੁਨਕਾਰਾ॥
ਸੋਦਰੁ ਆਰਤੀ ਗਾਵੀਐ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਪੁ ਉਚਾਰਾ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਾਰ ਅਬਰਬਣ ਧਾਰਾ॥ ੩੮ ॥

ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਵੱਡੇ ਬੋਰਡ ‘ਤੇ ਇਸ ਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਇਬਾਰਤ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨਾਰੋਵਾਲ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਖੇ ਸ਼ਕਰਗੜ੍ਹ-ਨਾਰੋਵਾਲ ਸੜਕ ‘ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 120 ਕਿਲੋਮੀਟਰ, ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਰਾਵੀ ਪਾਰ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ‘ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਆਪਣੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤਲਵੰਡੀ ਰਾਇ-ਭੋਇ ਵਿਖੇ ਆਏ, ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਤਲਵੰਡੀ ਤੋਂ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਵੱਲ ਚੱਲਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰਾਵੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਕੰਢੇ ਪੱਖੋਂ ਨਗਰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਇਸ ਰਮਣੀਕ ਅਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਤੇ 1521 ਨੂੰ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਸਦਾ ਨਾਮ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਵੀ ਦੇ ਉਰਾਰ ਅਤੇ ਪਾਰ ਅਕਸਰ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੱਕੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਉਦਾਸੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੱਖੀ ਤੇ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਕਰ ਕੇ ਇੱਥੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਬਣਵਾਈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸਮਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ 1521 ਤੋਂ 1539 ਤੱਕ ਏਥੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹੱਥੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵੱਲ ਤੋਰਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਾਇਆ। ਇੱਥੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਵੰਡ ਛਕੋ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪੋ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਉੱਤਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਚੁਣਨ ਲਈ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਤੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗ ਪਾਇਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੀ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ ਗਈ ਅਤੇ ਆਪ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਅਖਵਾਏ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ 22 ਸਤੰਬਰ 1539 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਕੀਦਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਸ ਅਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦਾਦਰ ਨੂੰ ਸਪੁਰਦ-ਏ-ਖਾਕ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਜ਼ਾਰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਗਿਰਦਾਂ ਜਿਸ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਦਾਦਰ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਧ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਯਾਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖੂਹ ਸਾਹਿਬ (ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਰਦੇ ਸਨ) ਅਤੇ ਬਹੁਲੀ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈ।

1947 ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋਣ ਨਾਤੇ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਦੇ ਦਰ ਸੰਗਤ ਲਈ 2000 ਈ. ਤੱਕ ਬੰਦ ਰਹੇ। 1998 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੇਵਾ ਆਰੰਭ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ 2000 ਈ. ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ 53 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸੰਗਤ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ।

ਸੰਨ 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਉਪਰੰਤ ਪਿਛਲੇ 72 ਸਾਲ ਤੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੰਗੇ ਜੋਦਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ‘ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਆਪਣੇ ਪੰਥ ਦੇ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਦਾਤਾਰ ਜੀਉ। ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਦੀਦਾਰ ਤੇ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਦਾਨ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ।’ ਸਮੂਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ 9 ਨਵੰਬਰ 2019 ਨੂੰ ਬਣੇ ਜਦੋਂ

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ 11 ਮਹੀਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣਾਉਣਿਆਂ ਉਸਾਰੀ ਅਧੀਨ ਸਭ ਕਾਰਜ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲਾਘਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖਾਸ ਸੰਗਾਤ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ *****

ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਹਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਘੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੋਰਡ ‘ਤੇ ਲਿਖੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਹਮਣੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਸੰਗਤ ਸਜੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਲੰਘਣ ਸਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਸਮਾਧ-ਰੂਪੀ ਝੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਥੜ੍ਹੇ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਸਤੰਭਾਂ ਦੇ

ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਪਾਲਕੀ ਦਾ ਗੁੰਬਦ ਸੋਹ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਫੁੱਲ ਰੱਖ ਕੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹੋ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਥਾਂ ਸੀ ਜਿਸ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤਮ-ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਅਪਾਰ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਮਨ ਵੈਰਾਗਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਥੜ੍ਹੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਹਿ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਲਿਆ। ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਲ ਨੂੰ ਜੱਫ਼ੀ ਪਾ ਲਈ ਹੋਵੇ। ਆਪਣਾ ਆਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਲਿਆ ਹੋਵੇ।

ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਤਰਕ ਵਾਲੇ ਸੋਚਣਗੇ ਕਿ ਮੇਰੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ

ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ! ਨਹੀਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਕਰਨੀ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ‘ਖੋਲ੍ਹੋ’ ਕੇ ਵੇਖਾਂ। ਮੇਰੇ ਭਾਵੁਕ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ‘ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ’ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਮੇਰੀ ਅਪਾਰ ਮੁਹੱਬਤ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਮੁਹੱਬਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਾਲ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਭਾਵੁਕ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਚਿਰਾਂ ਦਾ ਵਿਛੋੜਿਆ ਬਾਲ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੇ ਮਿਲਣ ‘ਤੇ ਉਹਦੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਆਨੰਦ-ਵਿਡੋਰ ਹੋ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਚਾਅ ਉਹਦੇ ਆਪੇ ‘ਚ ਮਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਹਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਡੁੱਲ੍ਹ-ਡੁੱਲ੍ਹ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਏਸੇ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਘੁਲੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹੋ ਅਹਿਸਾਸ ਸਰਸਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਮੇਰੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਲੱਗੇ ਸਨ।

ਮੈਂ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਗਲਵੱਕਤੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਬਹਿ ਕੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣਵਾਈ। ਉੱਠ ਕੇ ਸਮਾਧ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕੀਤੀ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਦੋ ਚਾਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਟੋਪ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਬਣੀ ਉਸ ਯਾਦਗਾਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ ਜਿਥੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਿਰਪਾਨ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅਖੀਰ ‘ਤੇ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸਤੋਂ ਅੱਗੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਢਲਵਾਣ ‘ਤੇ ਬਣੇ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਥੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਤਹ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੱਡ-ਅਕਾਰੀ ਖੰਡਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਵਿਚ ਵਿਚ ਖਜੂਰਾਂ ਦੇ ਪੌਦੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਅੱਗੇ ਖਲੋ ਕੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚ/ਖਿੱਚਦਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਓਥੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀਰਤਨ ਕਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ‘ਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਉਤਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ‘ਤੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਓਥੇ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਜਿਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਦੋ-ਚਾਰ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਹਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਨੁੱਕਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਮੁੜ ਕੇ ਉਹ ਦਿਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਹਾਲ ਦੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਬਣੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਉੱਪਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ।

ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਕੇ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਪੌੜੀਆਂ ਦਿਸ ਪਈਆਂ। ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਉੱਪਰ ਹੋਣਾਂ ਜਾ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉੱਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੀ ਤੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਲੋਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈ ਕੇ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸੋਝੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਈ? ਮਿੱਥ ਕਥਾ ਯਾਦ ਆਈ। ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਤੇ ਪਾਰਵਤੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਗ਼ਰੀਬ ਬੰਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਪਾਰਵਤੀ ਨੇ ਪਸੀਜ ਕੇ ਕਿਹਾ, ‘ਇਸ ਗ਼ਰੀਬ ਬੰਦੇ ‘ਤੇ ‘ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਇਹਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਕੱਟ ਦਿਉ।’ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ‘ਮਾਇਆ ਇਹਦੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ।’ ਪਾਰਵਤੀ ਨੇ ਜਿਦ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਬੰਦੇ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਮੁਹਰਾਂ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੰਦਾ ਮੁਹਰਾਂ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਹੀ ਕਦਮ ਪਿੱਛੇ ਸੀ ਤਾਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ, ‘ਰੱਬ ਨੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜਾਂ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਿਰਫ਼ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਚਲੋ! ਹੁਣ ਅੰਨ੍ਹਾ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਵੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ!’ ਤੇ ਉਹਨੇ

ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲਈਆਂ ਤੇ ਜਿਸ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਮੁਹਰਾਂ ਵਿਛੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਅਣਵੇਖੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਿਆ।

ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੀ ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਅੱਖਾਂ ਕਿਉਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈਆਂ ਸਨ ਜਦ ਕਿ ਮੁਹਰਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਸਾਡੇ ਸਿਰਾਂ ‘ਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੁਕਰ ਸੀ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਛੇੜੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈਆਂ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਆਖੇਗੀ, ‘ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਤੀ ਦੰਦ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਬੱਤੀ ਦੰਦਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਛੇੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।’

ਮੈਂ ਹੱਸਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹਨੂੰ ਸੁਣਾ ਕੇ ਆਖ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ‘ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣ ਲੈ ਤੇ ਮੰਨ ਲੈ। ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚੇ ਆ ਜਾਊਗੀ।’

ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਘੂਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖੇਗੀ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਮੁੰਦ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਜੁੜ ਜਾਏਗੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡਾ ਇਹੋ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਹੋਇਆ।

ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲਿਆ ਤੇ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕੀਤੀ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੁਆਕੇ ਬੀੜ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀਆਂ ਕੋਈ ਰੱਬ ਮੇਰੇ ‘ਬਿਗੜੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰ ਦੇਵੇਗਾ।’ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ‘ਆਪਣ ਹਥੀ ਆਪਣਾ ਆਪੇ ਹੀ ਕਾਜ ਸਵਾਰੀਐ’

ਅਰਦਾਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ:-

ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ ਤਿਸ ਕਾ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤਿਸ ਕੈ ਪਾਸਿ॥

ਵਿਣੁ ਬੋਲਿਆ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਜਾਣਦਾ ਕਿਸੁ ਆਗੈ ਕੀਚੈ ਅਰਦਾਸਿ॥

ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਦਰਬਾਰ ਲਾ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਸੁਣ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ‘ਤੇ ਅਮਲ-ਦਰਾਮਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਤੇ ਜੇ ਹੋਵੇ ਵੀ ਤਾਂ ‘ਉਹ ਸਭ ਜਾਣੀ-ਜਾਣ ਹੈ’; ‘ਘਟ ਘਟ ਕੇ ਅੰਤਰ ਦੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ’। ਉਸ ਅੱਗੇ ਬੋਲ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਿਉਂ ਕਰਨੀ ਹੋਈ!

ਉਤਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਦੂਰ ਤੱਕ ਚਾਰ-ਚੁਫ਼ੇਰੇ ਝਾਤ ਮਾਰ ਕੇ ਫ਼ੈਲੀ ਹਰਿਆਵਲ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ। ਦਿਲ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਠੰਢ ਪੈ ਗਈ। ਰੱਜੀ ਹੋਈ ਰੂਹ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਪੌੜੀਆਂ ਉੱਤਰ ਆਏ।

ਹੇਠਾਂ ਆ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਮਜ਼ਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ‘ਖੂਹ ਸਾਹਿਬ’ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਬੋਰਡ ‘ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ‘ਇਸ ਅਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਯਾਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖੂਹ ਸਾਹਿਬ (ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਰਦੇ ਸਨ) ਅਤੇ ਬਹੁਲੀ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਉਸ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਟਿੱਡਾਂ ਵਾਲੇ ਖੂਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਜਿਸਦੇ ਜੰਗਾਲੇ ਹੋਏ ਪਾਤਛੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾ ਵੱਸ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਸੁੱਟੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ, ਪੁਰਾਣੇ ਖੂਹ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਨਵਿਆ ਕੇ ਪੱਕੀ ਮੈਣ, ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਟਿੱਡਾਂ ਤੇ ਬੋਤ ਪਾਏ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸੌ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਖੂਹ ਦੀਆਂ ਟਿੱਡਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਗਿਆਸੂ ਮਨ ਮੁੜ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ‘ਜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈ ਕੇ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।’

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ ‘ਤੇ)

ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦੇ

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਗਣਤੰਤਰ ਵਾਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਦਲਿਤਾਂ, ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਪੱਖ ਪੂਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਅਖ਼ਬਾਰ ਅਤੇ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਪੱਖਪਾਤ ਵਾਲਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ

ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਉਦਾਸੀਨ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਸੂਝਵਾਨ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਭਿਆਨਕ ਮਾਰ ਖਾਧੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬਾ ਵੰਡ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਸੰਭਾਲਿਆ ਅਤੇ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 1975-77 ਦੌਰਾਨ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਹੱਲ ਵਾਸਤੇ 2020-21 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਏ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਸੂਝ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣ। ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਉਸਾਰੂ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਵੀ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਸੁਆਲਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਲ ਦੇਣ ਲਈ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੂਹਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ, ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੁਝ ਮੁੱਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ, ਕੁਝ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਕਟ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੁਨਰਗਠਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਸਲੇ
1. ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਨਵੰਬਰ 1966 ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਕਰਨ ਦਾ ਮਸਲਾ ਪਿਛਲੇ 58 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

2. ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

3. ਸੂਬੇ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਮਸਲਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਹੈਂਡ ਵਰਕਸ ਵਾਸਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਭਾਖੜਾ ਬਿਆਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਬੋਰਡ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੈਂਡ ਵਰਕਸ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਿਵਾਉਣਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਮਸਲੇ

ਪੰਜਾਬ 1980ਵਿਆਂ ਅਤੇ 1990ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਗਹਿਰੇ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮਸਲਿਆਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਲਟਕ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੱਲ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

1. ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਤੱਕ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ 3.42 ਲਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਮੂਲ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵੈਨਿਊ ਦਾ 1/3 ਹਿੱਸਾ ਖਾ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਮ ਖਰਚੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਮੌਜੂਦ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ਾ ਹਰ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਹਰ ਸਾਲ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਰਿਟਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

2. ਸੂਬਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 1991-92 ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਛੜਤਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਦਸਵੇਂ ਸਥਾਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਘਾਟ ਹੈ। ਇਸ ਘਾਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਬਗ਼ੈਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੋਰ ਪਛੜਨ ਦੇ ਆਸਾਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

3. ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਗਹਿਰੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਆਤਮ-ਹਤਿਆਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੇ ਹੱਲ ਸਬੰਧੀ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਵਲ ਕੋਈ ਤਵੱਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ। ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ।

4. ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕੇਂਦਰ ਉਜੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਬਟਾਲਾ 1980ਵਿਆਂ ਅਤੇ 1990ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਗੋਰਾਇਆ ਵਿਚੋਂ ਉਦਯੋਗ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਕੋਈ ਤਾਲਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈਟ ਕੰਪਿਊਟਰ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਪੈਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਜਮ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਦਯੋਗਿਕਰਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲਗਦਾ ਹੈ।

5. ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਗੁਣਵਤਾ ਮਾੜੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਠੋਕੇ ਤੇ ਭਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੱਚੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਡੇਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ

ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੀਰੀਆਡਿਕ ਲੇਬਰ ਫੋਰਸ ਰਿਪੋਰਟ 2022 ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਦਰ 7.2% ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੁਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਦਰ 6.4% ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਦਰ 26.33% ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਰਵ ਭਾਰਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਦਰ 21.84% ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ:

(ੳ) ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਫੀਸਾਂ, ਕਿਰਾਏ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵਾਸਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ਅ) ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਵਲ ਧੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ੲ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੈਰਗਸਟਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

6. ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖਾਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕਣਕ ਝੋਨੇ ਦੀ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ 23 ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਾਨ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਆਰਥਿਕ ਪੈਕੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

7. ਖੇਤੀ ਦੇ ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪੁਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪਲੀਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਰਸਾਇਣਾਂ ਨਾਲ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ, ਹੋਂਦ, ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਫੌਰੀ ਹੱਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

8. ਪੰਜਾਬ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਹੱਤ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹਰ ਸਾਲ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਸਿਆ ਸਮਾਂ ਬੱਧ ਯੋਜਨਾ ਬਨਾਉਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ।

9. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਦੌਰਾਨ ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ 1983 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੋਣਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਚਾਲੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਚਾਲੂ ਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

10. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ। ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਚੈਅਰਮੈਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੁਰੰਤ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

11. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 73ਵੀਂ ਅਤੇ 74ਵੀਂ ਸੋਧ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਗਮਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ 29 ਮਹਿਕਮੇ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ 3-4 ਮਹਿਕਮੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ/ਨਿਗਮਾਂ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ

ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ:

1. ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 1950 ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸੀਮਾ/ਏਰੀਆ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਬਦਲਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ।

2. ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜੇ ਦਖਲ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

3. ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਬਜਾਏ 5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

4. ਜੀ ਐਸ ਟੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਫੌਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਟੈਕਸਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਸਿਧਾ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

5. ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵਲੋਂ ਨੋਟ ਛਾਪਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ।

6. ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਰਚਾਰਜ ਲਗਾ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ।

7. ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੀ ਬੀ ਆਈ, ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਬਗ਼ੈਰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਜਾਣ ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ।

8. ਬਦਨਾਮ ਯੂ ਏ ਪੀ ਐਕਟ, ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਐਕਟ, ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

9. ਗਵਾਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਰਹੱਦ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਸੂਬੇ/ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਹੋਰ ਮੁੱਦੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਸਥਾਨਕ, ਖੇਤਰੀ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਸੂਬੇ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਫ਼ੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗਜ਼ਲ

ਵੇਟਾਂ ਨੇ ਆਈਆਂ ਲੀਡਰ, ਡਮਰੂ ਵਜਾ ਰਹੇ ਨੇ
ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ, ਜਨਾਜਾ ਸਜਾ ਰਹੇ ਨੇ।

ਦਲਬਦਲੁਆਂ ਦੇ ਟੋਲੇ, ਸ਼ਰੇਆਮ ਓਹ ਧੂਮ ਧੜੱਕੇ
ਜਮੀਰਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਘੁੱਟ ਕੇ, ਗੰਗਾ ਨਹਾ ਰਹੇ ਨੇ।

ਵਾਹ ਵਾਹ ਹੈ ਕੀ ਤਮਾਸ਼ਾ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੂੰਹ ਤਮਾਚਾ
ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦ ਹੀ ਖੁਦ ਨੂੰ, ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਵਿਖਾ ਰਹੇ ਨੇ

ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ, ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਚਕਾਈ ਜਾਂਦੇ
ਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਨਤੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ, ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ।

ਬੋਦਲਾਂ ਦੇ ਸੁੱਖਵਿੰਦਰਾ ਸੱਚ ਹੈ, ਜਨਤਾ ਵੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਬੋਲੀ
ਰਾਜਨੀਤਕ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਟਾਂ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਜੋ ਪਾ ਰਹੇ ਨੇ।

-ਸੁੱਖਵਿੰਦਰ ਬੋਦਲਾਂਵਾਲਾ
ਫੋਨ: 360-281-2624

ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਜਗਤ ਦਾ ਹਸਤਾਖਰ ਸੀ - ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ

ਜਦੋਂ ਦਰਦ, ਗਮ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਹਾਸੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਝਰੀਟੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਰੀ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਸ਼ਾਇਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਧਰਮ 'ਚ ਜੈਕਾਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਚ ਨਾਅਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਮੁਹੱਬਤ 'ਚ ਲਾਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਕ, ਤਤਫਣ ਤੇ ਉਡੀਕ ਗਜ਼ਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅੱਸ ਅਜ਼ਾਦ ਭੌਰਾ

91 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਰ ਚੰਦ ਸੁਮਨ ਜੋ ਹੁਣ ਸਿਰਫ 'ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ' ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਆਬੋ ਹਵਾ 'ਚ

'ਜਬ ਫਲਕਤੇ ਹੈਂ ਤੇਰੀ ਆਖੋਂ ਸੇ ਜਾਮ ਫਿਰ ਸੰਭਲਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿੰਦੋਂ ਕੇ ਜਾਮ'

ਤਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਇਹ ਸਿਖਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਉਹੀ ਗੀਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਆਪਣੀਆਂ ਕਈ ਉਡਾਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਰਾਹੀਂ ਵੇਰਵਾ ਦੇ ਕੇ ਮੁਸਾਫਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਭੁਪਿੰਦਰ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜੁਬਾਨ ਦੇ ਕੇ 'ਅਲਵਿਦਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਹਮਨਵਾਓ...' ਨਾਲ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਸ਼ਾਇਰ ਦੁਸਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸੁਰੇਸ਼ ਵਾਡੇਕਰ ਤੇ ਸਾਧਨਾ ਸਰਗਮ ਨੇ ਜਦੋਂ ਗਾਇਆ 'ਤੁਮਸਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜਮਾਨੇ ਮੇਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਕੋ ਅਜਮਾਇਆ ਹੈ...' ,

ਅਲਕਾ ਯਾਗਨਿਕ ਨੇ 'ਆਇਆ ਸਪਨੇ ਮੇਂ ਕੋਈ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ...' ਗਾਇਆ ਤਾਂ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਵੀ ਇਕ ਅਨੰਦ ਬਖਸ਼ੀ ਜਾਂ ਬਸ਼ੀਰ ਬਦਰ ਵਾਂਗ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮਸਤ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਦੀ ਚਾਲ ਮਸਤਾਨੀ ਸੀ, ਸਬਰ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮਤਕ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਰਿਆ ਰਿਹਾ, ਵਰਨਾ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਘੱਟ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਇਤਕਾਲ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਚਕਾਚੌਂਧ ਵਾਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕੋਰਾ ਤੇ ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ

ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਸ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਅੱਠ ਪੰਜਾਬੀ, ਇਕ ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਇਕ ਹਿੰਦੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਕਿਰਦਾਰ, ਜੀਵਨ ਉਪਦੇਸ਼, ਜੀਵਨ ਮਿਸ਼ਨ, ਅਧਿਆਤਮ ਫਿਲਾਸਫੀ ਤੇ ਮਾਨਵ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਰੂਪ। ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਅਠੱਤਰੀ ਮਾਲਾ ਦੇ 108 ਮਣਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕ 'ਰੁਬਾਈ ਮਾਲਾ' 'ਚ 108 ਰੁਬਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਵਿ ਮਣਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੂਜਾ ਵਾਂਗ ਧਿਆਏ ਹਨ। ਦੋ ਰੰਗ ਦੇਖੋ; ਕੌਣ ਕਰੇ ਤੇਰੀ ਮਹਿਮਾ ਵਰਣਨ ਤੇਰੀਆਂ ਤੁਹੀਓ ਜਾਣੇ, ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਕਿਸੇ ਨਾ ਪਾਇਆ, ਹਾਰੇ ਚਤਰ ਸਿਆਣੇ, ਮਿਹਰ ਤੇਰੀ ਜਦ ਹੋਵੇ ਦਾਤਾ, ਜੰਮਣ ਭੁੱਜੇ ਦਾਣੇ।

ਤੁੰਮਾ ਤੇ ਖਰਬੁਜ਼ਾ ਰੱਬ ਨੇ ਸੂਰਤ ਇਕ ਬਣਾਈ, ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸੀਰਤ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਚੱਕਰਾਂ 'ਚ ਪਾਈ, ਸੀਰਤ ਵੀ ਜੇ ਅੱਜ ਮਾਨਵ ਦੀ ਹੋ ਜਾਏ ਸੂਰਤ ਵਰਗੀ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਅੱਜ ਇਸ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਹੋਵੇ ਨਾ ਰੁਸਵਾਈ। ਹਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਨੇ ਵਕਤ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਕੀਤਾ, ਅਭਿਜੀਤ ਨੇ ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਗਾਇਆ ਉਹਦੇ 'ਚੋਂ ਆਧੁਨਿਕ ਪਿਆਰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ, ਡਿਸਕੋ ਤੇ ਕਿਤੇ ਸੰਗੀਤਕ ਹੱਲਾ ਗੁੱਲਾ ਵੀ ਝਲਕਦਾ ਹੈ।

ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਚੈਪਲ ਆਫ ਚਾਇਮਜ 32992 ਮਿਸ਼ਨ ਬੁਲੇਵਾਰਡ ਹੋਵਰਡ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਵਿਖੇ 9 ਜੂਨ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਤੋਂ 2.30 ਵਜੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ।

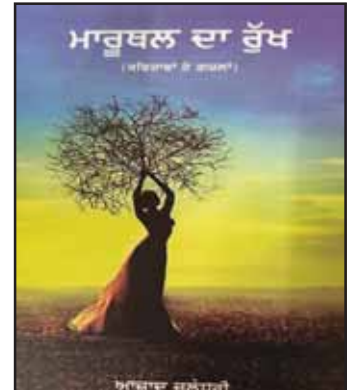
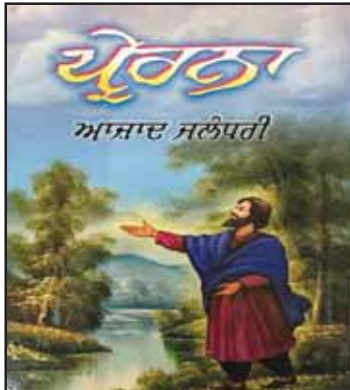
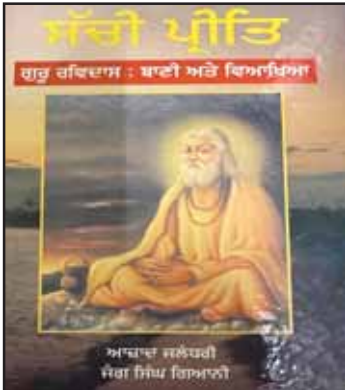
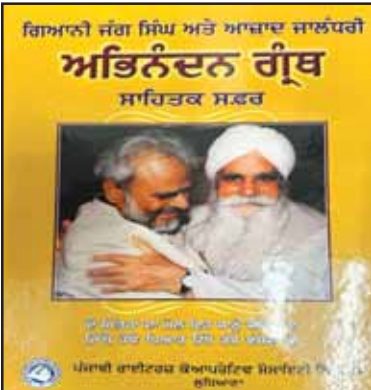
ਤੁਰ ਗਿਆ। ਆਜ਼ਾਦ ਸੰਭਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂਪੁਰ 'ਚ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ, ਮੁਸਾਇਰੇ ਕਰਵਾਏ।

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਸਦੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਕਵੀਆਂ, ਗਾਇਕਾਂ ਤੇ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਇਕ ਪੂਜਣਯੋਗ ਨਾਮ ਸੀ ਤੇ ਰਹੇਗਾ ਵੀ। ਇੱਥੇ ਐੱਚ.ਐੱਸ. ਭਜਨ, ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ, ਅਨੂਪ ਚੀਮਾ, ਸਤਪਾਲ ਦਿਓਲ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਾਹਿਲ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਮਸਤਾਨ ਹੀਰਾ ਨੇ ਡਾ. ਭੀਮ ਰਾਓ ਅੰਬੇਡਕਰ ਜੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਐਲਬਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਅਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਤੇ ਏਡ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਬਾਨੀ ਵੀ ਹੈ।

ਗਿਆਨੀ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਦਾ ਸਾਂਝਾ

ਕਿਹਰ ਚੰਦ ਸੁਮਨ ਉਰਫ 'ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ' ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਅਭਿਨੰਦਨ ਗ੍ਰੰਥ', 'ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ', 'ਪ੍ਰੇਰਨਾ' ਅਤੇ 'ਮਾਰੂਥਲ ਦਾ ਰੁੱਖ' ਦੇ ਸਰਵਰਕ।

ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜੁਬਾਨ ਦਾ ਦਿਲ ਧੜਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੜੇ ਲੋਕ ਨੇ ਜੋ ਅਮੀਰ ਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਲਈ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਤੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਵੀ ਸਫਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਕੀਤਾ ਸਿਰਫ ਸ਼ਾਇਰੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਹੈ।

ਉਹਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਕਮਾਲ ਦਾ ਪੁਖਤਾ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਡੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਬਹੁਰੰਗੀ ਤਸਵੀਰ ਸੀ। ਉਹ ਬੋਲਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮਿਸ਼ਰੀ ਵੀ ਫਿੱਕੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ। ਉਹਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਪਹਿਲਾ ਗੁਣ ਹੈ ਤੇ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਛੁਪ ਕੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚਾਹਤ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉਹਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿਲ ਨਾਲ ਲਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਪੈਰਾਡਾਈਜ਼ ਆਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸੱਠਵਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰ 'ਚ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਕਲੱਬ ਲਈ ਗਿਟਾਰ ਵਜਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਕਪੂਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੀਸ਼ਾ ਕਦੇ ਕਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਭੁਪਿੰਦਰ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਦਾ ਕਲਾਮ ਐੱਚ.ਐੱਮ.ਵੀ. ਵਿਚ ਗਾਇਆ

ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਮੋਹ ਪਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸੁਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੌਕ ਪਾਲਿਆ ਹੈ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਾਣੀ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਚੱਲੀ ਹੈ, ਕੁਝ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਝੋਰਾ ਨਹੀਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਇਹ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 'ਵਾਪਸੀ ਸਾਜਨ ਕੀ', 'ਜ਼ਰਾ ਸੀ ਭੁਲ' (ਹਿੰਦੀ) ਤੇ 'ਚਿੱਟਾ ਲਹੂ' (ਪੰਜਾਬੀ) ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਗੀਤ ਲਿਖੇ ਹੋਣ, ਗੀਤ ਹਿੱਟ ਹੋਏ ਹੋਣ ਪਰ ਪੈਰ ਨਾ ਛੱਡੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਵਿਕਾਊ ਸਮਝੌਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ।

ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਦੀ ਸੱਠਵਿਆਂ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ ਹਿੰਦੀ 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਸੀ 'ਦੇਵ ਉਪਾਸਨਾ'। ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਤੇ ਧਰਮ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਪੁਸਤਕ ਗ਼ੈਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੀ।

... ਝਲਕ ਦਿਖਾ ਦੇ ਯਹ ਮਾਂ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਕੀ ਦੁਨੀਆ ਹੁਈ ਦੀਵਾਨੀ ਹੈ।

ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਣੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਹਿੰਦੀ ਕਾਵਿ-ਜਗਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਚਾਹਤ 'ਚੋਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ, ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ-ਮੇਰਨ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੰਨਣ ਧਾਮ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕੇਂਦਰ

ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਜੀ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਗੁਰਾਇਆ ਲਾਗੇ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਬਤਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸ. ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਠਾਕੁਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ 12 ਜਨਵਰੀ 1933 ਨੂੰ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਦਿਹਾੜੀਦਾਰ ਸੀ, ਪਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਧੁਰੋਂ ਲਿਖੇ ਲੇਖਾਂ ਨੇ ਚਮਕਾਰੇ ਮਾਰਨੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਬਾਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਾਮ ਤਾਂ ਕਿਹਰ ਚੰਦ ਸੁਮਨ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸੱਚੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰੋਟੀ ਦੇ ਓਹੜ-ਪੋਹੜ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਵਸਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਭਰੀ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਜਾ ਵੜਿਆ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਚੰਦਰੇ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਭਾਵੇਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ 1948 'ਚ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਸਕੂਲ ਫਗਵਾੜਾ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਅੱਠਵੀਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 1950 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਆ ਕੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਪੈਰਾਡਾਈਜ਼ ਆਰਟਸ ਕਲੱਬ ਬਣਾਇਆ। ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕ ਮਹਿਫਲਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਤੇ ਇਸ ਰੰਗਲੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹ 1978 'ਚ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸਿਲੀਕਾਨ ਵੈਲੀ 'ਚ ਪੈਂਦੇ ਸੈਨਹੋਜ਼ੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ (ਸਵ.) ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵਸ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੇ ਇਕ ਧੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਦਰਦ ਦੇ ਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਰਾਹ

'ਅਭਿਨੰਦਨ ਗ੍ਰੰਥ' ਪੜ੍ਹੇਗੇ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਭਾਰਤ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਤ੍ਰੈਭਾਸ਼ਾਈ ਮੁਸਾਇਰਿਆਂ 'ਚ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ।

1997 ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ ਮੌਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਲਿਖੀ ਅਮਰੀਕਾ ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾ ਜਦੋਂ ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਿਲ ਕਲਿੰਟਨ ਤੱਕ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵ੍ਹਾਈਟ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇਕ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣ ਗਈ। ਬੋਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰਾ ਨਰਗਿਸ ਸੁਨੀਲ ਦੱਤ ਵਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਉਸਤਾਦ ਲਾਲ ਚੰਦ ਚਨਿਊਟੀ ਦਾ ਸਾਗਿਰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਜੋ ਚਾਹਿਆ ਉਹ ਪਾਇਆ।

ਉਹ ਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬੁਢਾਪਾ ਵੀ ਸਵਰਗ ਵਰਗਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੋਸਤ ਹੋਣ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕ ਚੰਦ ਲਾਖਾ ਤੇ ਰਾਮ ਮੂਰਤੀ ਸਰੋਏ ਵਰਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਗੀ ਹਨ।

ਮਾਂ ਬੇਟੇ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਤਿੱਖੀ ਬਹਿਸ ਅਚਾਨਕ ਸਾਂਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਰਿਆਸ਼ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਆ ਗਏ। ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਰਿਆਸ਼ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਬੇਟਾ, ਇਹ ਕੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਆਪਣੀ ਮੰਮੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ? ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਇੰਨੀ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਕਿਉਂ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੋ?" ਰਿਆਸ਼ ਦੇ ਪਾਪਾ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ

* ਮੂਲ : ਦਿਨੇਸ਼ ਦਿਨਕਰ
* ਅਨੁ : ਪ੍ਰੋ. ਨਵ ਸੰਗੀਤ ਸਿੰਘ

ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਿਆਸ਼ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਰੋਂਦਿਆਂ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, "ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਕਿਸਮਤ ਹੀ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਡੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਅੰਤਰਜਾਤੀ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਛੋਟਾ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।" ਰਿਆਸ਼ ਦੇ ਪਾਪਾ

ਹਿੰਦੀ ਮਿਨੀ ਕਹਾਣੀ ਜੀਵਨ-ਸਾਥੀ

ਨੇ ਇਸਾਰੇ ਨਾਲ ਰਿਆਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਮੋਬਾਈਲ 'ਚੋਂ ਆਪਣੀ ਦੋਸਤ ਕਾਵੇਰੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਲੜਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਜਾਤ 'ਚੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹਦੇ ਆਫਿਸ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਹੇਠਲੀ ਫਲੋਰ 'ਤੇ ਬਣੇ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਮੈਨੇਜਰ ਹੈ। ਕਾਵੇਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਮੰਮੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਲਈ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਿਆਸ਼ ਦੀ ਮੰਮੀ ਚੀਕ ਕੇ

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਪੈਰ ਤੋਂ ਅਪਾਹਿਜ ਹੈ।" ਰਿਆਸ਼ ਦੇ ਪਾਪਾ ਨੇ ਅਪਾਹਿਜ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਰਿਆਸ਼ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ, "ਬੇਟਾ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਪਾਹਿਜ ਪਾਰਟਨਰ ਨਾਲ ਇੰਨਾ ਲੰਮਾ ਜੀਵਨ ਜੀਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਦਿੱਕਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਕੁਝ ਸਕਿੰਟ ਕਾਵੇਰੀ ਦੀ ਫੋਟੋ

ਵੇਖਣ ਪਿੱਛੋਂ ਰਿਆਸ਼ ਰੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਪਾਪਾ, ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜੀ ਜਾਤ ਦੀ ਲੜਕੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਦੀ 'ਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਕਾਵੇਰੀ ਦੇ ਅਪਾਹਿਜ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਅਪਾਹਿਜ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ ਮੰਮੀ ਪਾਪਾ, ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਓ ਕਿ ਜੇ ਰੱਬ ਨਾ ਕਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹਾਦਸਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਅਪਾਹਿਜ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਜੀਵਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਪਾਹਿਜ ਪਾਰਟਨਰ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਖਿਆਲ ਰੱਖੋਗੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪਾਰਟਨਰ ਹੀ ਬਦਲ ਲਵੋਗੇ।" ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਰਿਆਸ਼ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਮੰਮੀ ਪਾਪਾ ਖਾਮੋਸ਼ ਸਨ ਤੇ ਕੰਧ ਉੱਤੇ ਸਿਰਫ ਘੜੀ ਦੀ ਟਿਕ ਟਿਕ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ

ਕਾਨ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਕਾਨੀ ਦਾ ਪਰਸ

ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਾਨ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਰਸ ਸਮੇਤ ਜੋ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਹੈ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਇਸ ਤਬਾਹੀ ਨੂੰ ਬੇਵਸੀ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਂਝ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ 'ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ' ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਸਕਰ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਜ਼ੋਨ ਆਫ ਇੰਟਰਸਟ' ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜੋਨਾਥਨ ਗਲੇਜ਼ਰ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਾਨ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਆਲ ਵੀ ਇਮੈਜਿਨ ਐਜ਼ ਲਾਈਟ' ਦੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਨੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵਰਗਾ ਪਰਸ ਫੜ ਕੇ 'ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ' ਮਾਰਿਆ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਨੇ ਕਾਨ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਕੁਝ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਜਿਸ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਗਿਣੇ-ਚੁਣੇ ਲੋਕ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਦਰੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ 'ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ' ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਹਿੰਮਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਦ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹੋਇਆ ਇਉਂ ਕਿ ਚਰਚਿਤ ਫਿਲਮਸਾਜ਼

ਕੁਦਰਤ ਕੌਰ

ਪਾਇਲ ਕਪਾਡੀਆ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਆਲ ਵੀ ਇਮੈਜਿਨ ਐਜ਼ ਲਾਈਟ' ਕਾਨ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਕਾਰੀ ਪਾਮ ਓ'ਡਰ ਇਨਾਮ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ (ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਇਹ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤ ਵੀ ਲਿਆ)। ਇਹੀ ਉਹ ਮੌਕਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਝਿਆ ਕਿ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਹੁਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ। ਕਾਫੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗਾਜ਼ਾ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵਰਗਾ ਪਰਸ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਪਰਸ ਨੂੰ ਤਰਬੂਜ ਵਰਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਝੰਡੇ ਵਿਚਲੇ ਰੰਗ ਤਰਬੂਜ ਦੇ ਛਿਲਕੇ, ਗੁੱਦੇ ਅਤੇ ਬੀਜਾਂ ਨਾਲ

ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਸਨ। ਬੱਸ, ਇਉਂ ਕਾਨ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਦੇ ਰੈੱਡ ਕਾਰਪੈਟ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਫਿਲਮ 'ਆਲ ਵੀ ਇਮੈਜਿਨ ਐਜ਼ ਲਾਈਟ' ਦੀ ਪੂਰੀ ਟੀਮ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇਹ ਪਰਸ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਰਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਛੇਤ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਚਰਚਾ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਜ਼ਰੀਏ ਮਿਟਾਂ-ਸਕਿੱਟਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਉੱਤੇ ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਦੀ 'ਸਰਚ' ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਦਾ ਜਨਮ 12 ਸਤੰਬਰ 1985 ਦਾ ਹੈ। ਆਉਂਦੇ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਉਹਨੇ 39 ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਣਾ ਹੈ ਪਰ ਕਾਨ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਬੜਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕੰਮ ਕਰ ਗਈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਚੱਲਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਆਵੇਗਾ। ਕਾਨੀ ਮਲਿਆਲਮ (ਕੇਰਲ) ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਚਰਚਿਤ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲ 2003 ਤੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਅਨਿਆਰ' 2003 ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਫਿਲਮ 'ਮਾਨੁਸ਼ਿਆਪੂਰਤੀ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਲਘੂ ਫਿਲਮ 'ਏ ਫਲਾਵਰਿੰਗ ਟ੍ਰੀ' ਆਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੋਈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਚਰਚਾ 2009 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ 'ਕੇਰਲ ਕੈਫੇ' ਨਾਲ ਹੋਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਫਿਲਮ ਹਿੱਟ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ

ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਲਈ ਰਾਹ ਮੋਕਲੇ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਰਣਜੀਤ ਨੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਦਸ ਹਿੱਸੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਸ

ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਦਾ ਜਨਮ 12 ਸਤੰਬਰ 1985 ਦਾ ਹੈ। ਆਉਂਦੇ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਉਹਨੇ 39 ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਣਾ ਹੈ ਪਰ ਕਾਨ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਬੜਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕੰਮ ਕਰ ਗਈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਚੱਲਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਆਵੇਗਾ। ਕਾਨੀ ਮਲਿਆਲਮ (ਕੇਰਲ) ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਚਰਚਿਤ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲ 2003 ਤੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੈ।

ਹੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਨ। ਮਲਿਆਲਮ ਦੀ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਤਜਰਬਾ ਸੀ ਕਿ ਦਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਫਿਲਮ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਦੀ ਗੁੱਡੀ ਵੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ

ਮਲਿਆਲਮ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਕੁ ਤਾਮਿਲ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਜੋਹ ਦਿਖਾਏ। ਸਾਲ 2021 ਤੋਂ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੈੱਬ ਸੀਰੀਜ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਓਕੇ ਕੰਪਿਊਟਰ' ਤੇ 'ਮਹਾਰਾਨੀ' (2021) ਅਤੇ 'ਕਿਲਰ ਸੂਪ', 'ਪੋਚਰ', 'ਤਲਾਈਮਾਈ ਸਿਆਲਗਮ' (2024) ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। 'ਕਿਲਰ ਸੂਪ' ਸੀਰੀਜ਼ ਹਿੱਟੀ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਨੈੱਟਫਲਿਕਸ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ। 2020 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮ 'ਬਿਰਿਆਨੀ' ਲਈ ਕੇਰਲ ਦਾ ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ। ਇਸੇ ਫਿਲਮ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਸਕੋ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦੇ ਇਨਾਮ ਨਾਲ ਨਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਡਰਿਡ (ਸਪੇਨ) ਦੇ ਇਮੈਜਿਨ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲਜਾ ਜਾਲਾ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਜਿਨ ਬਾਬੂ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਕਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫਿਲਮ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀਆਂ ਦਬਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ।

ਕਾਨੀ ਦਾ ਜਨਮ ਕੇਰਲ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤਿਰੂਵਨੰਤਪੁਰਮ ਨੇੜਲੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਚੇਰੂਵੱਕਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਜਾਤਪਾਤ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ

ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਹਿੱਸਾ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਾਨੀ 15 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤਖੱਲਸ 'ਕੁਸਰੁਤੀ' ਰੱਖ ਲਿਆ। ਮਲਿਆਲਮ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ 'ਇੱਲਤੀ' ਹੈ।

'ਆਲ ਵੀ ਇਮੈਜਿਨ ਐਜ਼ ਲਾਈਟ' ਪ੍ਰਭਾ ਨਾਂ ਦੀ ਨਰਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋਇਆ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਤੋਹਫਾ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਇਲ ਨੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪਾਇਲ ਕਪਾਡੀਆ 2021 ਵਾਲੇ ਕਾਨ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਗੋਲਡਨ ਆਈ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਇਨਾਮ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਐਨ ਨਾਈਟ ਆਫ ਨੋਇੰਗ ਨਥਿੰਗ' ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 2017 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਆਫਟਰਨੂਨ ਕਲਾਉਡਸ' ਇਕਲੌਤੀ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਸੀ ਜੋ ਕਾਨ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਲਈ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਾਇਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ 'ਵਾਟਰਮੈਲਨ, ਫਿਸ ਐਂਡ ਹਾਫ ਘੋਸਟ' ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ 2015 ਵਿਚ 'ਆਫਟਰਨੂਨ ਕਲਾਉਡਸ', 2017 ਵਿਚ 'ਦਿ ਲਾਸਟ ਮੈਂਗੋ ਬੀਫਰ ਦਿ ਮੌਨਸੂਨ', 2018 ਵਿਚ 'ਐਂਡ ਵੁਟ ਇਜ਼ ਦਿ ਸਮਰ ਸੇਇੰਗ' ਅਤੇ 2021 ਵਿਚ 'ਐਨ ਨਾਈਟ ਆਫ ਕੋਇੰਗ ਨਥਿੰਗ' ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਣ ਉਹ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਉੱਤੇ ਬੜੇ ਜੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਦਾਕਾਰਾ ਕਾਨੀ ਕੁਸਰੁਤੀ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਗਰਲਜ਼ ਵਿਲ ਬੀ ਗਰਲਜ਼' ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) 'ਆਲ ਵੀ ਇਮੈਜਿਨ ਐਜ਼ ਲਾਈਟ' ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼।

Reliable

Trucks & Trailer Repair Shop

7401 Brookville Road Indianapolis, IN 46239

- * Truck & Trailer Alignment
- * Truck Oil Change
- * Truck & Trailer Brakes
- * Shock and Chambers
- * Drive Lines & AC Work
- * Tire Change, Repair, & Balance
- * Reefer Oil Change
- * DPF Work
- * Nox Sensor
- * Truck & Trailer Bushings
- * Air Compressor *
- * Air Dryer
- * Radiator Change

ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਅਲਾਈਨਮੈਂਟ, ਟਰੱਕ ਆਇਲ ਬਦਲਣ, ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਬਰੇਕਾਂ, ਟਾਇਰ ਬਦਲਣ, ਰਿਪੇਅਰ ਅਤੇ ਬੈਲੇਂਸ, ਰੀਫਰ ਆਇਲ ਬਦਲਣ, ਏਅਰ ਡਰਾਈਰ, ਰੇਡੀਏਟਰ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

Gurbaksh S Randhawa: 317-800-2976

Sam Bhullar: 317-995-2020